

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૩૧૧/૨૦૨૧

ઈન આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૫૪૭૮/૨૦૨૦

વિથ

સિવિલ એપ્લિકેશન (ફોર સ્ટે) નં. ૧/૨૦૨૧

ઈન આર/લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૩૧૧/૨૦૨૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે. બી. પારડીવાલા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી નિરલ આર. મહેતા

=====

|   |                                                                     |    |
|---|---------------------------------------------------------------------|----|
| ૧ | શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય? | હા |
| ૨ | રિપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?                                   | હા |

|   |                                                                                                                         |    |
|---|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ૩ | શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા માગે છે?                                                                | ના |
| ૪ | શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગેનો કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે? | ના |

=====

વાઘાસર સેવા સહકારી મંડળી લિમિટેડ

વિરુદ્ધ

ધી મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડ

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી પી. કે. જાની સાથે શ્રી શિવાંગ પી. જાની (૮૨૮૫)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧, ૨, ૩, ૮, ૯ તરફે

સામાવાળા(ઓ) નં. ૪, ૫, ૬, ૭ તરફે વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશી સાથે શ્રી દીપેન દેસાઈ (૨૪૮૧)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે. બી. પારડીવાલા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી નિરલ આર. મહેતા

તારીખ : ૦૭/૦૧/૨૦૨૨

સી.એ.વી. ચુકાદો

૧. લેટર્સ પેટન્ટની કલમ ૧૫ હેઠળની આ અપીલ, હાલના સામાવાળા નં. ૪ થી ૯ (મૂળ રિટ અરજદારો) દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ અરજીના અસફળ મૂળ સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા કરવામાં આવી છે અને તે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૫૪૭૮/૨૦૨૦ માં આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા તારીખ ૧૦મી ફેબ્રુઆરી ૨૦૨૧ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદા અને હુકમ વિરુદ્ધ નિર્દેશિત છે, જે મુજબ વિદ્વાન સિંગલ જજે એવું ઠરાવીને રિટ અરજી મંજૂર કરી હતી કે બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ હાલના અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલો લવાદ દાવો ચાલવાપાત્ર નથી કારણ કે ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ (ટૂંકમાં, “સદર એક્ટ, ૧૯૬૧”) ની કલમ ૧૪૫યુ ના ચોક્કસ પ્રતિબંધને ધ્યાને લેતાં આવા દાવાની સુનાવણી કરવાનો બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝને કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી.

૨. હાલની અપીલ ઉપસ્થિત થવા પાછળની હકીકતો નીચે મુજબ સંક્ષિપ્તમાં જણાવી શકાય:

૩. હાલના અપીલકર્તાએ સદર એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૯૬ હેઠળ મહેસાણા ખાતેના બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝની કોર્ટમાં લવાદ (આબિટ્રેશન) કેસ નં. ૧૮૩/૨૦૨૦ દાખલ કર્યો હતો. મૂળ દાવો નીચે મુજબ વંચાય છે:

“વાદી:- (૧) વાઘાસર સેવા સહકારી મંડળી લિમિટેડ, મુ. વાઘાસર, પોસ્ટ

કાંસા, તાલુકો સરસ્વતી, જિલ્લો: પાટણ.

વિરુદ્ધ.

પ્રતિવાદીઓ:- (૧) ધી મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડ, સરનામું: મહેસાણા દૂધ સાગર ડેરી, હાઇવે, મહેસાણા-૩૮૪ ૦૦૨.

(૨) મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, ધી મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડ, સરનામું: મહેસાણા દૂધ સાગર ડેરી, હાઇવે, મહેસાણા-૩૮૪ ૦૦૨.

ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૮૬ હેઠળનો વિવાદ.

વાદીનું કથન એવું છે કે:

૧. પ્રતિવાદી નં. ૧ ધી મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન એ સહકારી કાયદા હેઠળ નોંધાયેલું દૂધ ઉત્પાદક સંઘ છે, જે તારીખ ૮-૧૧-૧૯૬૦ ના રોજ અનુક્રમ નંબર સે/૧ પર નોંધાયેલું છે (જેનો હવે પછી “સદર સંઘ” તરીકે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે). સદર સંઘે તેના પેટા-નિયમો નોંધાવેલા છે. સદર સંઘના હોદ્દેદારો એક્ટ, કાયદા અને પેટા-નિયમો અનુસાર વહીવટ ચલાવવા માટે જવાબદાર અને બંધાયેલા છે. અરજદાર (પ્રતિવાદી) નં. ૨ સદર સંઘના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર છે; અને વાદી પ્રતિવાદી નં. ૧ સંઘનો સભ્ય છે.

૨. પ્રતિવાદી નં. ૧ સંઘના પેટા-નિયમોના પેટા-નિયમ ૩૫ મુજબ, સદર સંઘના બોર્ડમાં ૨૧ સભ્યોનો સમાવેશ થાય છે. સદર સંઘના પેટા-નિયમોનો નિયમ ૩૫(૧) નીચે મુજબ છે:

“પેટા-નિયમોનો નિયમ ૩૫(૧).

૨૧ સભ્યોનું બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સ નીચે જણાવ્યા મુજબનું રહેશે:

(એ) પેટા-નિયમ (૬)(એ)(૧) મુજબ જોડાયેલી મંડળીઓના ૧૫ પ્રતિનિધિઓ કે જેઓ પેટા-નિયમો મુજબ ચૂંટાયેલા હોય, જેમાંથી ૩ બેઠકો મહિલા પ્રતિનિધિ માટે અનામત રહેશે.

(૧) ૧૧ બેઠકો નીચે મુજબ તાલુકાવાર રહેશે:

૧. કડી-એક.

૨. કલોલ અને ગોઝારિયા-એક.

૩. ખેરાલુ, વડનગર અને સતલાસણા-એક.

૪. ચાણસ્મા અને બેચરાજી-એક.

૫. પાટણ અને વાગડોદ-એક.

૬. મહેસાણા-એક.

૭. માણસા-એક.

૮. વિજાપુર-એક.

૯. વિસનગર-એક.

૧૦. સમી અને હારીજ-એક.

૧૧. સિદ્ધપુર અને ઊંઝા-એક.

ઉપરોક્ત ૧૧ બેઠકો પૈકી ૩ બેઠકો મહિલા પ્રતિનિધિઓ માટે અનામત રહેશે, જે ૩ બેઠકો ઉપરોક્ત ક્રમ મુજબ ચૂંટણીના વર્ષમાં દર વખતે બદલાતી રહેશે.

(૨) ચૂંટણી વર્ષ અગાઉના ત્રણ વર્ષના દૂધના સરેરાશ જથ્થાને ધ્યાનમાં રાખીને ઉપર ક્રમ નં. ૧ માં દર્શાવેલ તાલુકાવાર બેઠકો ફાળવવા માટે સંબંધિત સમયે અસ્તિત્વમાં રહેલા બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સ દ્વારા તેના ઠરાવ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે તે મુજબ ૪ બેઠકો રહેશે.

(બી) પેટા-નિયમ ૬(એ)(૨) અને ૬(એ)(૩) મુજબ અન્ય મંડળીઓ અને વ્યક્તિગત સભ્યોના એક પ્રતિનિધિ કે જેઓ પેટા-નિયમો મુજબ ચૂંટાયેલા હોય.

(સી) સહકારી મંડળીઓના રજિસ્ટ્રાર દ્વારા નિમણૂક પામેલા એક પ્રતિનિધિ.

(ડી) એન.ડી.ડી.બી. જેવી નાણાકીય સંસ્થાઓના એક પ્રતિનિધિ અને જો

મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ સેન્ટ્રલ બેંક પાસેથી લોન લેવામાં આવી હોય તો જ્યાં સુધી તે પરત ન ચૂકવાય ત્યાં સુધી તેના એક પ્રતિનિધિ, આમ કુલ બે પ્રતિનિધિઓ કે જેમને દર વર્ષે બદલી શકાય છે.

(ઈ) સદર સંઘના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર હોદ્દાની રૂએ સભ્ય.

(એફ) ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક માર્કેટિંગ ફેડરેશનના એક પ્રતિનિધિ.”

આમ, સદર સંઘના પેટા-નિયમોના નિયમ ૩૫ મુજબ ઉપરોક્ત પ્રમાણે ૨૧ સભ્યોનું બોર્ડ રચવાની જોગવાઈ છે.

૩. વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ થી ૨૦૨૫-૨૬ ના વર્ષો માટે સદર સંઘની ચૂંટણી પ્રક્રિયા માટે મતદારમંડળ અંગેનું જાહેરનામું પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા તારીખ ૧૪-૩-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું હતું; અને તેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે જો કોઈને સદર જાહેરનામા સામે કોઈ વાંધો હોય, તો તે તેના પ્રસિદ્ધ થયાની તારીખથી ૧૫ દિવસમાં લેખિતમાં વાંધો રજૂ કરી શકે છે. હું નમ્રતાપૂર્વક જણાવું છું કે તારીખ ૧૪-૩-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ થયેલા જાહેરનામા સામે મેં લેખિતમાં વાંધાઓ રજૂ કર્યા હોવા છતાં, પ્રતિવાદી નં. ૨ એ સદર વાંધાઓને ધ્યાને લીધા વિના મતદારમંડળનો એજન્ડા પ્રસિદ્ધ કર્યો છે, જે શરૂઆતથી જ ખોટો, ગેરકાયદેસર અને રદબાતલ છે.

૪. હું નમ્રતાપૂર્વક જણાવું છું કે મેં, વાદીએ, પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા તારીખ ૧૪-૩-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલા મતદારમંડળના જાહેરનામા સામે તારીખ ૬-૭-૨૦૨૦ ના રોજ લેખિત વાંધો આપ્યો હતો; અને તેમાં સ્પષ્ટપણે

જણાવવામાં આવ્યું હતું કે દૂધ સંઘના પેટા-નિયમ ૩૫(૧)(બી) મુજબ અન્ય મંડળીઓ અને વ્યક્તિગત સભ્યોમાંથી ચૂંટાતા સભ્યોના મતદારમંડળમાં મારો સમાવેશ અનુક્રમ નં. ૩ પર થયેલો છે. તમારા દ્વારા પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલા મતદારમંડળના એજન્ડામાં કુલ ૧૬૮ સભ્યોનો સમાવેશ થાય છે, જેમાં મારો સમાવેશ અનુક્રમ નં. ૧૬૩ પર છે. સદર મતદારમંડળમાં, દૂધ સંઘના પેટા-નિયમ ૬(એ)(૨) મુજબ અન્ય મંડળીઓના ૧૦ સભ્યોમાંથી એક પ્રતિનિધિને અને પેટા-નિયમ ૬(એ)(૩) મુજબ ૨૫ વ્યક્તિગત સભ્યોમાંથી એક પ્રતિનિધિને મત આપવાનો અધિકાર આપવામાં આવેલ છે. મારા મતદારમંડળમાં, આશરે ૭૦ અન્ય મંડળીઓ છે; અને તે મુજબ, પેટા-નિયમ ૬(એ)(૨) અનુસાર ૭ પ્રતિનિધિઓને મતદાનનો અધિકાર ઉપલબ્ધ છે; અને આશરે ૮૮ વ્યક્તિગત સભ્યો છે; અને તે મુજબ પેટા-નિયમ ૫(એ)(૩) અનુસાર ૪ પ્રતિનિધિઓને મતદાનનો અધિકાર ઉપલબ્ધ છે. પરંતુ, વર્ષ ૧૯૬૦ માં જ્યારે દૂધ સંઘની સ્થાપના થઈ ત્યારે સભ્ય બનેલા વ્યક્તિગત સભ્યોની ઉંમર ૨૧ વર્ષથી વધુ હતી. તેથી, ૬૦ વર્ષ પછી, આજની તારીખે તે સભ્યોમાંથી ૮૦ ટકાથી વધુ સભ્યો મૃત્યુ પામ્યા છે. આથી, જો વ્યક્તિગત સભ્યોના અસ્તિત્વની ખરાઈ કર્યા પછી મતદારમંડળનો એજન્ડા પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે, તો મૃત્યુ પામેલા સભ્યોને દૂર કરવાના કારણે દૂધ સંઘના પેટા-નિયમ ૬(એ)(૩) મુજબ મારા મતદારમંડળમાં વ્યક્તિગત સભ્યોમાંથી ૪ સભ્યોને બદલે માત્ર ૧ સભ્યને જ મત આપવાનો અધિકાર મળશે. તેથી, એવું જણાવવામાં આવે છે કે વ્યક્તિગત સભ્યોના

અસ્તિત્વની ચકાસણી કર્યા વિના પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલા મારા મતદારમંડળના એજન્ડા સામે મારો વાંધો છે; અને દૂધ સંઘના પેટા-નિયમો ૬(એ)(૩), ૧૨(એ) અને ૧૯ નું ઉલ્લંઘન કરીને વ્યક્તિગત સભ્યોની નોંધણી કરવા સામે પણ વાંધો આપવામાં આવ્યો હતો. તેમ છતાં, સદર વાંધાઓને ધ્યાનમાં લીધા વિના તારીખ ૮-૭-૨૦૨૦ ના રોજ આખરી મતદારમંડળનું જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું છે, જેની સામે મેં તારીખ ૧૬-૭-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રતિવાદી નં. ૨ ને વાંધાઓ આપ્યા છે.

૫. મારું કહેવું છે કે મેં તારીખ ૧૪-૩-૨૦૨૦ ના જાહેરનામા સામે પ્રતિવાદી નં. ૨ ને લેખિત વાંધો આપ્યો હતો. પરંતુ, તેમણે વાંધાઓ સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો હોવાથી, મેં તેમને ઈ-મેઈલ દ્વારા વાંધાઓ મોકલ્યા હતા; અને મેં જિલ્લા રજિસ્ટ્રાર, મહેસાણાને પણ આ અંગે જાણ કરી હતી અને મારો વાંધો નોંધાવ્યો હતો; અને જરૂરી પગલાં લેવા માટે રજૂઆત કરી હતી. સદર વાંધાની નકલ આ સાથે સામેલ છે.

૬. મારું નમ્રતાપૂર્વક કહેવું છે કે મેં તારીખ ૬-૭-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રતિવાદી નં. ૨ ને એક પત્ર પાઠવ્યો હતો; અને તેમાં જણાવ્યું હતું કે તારીખ ૧૪-૩-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ થયેલા પ્રતિવાદી નં. ૧ સંઘની ચૂંટણીના જાહેરનામામાં, દૂધ સંઘના પેટા-નિયમ ૩૫(૧)(બી) મુજબ અન્ય મંડળીઓ અને વ્યક્તિગત સભ્યોમાંથી ચૂંટાતા સભ્યોના મતદારમંડળમાં મારો સમાવેશ અનુક્રમ નં. ૩ પર થયેલો છે. યાદી જોતાં, ૧૬૮ સભ્યો છે અને મારું નામ અનુક્રમ નં. ૧૬૩ પર

દેખાય છે. સદર મતદારમંડળમાં સમાવિષ્ટ અન્ય મંડળીઓ અને વ્યક્તિગત સભ્યો દૂધ સંઘ સાથે સીધા કે નિયમિત સંપર્કમાં આવતા નથી. તેથી, મારી વિનંતી સરકારના પ્રતિનિધિની દેખરેખ હેઠળ આ મતદારમંડળના પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી માટેના વિગતવાર કાર્યક્રમની બહોળી પ્રસિદ્ધિ માટે દૈનિક સમાચારપત્રમાં જાહેરાત પ્રસિદ્ધ કરવાની છે. આ ઉપરાંત, એવું પણ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી યોજવા સામે મારો સખત વાંધો છે. આમ, મેં સદર વાંધાઓ લીધા હોવા છતાં, વાદીના કોઈપણ વાંધાને ધ્યાનમાં લીધા વિના અને તે અંગે રજૂઆત કરવાની કોઈ તક આપ્યા વિના તારીખ ૮-૭-૨૦૨૦ ના રોજ મતદારમંડળનો આખરી એજન્ડા પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં ૩૮ મંડળીઓને પ્રવેશ આપવામાં આવ્યો છે; અને ૧૦૯ મંડળીઓને મતદાર મંડળીઓ તરીકે દર્શાવવામાં આવી છે. આમ, મારા દ્વારા લેવાયેલા વાંધાઓ ધ્યાને લેવાયા નથી; કે કોઈ ચકાસણી પણ હાથ ધરવામાં આવી નથી. આમ, સદર જાહેરનામું શરૂઆતથી જ રદબાતલ, ગેરકાયદેસર અને કાયદાની દ્રષ્ટિએ ખામીયુક્ત છે.

૭. મારું નમ્રતાપૂર્વક કહેવું છે કે પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા તારીખ ૧૪-૩-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલા જાહેરનામા સામે મેં લીધેલા વાંધાઓ છતાં, સદર વાંધાઓને ધ્યાનમાં લીધા વિના તારીખ ૮-૭-૨૦૨૦ ના રોજ મતદારમંડળનું આખરી જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું હતું, જેના વિશે મેં તારીખ ૧૬-૭-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રતિવાદી નં. ૨ ને પત્ર લખ્યો છે; અને તારીખ ૮-

૭-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ થયેલ જાહેરનામું ખોટું અને ગેરકાયદેસર હોવાથી તથા સભ્ય મંડળીઓ માટે પ્રતિકૂળ હોવાથી, મેં તેમને સદર પ્રક્રિયા તાત્કાલિક રદ કરવા અને પ્રતિવાદી નં. ૧ સંઘની ચૂંટણી માટેની સમગ્ર પ્રક્રિયા નવેસરથી શરૂ કરવા વિનંતી કરી હતી. તેની એક નકલ આ સાથે સામેલ છે.

૮. મારું નમ્રતાપૂર્વક કહેવું છે કે સદર સંઘના પેટા-નિયમોનો નિયમ ૧૯ નીચે મુજબ છે:

“બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સની પરવાનગીથી એક વર્ષ પછી કોઈપણ સભ્ય માટે પોતાના શેર અથવા શેરો અન્ય સભ્યને ટ્રાન્સફર કરવાનું મુક્ત રહેશે. પરંતુ, વ્યક્તિગત સભ્યના શેર પેટેની રકમ મૃતક સભ્યના વારસદારને પરત કરવામાં આવશે. જ્યાં સુધી ટ્રાન્સફર લેનારનું નામ શેર ટ્રાન્સફર રજિસ્ટરમાં દાખલ કરવામાં ન આવે અને ટ્રાન્સફર માટે શેર દીઠ એક રૂપિયાની ફી ચૂકવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી શેર ટ્રાન્સફર થયેલા ગણાશે નહીં.” આમ, સદર જોગવાઈ મુજબ, કોઈપણ વ્યક્તિગત સભ્યના મૃત્યુના કિસ્સામાં તે વ્યક્તિના શેરની રકમ તેના વારસદારને પરત કરવાની જોગવાઈ હોવા છતાં, મરણજનાર મોતીભાઈ ચૌધરીના મૃત્યુ પછી વિપુલભાઈ ચૌધરી, ગીતાબેન વિપુલભાઈ ચૌધરી અને તેમની પત્ની મોંઘીબેન મોતીભાઈ ચૌધરીની સભ્ય તરીકે નોંધણી કરવામાં આવી છે, જે પેટા-નિયમોની જોગવાઈઓથી વિરુદ્ધ છે; અને, તેથી પણ, પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા તારીખ ૮-૭-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલું જાહેરનામું

રદ થવાપાત્ર છે.

૯. મારું નમ્રતાપૂર્વક કહેવું છે કે પ્રતિવાદી નં. ૧ સંઘના કુલ ૯૮ વ્યક્તિગત સભ્યો પૈકી ૪૯ વ્યક્તિગત સભ્યો મૃત્યુ પામ્યા છે, જેની યાદીની નકલ મારા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવી છે. તેમ છતાં, તારીખ ૮-૭-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ થયેલા જાહેરનામામાં ૯૮ વ્યક્તિગત સભ્યો દર્શાવવામાં આવ્યા છે. આમ, સદર જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરતાં પહેલાં, મૃત્યુ પામેલા વ્યક્તિગત સભ્યોની કોઈ ચકાસણી કરવામાં આવી નથી; અને પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા તારીખ ૮-૭-૨૦૨૦ ના રોજ રજૂ કરવામાં આવેલું આખરી જાહેરનામું શરૂઆતથી જ ખોટું અને ગેરકાયદેસર છે; અને, તેથી પણ, સદર જાહેરનામા મુજબ કોઈ ચૂંટણી પ્રક્રિયા હાથ ધરી શકાય નહીં; અને તારીખ ૮-૭-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ થયેલું જાહેરનામું રદ થવાપાત્ર છે.

૧૦. મારું નમ્રતાપૂર્વક કહેવું છે કે પેટા-નિયમ ૬(એ)(૩) મુજબ, સદર સંઘની સ્થાપના વખતે, તેની નોંધણી પહેલાં, સહાનુભૂતિ ધરાવતા વ્યક્તિગત સભ્યોની નોંધણી કરવામાં આવે છે. હવે પછી સહાનુભૂતિ ધરાવતા કોઈ વ્યક્તિગત સભ્યોની નોંધણી કરવામાં આવશે નહીં તેવી સ્પષ્ટ જોગવાઈ હોવા છતાં, તારીખ ૮-૭-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ થયેલા ચૂંટણી એજન્ડામાં અનુક્રમ નં. ૧૪ પર શ્રી વિપુલભાઈ એમ. ચૌધરી અને અનુક્રમ નં. ૧૫ પર શ્રી ગીતાબેન વિપુલભાઈ ચૌધરીની વ્યક્તિગત સભ્યો તરીકે ખોટી રીતે નોંધણી કરવામાં આવી છે, જે ગેરકાયદેસર છે અને રદ થવાપાત્ર છે. તદુપરાંત, તારીખ ૮-૭-૨૦૨૦

ના સદર સંઘના બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સની વ્યક્તિગત સભ્યોની હાલની યાદીમાંથી મોટાભાગના વ્યક્તિગત સભ્યો મૃત્યુ પામ્યા હોવાથી, જે જાહેરનામા દ્વારા મતદારમંડળના વ્યક્તિગત સભ્યો અને અન્ય મંડળીઓની યાદી તારીખ ૮-૭-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી છે તે શરૂઆતથી જ ખોટું અને ગેરકાયદેસર છે; અને કાયદા તથા પેટા-નિયમોનું ઉલ્લંઘન કરનારું છે. તેથી, તે કાયદાથી વિરુદ્ધ છે અને તે રદ થવાપાત્ર છે.

૧૧. હું નમ્રતાપૂર્વક જણાવું છું કે પેટા-નિયમ ૪૮(૧)(એ) મુજબ જો કોઈ મંડળી ચૂંટણી અગાઉની ૩૧મી માર્ચના રોજ સદર સંઘ સાથે જોડાયેલી ન હોય, તો તેનું નામ મતદાર યાદીમાં સમાવિષ્ટ કરવામાં આવશે નહીં તેવી જોગવાઈ હોવા છતાં, તારીખ ૩૧-૩-૨૦૧૯ પછી સદર સંઘ દ્વારા ૩૮ મંડળીઓને પ્રવેશ આપવામાં આવ્યો છે; અને તે મંડળીઓનો પણ જાહેરનામામાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. તેથી, પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા તારીખ ૮-૭-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલું જાહેરનામું રદ થવાપાત્ર છે.

૧૨. આમ, જો હાલના પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલા જાહેરનામા મુજબ મતદાર મંડળીઓ દ્વારા ચૂંટણી યોજવામાં આવે, તો ચૂંટણી કાયદેસર રીતે યોજી શકાશે નહીં; અને પેટા-નિયમોની જોગવાઈઓનું સ્પષ્ટપણે ઉલ્લંઘન થવાની શક્યતા છે; અને, તેથી પણ ન્યાયના હિતમાં પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા તારીખ ૮-૭-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલું આખરી જાહેરનામું રદ કરવું અત્યંત આવશ્યક છે.

૧૩. આમ, જો હાલના પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલા જાહેરનામા મુજબ મતદાર મંડળીઓ દ્વારા ચૂંટણી યોજવામાં આવે, તો ચૂંટણી કાયદેસર રીતે યોજી શકાશે નહીં; અને પેટા-નિયમોની જોગવાઈઓનું સ્પષ્ટપણે ઉદ્ધંધન થવાની સંભાવના છે.

૧૪. મારી તરફેણમાં મજબૂત પ્રથમદર્શની કેસ છે; સુવિધાનું સંતુલન વાદીની તરફેણમાં છે. જો મારા દ્વારા અરજ કર્યા મુજબ મનાઈ હુકમ પસાર કરવામાં આવે, તો પ્રતિવાદીઓને કોઈ નુકસાન થવાની શક્યતા નથી. તેમ છતાં, ન્યાયનો હેતુ સિદ્ધ થશે. જો મારા દ્વારા અરજ કર્યા મુજબના હુકમો પસાર કરવામાં નહીં આવે, તો મને અસમર્થનીય નુકસાન થવાની સંભાવના છે જે નાણાંના રૂપમાં વળતર આપી શકાય તેમ નથી; અને મને મારા કાયદેસરના અધિકારોથી વંચિત રહેવું પડે તેવી શક્યતા છે; અને ઘણી ગૂંચવણો તથા કાર્યવાહીઓની બહુલતા ઊભી થવાની સંભાવના છે; અને, તેથી તથા તાકીદના કારણોસર પણ, મારા દ્વારા અરજ કર્યા મુજબ તાત્કાલિક હુકમો પસાર કરવા અત્યંત આવશ્યક છે.

૧૫. આ દાવો દાખલ કરવા માટેનું કારણ ઉપર જણાવ્યા મુજબ ઉપસ્થિત થયું છે અને ખાસ કરીને જ્યારે તારીખ ૧૪-૩-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલા મતદારમંડળના જાહેરનામા સામે મને સાંભળવાની કે રજૂઆત કરવાની કોઈ તક આપ્યા વિના તથા તારીખ ૬-૭-૨૦૨૦ ના રોજ મારા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા લેખિત વાંધાઓને ધ્યાને લીધા વિના તારીખ ૮-૭-૨૦૨૦ ના રોજ

મતદારમંડળનું આખરી જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું અને જ્યારે તારીખ ૧૦-૭-૨૦૨૦ ના રોજ દૈનિક સમાચારપત્ર દૈનિક ભાસ્કરમાં સંબંધિત મંડળીઓના પ્રતિનિધિઓના ઠરાવ મંગાવવા માટે જાહેરાત પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી ત્યારે ઉપસ્થિત થયું છે; અને તે સમયમર્યાદામાં છે.

૧૬. તેથી, એવી અરજ કરવામાં આવે છે કે:

એ. પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા તારીખ ૧૪-૩-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ મતદારમંડળના પ્રાથમિક જાહેરનામા અને તારીખ ૮-૭-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ મતદારમંડળના આખરી જાહેરનામા મુજબ માત્ર અન્ય મંડળીઓ અને વ્યક્તિગત સભ્યો પૂરતો સંબંધ છે ત્યાં સુધી સદર સંઘના પેટા-નિયમ ૩૬(૧)(એ) મુજબ વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ થી ૨૦૨૫-૨૬ ના વર્ષો માટે પ્રતિવાદી નં. ૧ સંઘના બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સની ચૂંટણી યોજવા સામે પ્રતિવાદી નં. ૨ ને મનાઈ ફરમાવતો કાયમી મનાઈ હુકમ ફરમાવવાની મહેરબાની કરશો;

બી. એવું જાહેર કરવાની મહેરબાની કરશો કે પ્રતિવાદી નં. ૧ ના વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ થી ૨૦૨૫-૨૬ ના વર્ષો માટેની ચૂંટણીની મતદાર યાદીમાં તારીખ ૩૧-૩-૨૦૧૯ પછી પ્રતિવાદી નં. ૧ સંઘમાં દાખલ થયેલી અન્ય મંડળીઓનો સમાવેશ કરવા માટે પ્રતિવાદી નં. ૨ હકદાર નથી;

સી. આ દાવાના ગુણદોષને ધ્યાનમાં રાખીને, નામદાર કોર્ટને યોગ્ય અને વ્યાજબી જણાય તેવો અન્ય હુકમ પસાર કરવાની મહેરબાની કરશો;

ડી. પ્રતિવાદીઓ પાસેથી આ દાવાનો ખર્ચ અપાવવાની મહેરબાની કરશો.

૧૭. આ દાવો સહકારી મંડળી અધિનિયમની કલમ ૯૬ મુજબ સભ્ય અને મંડળી વચ્ચેના વિવાદનો સમાવેશ કરે છે.”

જ. એવું જણાય છે કે દાવાની સાથે સાથે, આંક : ૬ પર મનાઈ હુકમ માંગતી અરજી પણ દાખલ કરવામાં આવી હતી. બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ, મહેસાણાએ તારીખ ૧૭મી નવેમ્બર ૨૦૨૦ નો નીચે મુજબનો વચગાળાનો હુકમ પસાર કર્યો હતો:

**“કામચલાઉ મનાઈ હુકમ અને કારણ દર્શક નોટિસ.**

ઉપરોક્ત વાદીએ આ કોર્ટમાં દાવો દાખલ કર્યા પછી આંક ૬ પર મનાઈ હુકમની અરજી આપી છે. સદર અરજીમાં, આ કોર્ટે નીચે મુજબનો હુકમ પસાર કર્યો છે:

વાદીની આંક ૬ ની મનાઈ હુકમની અરજીના ફકરા ૧૫(એ) અનુસાર, પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા તારીખ ૧૪-૩-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ મતદારમંડળના પ્રાથમિક જાહેરનામા અને તારીખ ૮-૭-૨૦૨૦ ના રોજ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ મતદારમંડળના આખરી જાહેરનામા મુજબ માત્ર અન્ય મંડળીઓ અને વ્યક્તિગત સભ્યો પૂરતો સંબંધ છે ત્યાં સુધી સદર સંઘના પેટા-નિયમ ૩૬(૧)(એ) મુજબ વર્ષ

૨૦૨૦-૨૧ થી ૨૦૨૫-૨૬ ના વર્ષો માટે પ્રતિવાદી નં. ૧ સંઘના બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સની ચૂંટણી યોજવા સામે પ્રતિવાદી નં. ૨ ને મનાઈ ફરમાવતો તારીખ ૨૭-૧૧-૨૦૨૦ સુધી કામચલાઉ મનાઈ હુકમ જારી કરવામાં આવે છે. વાદીની આંક ૬ ની મનાઈ હુકમની અરજીના ફકરા ૧૫(બી) અનુસાર, વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ થી ૨૦૨૫-૨૬ ના વર્ષો માટે પ્રતિવાદી નં. ૧ સંઘની ચૂંટણીની મતદાર યાદીમાં તારીખ ૩૧-૩-૨૦૧૯ પછી પ્રતિવાદી નં. ૧ સંઘમાં દાખલ થયેલી અન્ય મંડળીઓનો સમાવેશ કરીને પ્રતિવાદી નં. ૧ સંઘના બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સની ચૂંટણી યોજવા સામે હાલના પ્રતિવાદી નં. ૨ ને મનાઈ ફરમાવતો તારીખ ૨૭-૧૧-૨૦૨૦ સુધી કામચલાઉ મનાઈ હુકમ જારી કરવામાં આવે છે.

વધુમાં, આ કારણ દર્શક નોટિસ દ્વારા, અગાઉ જારી કરવામાં આવેલ કામચલાઉ મનાઈ હુકમ શા માટે કાયમ ન કરવો? તે અંગે કારણ દર્શાવવા અને વાદીના દાવા તથા મનાઈ હુકમની અરજીનો જવાબ ફાઈલ કરવા માટે તારીખ ૨૭-૧૧-૨૦૨૦ ના રોજ સવારે ૧૧-૩૦ કલાકે ચૂક્યા વિના કોર્ટ નં. (૩) સમક્ષ હાજર રહેવા પ્રતિવાદીઓને જણાવવામાં આવે છે. ઉપર જણાવ્યા મુજબ હાજર રહેવામાં નિષ્ફળ જશે તો યોગ્ય હુકમ કરવામાં આવશે.

સ્થળ: મહેસાણા (અમદાવાદ ખાતે કેમ્પ).

તારીખ: ૧૭-૧૧-૨૦૨૦.

સહી/- અવાચ્ય.

(ઈન્ચાર્જ) સંયુક્ત રજિસ્ટ્રાર અને સભ્ય,

બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ,

મહેસાણા વિભાગ, મહેસાણા.”

૫. ઉપર સંદર્ભિત દાવામાં કરવામાં આવેલા કથનોનું સાદું વાંચન એ દર્શાવે છે કે હાલના અપીલકર્તા – વાદીએ પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી અને તે સંબંધમાં પેટા-નિયમોના ઉલ્લંઘનને લગતા મુદ્દાઓ ઉપસ્થિત કર્યા હતા. હાલના અપીલકર્તાના જણાવ્યા અનુસાર, મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કોઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડ - હાલના સામાવાળા નં. ૧ (મૂળ પ્રતિવાદી નં. ૧) ના પેટા-નિયમોથી વિરુદ્ધ પ્રતિનિધિઓ ચૂંટાઈ આવ્યા હતા અને તેમનો કામચલાઉ મતદાર ચાદીમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી સદર સંઘ દ્વારા પોતાની પ્રક્રિયા અનુસાર અને તેના પેટા-નિયમોને સુસંગત રહીને યોજવામાં આવે છે. જેઓ પ્રતિનિધિઓ તરીકે ચૂંટાયા છે તે તમામ માત્ર એક ચોક્કસ બેઠક માટે જ પોતાના મત આપશે. તેમના નામો સદર સંઘના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દ્વારા કલેક્ટરની કચેરીને મોકલવામાં આવે છે, અને ત્યારબાદ, ગુજરાત સ્પેસિફાઈડ કોઓપરેટિવ સોસાયટીઝ ઇલેક્શન્સ ટુ કમિટીઝ રૂલ્સ,

૧૯૮૨ (ટૂંકમાં, “સદર નિયમો, ૧૯૮૨”) અનુસાર કામચલાઉ મતદાર ચાદીમાં સમાવિષ્ટ કરવામાં આવે છે. દાવામાં કરવામાં આવેલા કથનો પરથી એવું પણ જણાય છે કે જિલ્લા કલેક્ટર, ચૂંટણી અધિકારી તરીકેના પોતાના હોદ્દાની રૂએ, પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી યોજતા નથી. જિલ્લા કલેક્ટર એ નિર્દિષ્ટ સહકારી મંડળીઓની સમિતિના સભ્યોની ચૂંટણી યોજવા માટેના ચૂંટણી અધિકારી છે. આવા સંજોગોમાં, સદર એક્ટનું પ્રકરણ ૧૧એ પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણીને લાગુ પડશે નહીં. મંડળીના પેટા-નિયમોના ભંગ અથવા ઉલ્લંઘનને લગતા મુદ્દાઓ અપીલકર્તા – વાદી દ્વારા ઉપસ્થિત કરવામાં આવ્યા હોવાથી અને તેનું ન્યાયનિર્ણયન માત્ર બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ દ્વારા જ થઈ શકતું હોવાથી, લવાદ કેસના સ્વરૂપમાં સદર એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૯૬ હેઠળ વિવાદ ઉપસ્થિત કરવામાં આવ્યો હતો.

૬. એવું જણાય છે કે મૂળ રિટ અરજદારો દાવાની કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર પણ ન હતા. જો કે, સદર એક્ટની કલમ ૧૪પચુ ના પ્રતિબંધને ધ્યાને લેતાં લવાદ દાવો પોતે જ બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ ચાલવાપાત્ર ન હોવાના કારણસર અને બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વચગાળાનો હુકમ મૂળ રિટ અરજદારોને ગંભીર પ્રતિકૂળતા ઊભી કરતો હોવાના કારણસર, તેઓએ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ આ કોર્ટના સુપરવાઈઝરી અધિકારક્ષેત્રનો આશરો લઈને સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૫૪૭૮/૨૦૨૦ દાખલ કરીને સીધા આ હાઈકોર્ટ સમક્ષ આવવાનું યોગ્ય માન્યું

હતું. રિટ અરજીમાં, રિટ અરજદારોએ નીચે મુજબની દાદ માટે અરજ કરી હતી:

“(એ) નામદાર કોર્ટ દ્વારા મહેસાણા ખાતેના બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ લવાદ દાવો નં. ૧૮૩/૨૦૨૦ ની કાર્યવાહીને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરતો, અને હાલની અરજી સાથે એનેક્સર: એ (કુલ) તરીકે સામેલ લવાદ દાવો નં. ૧૮૩/૨૦૨૦ માં બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૭.૧૧.૨૦૨૦ ના હુકમને પણ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરતો, સરશિયોરાની રિટ અથવા સરશિયોરાની પ્રકારની રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, નિર્દેશ અથવા હુકમ જારી કરવાની મહેરબાની કરશો.

(બી) અરજીની આખરી સુનાવણી અને નિકાલ પેન્ડિંગ હોય તે દરમિયાન, લવાદ દાવો નં. ૧૮૩/૨૦૨૦ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૭.૧૧.૨૦૨૦ ના હુકમના આગળના અમલીકરણ, અમલ અને કાર્યાન્વયન પર સ્ટે આપવાની નામદાર કોર્ટ મહેરબાની કરશો.

(સી) અરજીની આખરી સુનાવણી અને નિકાલ પેન્ડિંગ હોય તે દરમિયાન, મહેસાણા ખાતેના બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલ લવાદ દાવો નં. ૧૮૩/૨૦૨૦ ની આગળની કાર્યવાહી પર સ્ટે આપવાની નામદાર કોર્ટ મહેરબાની કરશો.

(ડી) હાલના કેસની હકીકતોમાં જે યોગ્ય અને વાજબી જણાય તેવી અન્ય દાદ/અરજ મંજૂર કરવામાં આવે.”

૭. સદર રિટ અરજી વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા ન્યાયનિર્ણિત કરવામાં આવી હતી અને વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ અન્વયે સર્ટિઓરેરિફાઇડ પ્રોહિબિશનની રિટ જારી કરીને સદર અરજી મંજૂર કરી હતી. આવી રિટ જારી કરીને, વિદ્વાન સિંગલ જજે પ્રથમ એવું જાહેર કર્યું કે સદર ૧૯૬૧ ના અધિનિયમની કલમ ૧૪૫-યુ ના સ્પષ્ટ બાધને ધ્યાને લેતાં બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝને લવાદ દાવો ચલાવવાની કોઈ હકૂમત નથી, અને પરિણામે, બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વચગાળાનો હુકમ રદબાતલ ઠરાવ્યો હતો.

૮. વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમથી અસંતુષ્ટ થઈને, અપીલકર્તા (મૂળ સામાવાળા નં. ૧) હાલની અપીલ સાથે આ અદાલત સમક્ષ ઉપસ્થિત છે.

**અપીલકર્તા તરફે રજૂઆતો:**

૯. અપીલકર્તા તરફે ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી શિવાંગ પી. જાની ની સહાયતા મેળવતા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી પી. કે. જાની એ નીચે મુજબની લેખિત રજૂઆતો રજૂ કરી હતી:

“૩. અપીલકર્તા, કે જેઓ લવાદ કેસ નં. ૧૮૩/૨૦૨૦ માં વાદી છે, તેમનો એવો કેસ છે કે, મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડ, કે જેઓ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલમાં સામાવાળા નં. ૧ છે, તેઓ રજીસ્ટ્રારના તારીખ ૮મી નવેમ્બર, ૧૯૬૦ ના હુકમથી સહકારી મંડળી તરીકે નોંધાયેલ છે. સામાવાળા નં. ૧- મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડનું કાર્યક્ષેત્ર મહેસાણાનો અવિભાજિત જિલ્લો છે.

જ. વાદીનો વધુમાં એવો કેસ છે કે મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડના પોતાના ઉપ-નિયમો છે જે રજીસ્ટ્રાર દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવેલા છે. ઉપ-નિયમો નં. ૩ થી ૫ મંડળીના સભ્યની વ્યાખ્યા આપે છે જેનો અર્થ ઉપ-નિયમ નં. ૬(એ)(૧) અને ઉપ-નિયમ નં. ૬(૧)(૨) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત સભ્ય મંડળી થશે. ઉપ-નિયમો નં. ૬(એ)(૨) અને ૬(એ)(૩) સુસંગત છે કારણ કે વિવાદ મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડની વ્યવસ્થાપક સમિતિની એક બેઠકની આસપાસ કેન્દ્રિત છે, જે ઉપ-નિયમ નં. ૬(એ)(૧), ૬(૨) અને ૬(૩) ના આધારે રચવામાં આવી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉપ-નિયમ નં. ૩૫ હેઠળ, વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યો ૨૧ છે જેઓ ચૂંટાયેલા તેમજ નિયુક્ત થયેલા વ્યક્તિઓ છે. ઉપ-નિયમ નં. ૩૫(૧)(બી) એક બેઠકની જોગવાઈ કરે છે જે દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓ સિવાયની કૃષિ સહકારી મંડળીઓ અને તમામ વ્યક્તિગત

સભ્યો દ્વારા ચૂંટાય છે. ઉપ-નિયમ નં. ૪૬ હેઠળ, વ્યક્તિગત સભ્યોની અને કૃષિ સહકારી મંડળીઓ કે જેમને અન્ય મંડળીઓ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે તેમની મતદાર યાદી તૈયાર કરવાની હોય છે.

૫. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, હાલના સામાવાળા નં. ૧- મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડ એ ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૨(૯) ના અર્થ મુજબ એક ફેડરલ સોસાયટી છે. વધુમાં, મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડ એ ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૭૪(સી)(૬-એ) ના અર્થ મુજબ સ્પેસિફાઇડ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉપ-નિયમોના સંયુક્ત વાંચન પરથી જણાય છે કે મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડમાં સભ્યપદની ત્રણ શ્રેણીઓ છે, જે નીચે મુજબ છે:

(૧) વિવિધ ગામોમાં કાર્યરત પ્રાથમિક દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળી. ગામ સ્તરે કાર્યરત આ પ્રાથમિક દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળી લિમિટેડ મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડની વ્યવસ્થાપક સમિતિમાં ૧૫ સભ્યોને ચૂંટે છે. ગામ સ્તરે આ પ્રાથમિક દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓ વિવિધ મતવિસ્તારોમાં જૂથબદ્ધ થયેલી છે. ૧૫ મતવિસ્તારો છે અને ૧૫ મતવિસ્તારોમાંથી, તે મતવિસ્તારોમાં આવેલી અને સ્થિત પ્રાથમિક દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓ સમિતિમાં

દરેક એક-એક સભ્ય ચૂંટશે.

(૨) વ્યક્તિગત (જીવિત સભ્યો)

(૩) મહેસાણા જિલ્લાના વિસ્તારના ગામોમાં કાર્યરત અન્ય કૃષિ સહકારી મંડળીઓ પણ સભ્યો છે.

૬. એવું જણાવવામાં આવે છે કે વ્યવસ્થાપક સમિતિમાં એક બેઠક વ્યક્તિગત સભ્યો તેમજ મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડના સભ્યો એવી અન્ય કૃષિ સહકારી મંડળીઓ માટે ફાળવવામાં આવેલી છે. જોકે, તમામ વ્યક્તિગત સભ્યો અને તમામ અન્ય કૃષિ સહકારી મંડળીઓને સમિતિના એક સભ્યને સીધા ચૂંટવાનો અધિકાર નથી. આ વ્યક્તિગત સભ્યો પ્રતિનિધિઓને ચૂંટે છે, તેમજ અન્ય કૃષિ સહકારી મંડળીઓ પણ તેમ કરે છે. આ ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ એક વ્યક્તિને ચૂંટે છે જે સમિતિના સભ્ય બને છે.

૭. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વ્યક્તિગત (જીવિત વ્યક્તિઓ) સૌપ્રથમ પોતાની વચ્ચેથી પ્રતિનિધિ સભ્ય ચૂંટશે. સભ્ય હોય તેવી ૨૫ જીવિત વ્યક્તિઓ એક પ્રતિનિધિ ચૂંટશે. સભ્ય હોય તેવી ૬૫ કૃષિ સહકારી મંડળીઓ એક પ્રતિનિધિ ચૂંટશે. અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તમામ વ્યક્તિગત સભ્યો (જીવિત વ્યક્તિઓ) અને કૃષિ સહકારી મંડળીઓ કે જેઓ મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડના

સભ્યો છે તેઓ મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડના સભ્યો હોવા છતાં મતદારો બનતા નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત બે શ્રેણીઓમાંથી, ઉપરોક્ત રીતે અને પ્રમાણમાં પ્રતિનિધિઓ ચૂંટાય છે અને ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ મતદાર બને છે. આ ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ એક બેઠક ચૂંટવા માટેના મતદારો છે.

૮. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડ દ્વારા તેની પોતાની પ્રક્રિયા મુજબ અને તેના ઉપ-નિયમો સાથે સુસંગત રીતે યોજવાની રહે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જે વ્યક્તિઓ પ્રતિનિધિ તરીકે ચૂંટાય છે તેઓ માત્ર એક બેઠકના જ મતદારો છે. તેમના નામો મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દ્વારા કલેક્ટરની કચેરીને મોકલવામાં આવે છે અને ચૂંટણી નિયમો, જેને ગુજરાત સ્પેસિફાઇડ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ ઇલેક્શન્સ ટુ કમિટીઝ રૂલ્સ, ૧૯૮૨ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, તે મુજબ કામચલાઉ મતદાર યાદીમાં તેમને મતદારો તરીકે દર્શાવવામાં આવે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, ઉપ-નિયમો હેઠળ તેમને આપવામાં આવેલી સત્તાની રૂએ, પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી યોજે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડના મેનેજિંગ ડિરેક્ટરે તમામ વ્યક્તિગત સભ્યોને અને ઉપ-નિયમ નં.

૬(એ)(૩) મુજબ અન્ય કૃષિ સહકારી મંડળીઓની શ્રેણીમાં આવતી તમામ સભ્ય કૃષિ સહકારી મંડળીઓને પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી યોજવા માટેના પગલાં ભરવા નોટિસ જારી કરી હતી.

૯. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જિલ્લા કલેક્ટર, કે જેઓ સ્પેસિફિક સહકારી મંડળીઓની ચૂંટણી યોજવા માટે ચૂંટણી અધિકારી છે, તેઓ પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી યોજતા નથી. ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કેટલીક જોગવાઈઓ વાંચવાથી ઉપરોક્ત સ્થિતિ સ્પષ્ટ જણાય છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સભ્યોના મતદાન અધિકારોનો ઉલ્લેખ કલમ ૨૮ માં કરવામાં આવ્યો છે જે નીચે મુજબ પુનઃપ્રસ્તુત છે:

**“૨૮. સભ્યોના મતદાન અધિકારો.-**

(૧) કોઈપણ મંડળીના કોઈપણ સભ્યને તેના કામકાજમાં એક કરતાં વધુ મત રહેશે નહીં; પરંતુ શરત એ છે કે મતોની સમાનતાના કિસ્સામાં ચેરમેનનો નિર્ણાયક મત રહેશે.... ...(૮) ફેડરલ સોસાયટીના વ્યક્તિગત સભ્યોના મતદાન અધિકારો એવા રહેશે જે સદર મંડળીના નિયમો અને ઉપ-નિયમો દ્વારા નિયંત્રિત કરવામાં આવે.”

૧૦. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૨૮(૮) હેઠળ, વ્યક્તિગત સભ્યોના મતદાન અધિકારો સહકારી મંડળીઓના નિયમો અને ઉપ-નિયમો દ્વારા નિયંત્રિત થવાના

રહે છે.

૧૧. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ રૂલ્સ, ૧૯૬૫ ના નિયમ ૧૫ હેઠળ ફેડરલ સોસાયટીમાં વ્યક્તિગત સભ્યોના મતદાન અધિકારો નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યા છે. ઉપરોક્ત નિયમ સ્પષ્ટ કરે છે કે પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી ઉપ-નિયમોની જોગવાઈ અનુસાર યોજવાની રહે છે. નિયમ ૧૫ નીચે મુજબ વંચાય છે:

**“૧૫- ફેડરલ સોસાયટીમાં વ્યક્તિગત સભ્યના મતદાન અધિકારો.-**

(૧) ગુજરાત રાજ્ય સહકારી જમીન વિકાસ બેંક અને રજીસ્ટ્રાર સામાન્ય અથવા વિશેષ હુકમ દ્વારા નિર્દેશ આપે તેવી અન્ય મંડળીઓ સિવાયની ફેડરલ સોસાયટીઓના કિસ્સામાં, વ્યક્તિગત સભ્યો (જે શબ્દપ્રયોગમાં [વ્યક્તિઓનું જૂથ પછી ભલે તે નિગમિત હોય કે ન હોય અને કોઈપણ કાયદા દ્વારા અથવા હેઠળ સ્થપાયેલ હોય કે ન હોય] પેઢી, કંપની અથવા બોડી કોર્પોરેટ, સોસાયટીઝ રજીસ્ટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૬૦ હેઠળ નોંધાયેલ મંડળી અને રાજ્ય સરકારનો સમાવેશ થશે, પરંતુ તેમાં સહકારી મંડળીનો સમાવેશ થશે નહીં) ના મતદાન અધિકારો નીચે મુજબ નિયંત્રિત થશે:-

(એ) નિયમ ૩૬ માં નિર્ધારિત કર્યા મુજબ મંડળીઓના હિસાબો તૈયાર કરવાની તારીખ પછી તરત જ અને વાર્ષિક સામાન્ય સભા પહેલાં બને તેટલી વહેલી તકે, મંડળીઓના હિસાબો તૈયાર કરવાની તારીખ (જે હવે

પછી “સંબંધિત તારીખ” તરીકે ઉલ્લેખિત છે) સુધી સભ્યપદમાં દાખલ થયેલા વ્યક્તિગત સભ્યો, સંબંધિત તારીખ સુધી સભ્યપદમાં દાખલ થયેલી મંડળીઓની સંખ્યાના દસમા ભાગ જેટલા પ્રતિનિધિઓ અથવા દર પચીસ વ્યક્તિગત સભ્યો દીઠ એક પ્રતિનિધિ (અપૂર્ણાંકને અવગણીને), બેમાંથી જે ઓછું હોય તેટલા પ્રતિનિધિઓને ચૂંટશે. આ રીતે ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ હિસાબો તૈયાર કરવાની પછીની તારીખ પછી તેમના અનુગામીઓ ચૂંટાય ત્યાં સુધી હોદ્દો સંભાળશે: પરંતુ શરત એ છે કે જ્યાં વ્યક્તિગત સભ્યોની કુલ સંખ્યા પચીસ કરતાં ઓછી હોય, ત્યાં તેઓ એક પ્રતિનિધિ ચૂંટશે....” એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૨૮(૮) અને ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ રૂલ્સ, ૧૯૬૫ ના નિયમ ૧૫(૧) નું સંયુક્ત વાંચન દર્શાવે છે કે સહકારી મંડળીમાં પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી મંડળીના નિયમો અને ઉપ-નિયમો દ્વારા નિયંત્રિત થાય છે. પ્રતિનિધિઓની આ ચૂંટણી ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ના પ્રકરણ ૧૧ હેઠળ આવરી લેવામાં આવતી નથી કે જે સ્પેસિફિક સહકારી મંડળીઓની સમિતિના સભ્યોની ચૂંટણી યોજવા સંબંધિત છે. પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી યોજવામાં, ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ નું પ્રકરણ ૧૧, કે જે સ્પેસિફિક સહકારી મંડળીઓની ચૂંટણી યોજવા માટેનું છે, અને ગુજરાત સ્પેસિફિક કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ ઇલેક્શન્સ ટુ

કમિટીઝ રૂલ્સ, ૧૯૮૨ નો કોઈ અમલ થતો નથી.

૧૨. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે રાજ્ય વિધાનમંડળે કેટલીક મંડળીઓના હોદ્દાઓની ચૂંટણી યોજવા માટે ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ના પ્રકરણ ૧૧ હેઠળ જોગવાઈઓ કરેલી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ચૂંટણીની વ્યાખ્યા કલમ ૧૪૫-બી(બી) હેઠળ આપવામાં આવી છે જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

#### “પ્રકરણ ૧૧

#### કેટલીક મંડળીઓની સમિતિઓ અને હોદ્દાઓની ચૂંટણીઓ

૧૪૫-બી. આ પ્રકરણમાં, સંદર્ભથી અન્યથા અપેક્ષિત ન હોય તો,—

(એ) “કલેક્ટર” એટલે સંબંધિત મંડળીની રજીસ્ટર્ડ ઓફિસ જે વિસ્તારમાં આવેલી હોય તે વિસ્તાર પર હકૂમત ધરાવતા કલેક્ટર અને તેમાં એડિશનલ કલેક્ટર, તેમજ આ પ્રકરણ હેઠળ કલેક્ટરની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા અને ફરજો બજાવવા માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયુક્ત કરવામાં આવેલ ડેપ્યુટી કલેક્ટરના દરજ્જાથી નીચેના ન હોય તેવા કોઈપણ અધિકારીનો સમાવેશ થાય છે; (બી) “ચૂંટણી” એટલે સ્પેસિફિક મંડળીની સમિતિના સભ્ય અથવા સભ્યોની ચૂંટણી; (સી) “સ્પેસિફિક સોસાયટી” એટલે કલમ ૭૪-સી માં નિર્દિષ્ટ કરેલી કોઈપણ શ્રેણીમાં

આવતી મંડળી.”

૧૩. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૨(પ) માં સમિતિની વ્યાખ્યા આપવામાં આવી છે જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

“૨. વ્યાખ્યાઓ.-

આ અધિનિયમમાં, સંદર્ભથી અન્યથા અપેક્ષિત ન હોય તો. ...(પ)  
“સમિતિ” એટલે મંડળીની વ્યવસ્થાપક સમિતિ અથવા અન્ય સંચાલક મંડળ કે જેને મંડળીના કામકાજના સંચાલનનું માર્ગદર્શન અને નિયંત્રણ સોંપવામાં આવ્યું હોય;...” એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત જોગવાઈઓનું સંયુક્ત વાંચન સ્પષ્ટ કરે છે કે પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ના પ્રકરણ ૧૧ ની અંદર આવશે નહીં કે જે સ્પેસિફાઈડ મંડળીઓની સમિતિના સભ્યોની ચૂંટણીના સંબંધમાં છે.

૧૪. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ગુજરાત સ્પેસિફાઈડ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ ઇલેક્શન્સ ટુ કમિટીઝ રૂલ્સ, ૧૯૮૨ ના નિયમ ૩(એ) હેઠળ, દરેક મંડળીમાં, જ્યાં એક કરતાં વધુ મતવિસ્તારો હોય, ત્યાં આવી મંડળીના મંત્રી અથવા સીઈઓ દ્વારા મતવિસ્તારની કામચલાઉ યાદી તૈયાર કરવાની રહે છે. તેમણે વધુમાં દરેક મતવિસ્તારની સીમાઓ દર્શાવવાની રહે છે અને તેમણે વધુમાં

મંડળીના નોટિસ બોર્ડ પર કામચલાઉ યાદી પ્રદર્શિત કરવાની રહે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તેમણે વધુમાં કામચલાઉ યાદીના સંબંધમાં વાંધાઓ અને સૂચનો મંગાવવાના રહે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વાંધાઓનો નિકાલ કેવી રીતે કરવો તે અંગેની વિગતવાર પ્રક્રિયા નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે. ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ ઇલેક્શન્સ ટુ કમિટીઝ રૂલ્સ, ૧૯૮૨ નો નિયમ ૩-એ નીચે મુજબ પુનઃપ્રસ્તુત છે:

**“૩-એ- ચૂંટણીના હેતુ માટે મતવિસ્તારોનું સીમાંકન.-**

(૧) દરેક મંડળીમાં જ્યાં એક કરતાં વધુ મતવિસ્તારો હોય, ત્યાં દરેક આવી મંડળીના મંત્રી અથવા જ્યાં મંત્રીનો કોઈ હોદ્દો ન હોય ત્યાં ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ ઓફિસર, સમિતિની ચૂંટણી યોજવાનું નિર્ધારિત હોય તે વર્ષના અગાઉના વર્ષમાં, મતવિસ્તારોની કામચલાઉ યાદી તૈયાર કરશે.

(૨) આવી યાદીમાં દરેક મતવિસ્તારની સીમાઓ દર્શાવવામાં આવશે. મંડળીના દરેક કાર્યાલય અથવા પેટા-કાર્યાલયના નોટિસ બોર્ડ પર મંત્રી અથવા જ્યાં મંત્રીનો કોઈ હોદ્દો ન હોય ત્યાં મંડળીના ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ ઓફિસર દ્વારા સહી કરાયેલ નોટિસ સાથે કામચલાઉ યાદીની નકલ પ્રદર્શિત કરવામાં આવશે. નોટિસ સાથે આવી કામચલાઉ યાદીની એક નકલ રજીસ્ટ્રારને અને કલેક્ટરને પણ મોકલવામાં આવશે.

(૩) નોટિસ સાથે આવી યાદીની એક નકલ રજિસ્ટર્ડ પોસ્ટ દ્વારા મંડળીના

દરેક સભ્યને પણ મોકલવામાં આવશે.

(જ) પેટા-નિયમ (૨) અને (૩) માં ઉલ્લેખિત નોટિસમાં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવશે કે કામચલાઉ યાદીના સંબંધમાં કોઈપણ વાંધાઓ અથવા સૂચનો કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા મંડળીના કાર્યાલયના નોટિસ બોર્ડ પર કામચલાઉ યાદી પ્રદર્શિત કરવામાં આવે તે તારીખથી ૧૫ દિવસની મુદતની અંદર મંત્રીને અથવા જ્યાં મંત્રીનો કોઈ હોદ્દો ન હોય ત્યાં મંડળીના ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ ઓફિસરને મોકલી શકાશે.

(પ) મંડળીના કોઈપણ સભ્ય કામચલાઉ યાદીમાં દર્શાવેલ નામ અથવા સરનામું અથવા અન્ય વિગતોના સંબંધમાં થયેલી કોઈપણ ક્ષતિ અથવા ભૂલ મંડળીના ધ્યાને લાવી શકે છે.

(ડ) કોઈપણ વાંધો ઉઠાવનાર અથવા સૂચન કરનાર કોઈપણ વ્યક્તિ આવા વાંધા અથવા સૂચનને તેના કારણો સાથે લેખિતમાં મંડળીના કાર્યાલયના નોટિસ બોર્ડ પર કામચલાઉ યાદી પ્રદર્શિત થયાની તારીખથી ૧૫ દિવસની અંદર મોકલશે.

(જ) મંડળી, પેટા-નિયમ (૫) હેઠળ કોઈપણ સભ્ય દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલ દરેક વાંધો, સૂચન અથવા કામચલાઉ યાદીમાંની કોઈપણ ભૂલ ધ્યાને લીધા પછી, આખરી યાદી તૈયાર કરશે. આખરી યાદી મંડળીના કાર્યાલય અથવા પેટા-કાર્યાલયના નોટિસ બોર્ડ પર પ્રદર્શિત કરવામાં

આવશે અને આવી આખરી યાદીની એક નકલ રજીસ્ટ્રારને તેમજ કલેક્ટરને પણ મોકલવામાં આવશે.

(૮) જ્યાં મંડળીનું કાર્યક્ષેત્ર એક કરતાં વધુ ગામોમાં હોય, ત્યાં કલમ ૭૪-ની ના પેટા-કલમ (૧) હેઠળ અનામત રાખવામાં આવેલી બે બેઠકો સિવાયની કુલ બેઠકોની સંખ્યા જેટલી મતવિસ્તારોની સંખ્યા રહેશે.

(૯) આ નિયમોમાં અને મંડળીના ઉપ-નિયમોમાં ગમે તે સમાવિષ્ટ હોય તેમ છતાં, જ્યાં કોઈપણ સમિતિના સભ્યોની ચૂંટણી મંડળીના હિસાબી વર્ષ પૂરું થતાં પહેલાં યોજવાની નિયત થયેલી હોય, ત્યાં મતવિસ્તારોનું સીમાંકન કલેક્ટર દ્વારા મતદારોની યાદી પ્રસિદ્ધ કરતાં પહેલાં કરવામાં આવશે.” એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તા-વાદીએ મેનેજિંગ ડિરેક્ટરના તે હુકમને પડકાર્યો હતો કે જેના દ્વારા નિયમ ૩(એ)(૧) હેઠળ મતવિસ્તાર નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો અને એક બેઠકના મતદારો દર્શાવવામાં આવ્યા હતા. અપીલકર્તા-વાદીએ પ્રતિનિધિઓને ચૂંટવા માટે તે સભ્યોની પાત્રતા અંગે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો. આથી, અપીલકર્તા-વાદી દ્વારા ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલ વિવાદ ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ના પ્રકરણ ૧૧ ના વ્યાપ અને ક્ષેત્રની બહારનો હતો કે જે સ્પેસિફિક સહકારી મંડળીઓની ચૂંટણી સંબંધિત છે. અપીલકર્તા-વાદી વધુમાં એવી દલીલ કરે છે કે અપીલકર્તા-વાદી દ્વારા ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલ વિવાદો કલેક્ટરની હકૂમત હેઠળ આવતા

નહોતા કે જેઓ ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ની યોજના હેઠળ ચૂંટણી અધિકારી છે.

૧૫. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ રૂલ્સ, ૧૯૬૫ ની કલમ ૨૮(૮) અને નિયમ ૧૫ સાથે વંચાણે લેતાં ગુજરાત સ્પેસિફિક કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ ઇલેક્શન્સ ટુ કમિટીઝ રૂલ્સ, ૧૯૮૨ ની યોજના હેઠળ, સહકારી મંડળીના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી યોજશે. આ પ્રતિનિધિઓના નામો કામચલાઉ મતદાર યાદીમાં સ્થાન પામશે જે ગુજરાત સ્પેસિફિક કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ ઇલેક્શન્સ ટુ કમિટીઝ રૂલ્સ, ૧૯૮૨ ના નિયમ ૪ અને નિયમ ૫ હેઠળ મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દ્વારા કલેક્ટરને સુપરત કરવામાં આવશે.

૧૬. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે એકવાર આ યાદી મળ્યા પછી, ગુજરાત સ્પેસિફિક કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ ઇલેક્શન્સ ટુ કમિટીઝ રૂલ્સ, ૧૯૮૨ ના નિયમ ૬(૧) હેઠળ દર્શાવ્યા સિવાય કોઈપણ ફેરફાર કરવામાં કલેક્ટરની ખૂબ જ મર્યાદિત ભૂમિકા છે. નિયમ ૬(૧) નીચે મુજબ પુનઃપ્રસ્તુત છે:

“૬. મતદારોની કામચલાઉ યાદી સામે દાવા અને વાંધાઓ.-

(૧) જ્યારે દાવા અને વાંધાઓ મંગાવવા માટે મતદારોની કોઈપણ કામચલાઉ યાદી પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે, ત્યારે યાદીમાં નામ અથવા સરનામું અથવા અન્ય વિગતોના સંબંધમાં કોઈપણ ક્ષતિ અથવા ભૂલ

સંબંધિત મંડળીના કોઈપણ સભ્ય કે જેઓ મતદાર હોય અથવા આવી મંડળી વતી મતદાન કરવા માટે અધિકૃત કોઈપણ પ્રતિનિધિ દ્વારા કલેક્ટરના ધ્યાને લાવી શકાશે....” એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત નિયમનું માત્ર વાંચન સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે કલેક્ટરે મતદારોની આખરી યાદી તૈયાર કરતી વખતે મતદારોની કામચલાઉ યાદી સામે દાવા અને વાંધાઓ મંગાવવાના રહે છે. જોકે, કલેક્ટર દ્વારા દાવા અને વાંધાઓ મંગાવવાનો વ્યાપ ખૂબ જ મર્યાદિત છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કલેક્ટર પાસે નામમાં કોઈ ક્ષતિ અથવા નામો કે સરનામાના સંબંધમાં ભૂલ શોધી કાઢવાનો જ અવકાશ રહેશે. જે પ્રતિનિધિઓના નામ કામચલાઉ મતદાર યાદીમાં દર્શાવવામાં આવ્યા છે તેમની ચૂંટણીની ચોકસાઈ, કાયદેસરતા તપાસવાની કલેક્ટર પાસે કોઈ સત્તા નથી. આમ, આવા વાંધાના દાવાની તપાસ કરવી તે કલેક્ટરની સત્તા બહારનું છે.

૧૭. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ગુજરાત સ્પેસિફાઈડ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ ઇલેક્શન્સ ટુ કમિટી રૂલ્સ, ૧૯૮૨ ના નિયમ ૬(૧) ની યોજનાને ધ્યાને લેતાં, કામચલાઉ મતદાર યાદીમાં જે નામો દર્શાવવાના હોય તેવા મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દ્વારા મોકલવામાં આવેલા નામોની કાયદેસરતા અને યોગ્યતાની તપાસ કરવી તે કલેક્ટરની સક્ષમતામાં નથી.

૧૮. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સહકારી મંડળીના મેનેજિંગ ડિરેક્ટરની દેખરેખ હેઠળ આ રીતે ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓની કાયદેસરતા અને

યોગ્યતા નક્કી કરવામાં અથવા પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી યોજવામાં ગુજરાત સ્પેસિફાઇડ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ ઇલેક્શન્સ ટુ કમિટીઝ રૂલ્સ, ૧૯૮૨ ની જોગવાઈઓ હેઠળ ચૂંટણી અધિકારી તરીકે કલેક્ટરની કોઈ ભૂમિકા નથી. તે બાબતને ધ્યાનમાં રાખતાં, જ્યાં સુધી પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણીનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, પ્રતિનિધિઓને ચૂંટવામાં મતદાર ચાદીની યોગ્યતા અને કાયદેસરતાની તપાસ માત્ર ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૯૬ હેઠળ રજીસ્ટ્રાર, નોમિનીઝ કોર્ટ દ્વારા જ કરી શકાય છે.

૧૯. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે હાલના કેસની હકીકતોમાં, અપીલકર્તા-વાદીએ વધુમાં વધુ ૪૯ જેટલા વ્યક્તિગત સભ્યોના મૃત્યુ પ્રમાણપત્રો રજૂ કરીને દર્શાવ્યું છે કે આ વ્યક્તિગત સભ્યો મૃત્યુ પામ્યા છે અને તેથી, જીવિત વ્યક્તિગત સભ્યોના અસ્તિત્વ અંગે વિગતવાર સર્વેક્ષણ કરવામાં આવે. તે જ રીતે, અપીલકર્તા-વાદીએ દાવાની અરજીમાં એવું કથન કર્યું છે કે ૩૧મી માર્ચ, ૨૦૧૯ પછી સભ્ય બનેલી અન્ય કૃષિ સહકારી મંડળીઓ વર્ષ ૨૦૨૦ માં યોજાનાર ચૂંટણીની મતદાર ચાદીમાં સમાવિષ્ટ થવા માટે પાત્ર નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ૩૧મી માર્ચ, ૨૦૧૯ પછી સભ્ય બનેલી તે મંડળીઓને પ્રતિનિધિઓ ચૂંટવાના હેતુ માટે મતદારો તરીકે દર્શાવવાની જરૂર નહોતી.

૨૦. રજીસ્ટ્રાર, નોમિનીઝ કોર્ટે એકતરફી વચગાળાનો મનાઈદુકમ પસાર કર્યો છે. વચગાળાના મનાઈદુકમની અરજીની બંને પક્ષોની સુનાવણી પણ થઈ

નહોતી. પ્રતિવાદી નં. ૧ અને ૨ તરફથી દાવો ચાલવાપાત્ર નથી તેમ જણાવીને અરજી દાખલ કરવાની જરૂર હતી. સામાવાળા નં. ૪ થી ૯ માટે દાવામાં પક્ષકાર તરીકે જોડાઈને પક્ષકાર તરીકે જોડાવાની અરજી કરવા અને એકતરફી વચગાળાનો હુકમ રદ કરાવવાની માંગણી કરવાનો વિકલ્પ ખુલ્લો હતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉપર જણાવ્યા મુજબની પ્રક્રિયા હાથ ધરવાને બદલે, મૂળ અરજદારોએ આ નામદાર હાઈકોર્ટ સમક્ષ સીધી રિટ અરજી દાખલ કરી હતી, જે અપીલકર્તાની રજૂઆતમાં, ચાલવાપાત્ર નહોતી. રિટ અરજદારોએ રજીસ્ટ્રાર, નોમિનીઝ કોર્ટની કાર્યવાહી રદ કરવા માટે સર્ટિઓરરીની રિટની રાહત માંગી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે હાલના કેસની હકીકતોમાં સર્ટિઓરરીની રિટ ચાલવાપાત્ર નહોતી અને તેથી, વિદ્વાન સિંગલ જજે એકતરફી વચગાળાનો હુકમ રદ કરીને સર્ટિઓરરીની રિટ મંજૂર કરવામાં ભૂલ કરી છે. મૂળ અરજદારોએ પ્રોહિબિશનની રિટ માટે અરજ કરેલ નથી. અરજદારો દ્વારા પ્રોહિબિશનની રિટની માંગણી કરતી કોઈપણ રાહત માંગવામાં ન આવી હોવા છતાં, લવાદ દાવાની કાર્યવાહી રદ કરતો વિદ્વાન સિંગલ જજનો ચુકાદો ભૂલભરેલો છે. ઉપરોક્ત કારણોસર, વિદ્વાન સિંગલ જજનો ચુકાદો અને હુકમ ભૂલભરેલો છે અને તે આ નામદાર અદાલત દ્વારા કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાને પાત્ર છે.

૨૧. વિદ્વાન સિંગલ જજે વધુમાં એ બાબતની યોગ્ય મૂલવણી ન કરીને ભૂલ કરી છે કે અપીલકર્તા-વાદી દ્વારા ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલ વિવાદ સભ્ય

અને સહકારી મંડળી એવી મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડ વચ્ચેનો હતો અને તેથી, તે સંપૂર્ણપણે ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૯૬ ના પરિમાણોમાં આવતો હતો.

૨૨. વિદ્વાન સિંગલ જજ એ બાબત ધ્યાને લેવામાં નિષ્ફળ રહ્યા કે અપીલકર્તા-વાદી દ્વારા ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલ વિવાદ અને દાવાની અરજીમાં ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલા હકીકત અને કાયદાના પ્રશ્નો માત્ર ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૯૬ હેઠળ રજીસ્ટ્રાર, નોમિનીઝ કોર્ટ દ્વારા જ ન્યાયનિર્ણય કરવા સક્ષમ હતા.

૨૩. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે લવાદ દાવામાં ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલા હકીકતના પ્રશ્નો અને કાયદાના પ્રશ્નો ચૂંટણીના પરિણામ પહેલાં અથવા તો ચૂંટણીના પરિણામો પછી પણ ગુજરાત રાજ્ય સહકારી ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ન્યાયનિર્ણય કરવા માટે અસમર્થ હતા.

૨૪. કલમ ૯૬ હેઠળ રજીસ્ટ્રાર, નોમિનીઝ કોર્ટ સિવાય અન્ય કોઈ ફોરમ અપીલકર્તા-વાદીને રાહત આપવા માટે સક્ષમ નહોતું.

૨૫. ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૯૬ હેઠળ રજીસ્ટ્રાર, નોમિનીઝ કોર્ટની હકૂમત નક્કી કરતી વખતે, તેને સંપૂર્ણપણે હકૂમતના દૃષ્ટિકોણથી જોવાની જરૂર હતી અને દાવાના કોઈપણ પક્ષકારો અથવા સમાન સ્થિતિ ધરાવતા અન્ય પક્ષકારોના વર્તનના સંદર્ભમાં નહીં.”

૧૦. ઉપર જણાવેલ આવા સંજોગોમાં, શ્રી જાનીએ એવી અરજ કરી હતી કે તેમની અપીલમાં તથ્ય હોવાથી, તે મંજૂર કરવામાં આવે અને વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ રદ કરવામાં આવે. શ્રી જાનીએ વધુમાં એવી અરજ કરી હતી કે તારીખ ૧૭મી નવેમ્બર, ૨૦૨૦ ના એકતરફી વચગાળાના હુકમ સાથે લવાદ સ્યુટ નં. ૧૮૩/૨૦૨૦ ને મહેસાણા ખાતેની નોમિનીઝ કોર્ટ સમક્ષ તેની મૂળ ફાઇલ પર પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે.

**મૂળ રીટ અરજદારો (અનુક્રમે સામાવાળા નં. ૪ થી ૯) તરફે રજૂઆતો:**

૧૧. મૂળ રીટ અરજદારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી દીપન દેસાઈ દ્વારા સહાયિત વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશી દ્વારા આ અપીલનો ભારપૂર્વક વિરોધ કરવામાં આવ્યો હતો. શ્રી જોશીએ નીચે મુજબની રજૂઆતો રજૂ કરી હતી:

“૩. સામાવાળા રજૂઆત કરે છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪પચુ મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૯૬ માં ગમે તે સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણી સંબંધિત કોઈપણ વિવાદ ચૂંટણીનું આખરી પરિણામ જાહેર થયા પછી ચૂંટણી અરજી દાખલ કરીને ગુજરાત સ્ટેટ કો-ઓપરેટિવ ટ્રિબ્યુનલને મોકલવામાં આવશે. કલમ ૧૪પચુ નીચે મુજબ વંચાય છે :-  
કલમ ૧૪પચુ : ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદો [ટ્રિબ્યુનલ] ને રજૂ કરવા

(૧) કલમ ૯૬ માં અથવા આ અધિનિયમની અન્ય કોઈપણ

જોગવાઈઓમાં ગમે તે સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, ચૂંટણી સંબંધિત કોઈપણ વિવાદ [ટ્રિબ્યુનલ] ને મોકલવામાં આવશે.

(૨) વ્યથિત પક્ષકાર દ્વારા [ટ્રિબ્યુનલ] સમક્ષ ચૂંટણી અરજી રજૂ કરીને આવો રેફરન્સ કરી શકાશે: પરંતુ શરત એ છે કે જ્યાં સુધી ચૂંટણીનું આખરી પરિણામ જાહેર ન થાય ત્યાં સુધી આવી કોઈ અરજી કરી શકાશે નહીં અને જ્યાં આવી કોઈ અરજી કરવામાં આવે ત્યાં આવી જાહેરાતની તારીખથી બે મહિનાની અંદર કરવામાં ન આવી હોય તો તે [ટ્રિબ્યુનલ] દ્વારા દાખલ કરવામાં આવશે નહીં: વધુમાં શરત એ છે કે, જો અરજદાર [ટ્રિબ્યુનલ] ને ખાતરી કરાવે કે સદર મુદતની અંદર અરજી દાખલ ન કરવા માટે તેની પાસે પૂરતું કારણ હતું, તો [ટ્રિબ્યુનલ] તે મુદત વીતી ગયા પછી પણ કોઈપણ અરજી દાખલ કરી શકશે.

(૩) આ પ્રકરણ દ્વારા અથવા તે હેઠળ તેના પર સોંપવામાં આવેલા કાર્યોનો ઉપયોગ કરવામાં, [ટ્રિબ્યુનલ] પાસે નીચેની બાબતોના સંબંધમાં અદાલતમાં નિહિત હોય તેવી જ સત્તાઓ રહેશે-

(એ) સોગંદનામા દ્વારા હકીકતોની સાબિતી; (બી) કોઈપણ વ્યક્તિને સમન્સ પાઠવવો અને તેની હાજરીની ફરજ પાડવી તથા સોગંદ પર તેની તપાસ કરવી; (સી) દસ્તાવેજોની શોધ અથવા રજૂઆત કરવાની ફરજ પાડવી, અને (ડી) સાક્ષીઓની તપાસ માટે કમિશન જારી કરવા. આવા

કોઈપણ સોગંદનામાના કિસ્સામાં, આ સંબંધમાં [ટ્રિબ્યુનલ] દ્વારા નિયુક્ત કરાયેલા અધિકારી સોગંદનામું કરનારને સોગંદ લેવડાવી શકશે.

(જ) [ટ્રિબ્યુનલ] દ્વારા આ સંબંધમાં બનાવેલા કોઈપણ વિનિયમોને અધીન રહીને, આવી કોઈપણ અરજીની સુનાવણી [ટ્રિબ્યુનલ] દ્વારા શક્ય તેટલી ઝડપથી કરવામાં આવશે અને તેનો નિકાલ કરવામાં આવશે. આવી અરજી પર [ટ્રિબ્યુનલ] દ્વારા કરવામાં આવેલો હુકમ આખરી અને નિર્ણાયક રહેશે અને કોઈપણ અદાલતમાં તેને પડકારી શકાશે નહીં.

જ. આથી, નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણી સંબંધિત કોઈપણ વિવાદ માત્ર ગુજરાત સ્ટેટ કો-ઓપરેટિવ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા જ ગ્રાહ્ય રાખી શકાય અને તેથી, અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલો દાવો સંપૂર્ણપણે પ્રતિબંધિત છે અને બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ પાસે સદર દાવો ગ્રાહ્ય રાખવાની કોઈ હકૂમત નથી.

પ. નામદાર કોર્ટની વિચારણા માટે ઉપસ્થિત થતો મુખ્ય મુદ્દો એ છે કે "ડિરેક્ટરની ચૂંટણીમાં મતદારો બનનાર પ્રતિનિધિઓ ચૂંટવાની પ્રક્રિયા, શું ચૂંટણી સંબંધિત પ્રક્રિયા નથી". અપીલકર્તા-વાદી નામદાર કોર્ટ સમક્ષ એવી દલીલ કરે છે કે પ્રતિનિધિઓ ચૂંટવાની પ્રક્રિયા, જેઓ ત્યારબાદ ડિરેક્ટરને ચૂંટવા માટે મતદારો બનશે, તેને સંઘની વ્યવસ્થાપક સમિતિની ચૂંટણી સંબંધિત પ્રક્રિયા કહી શકાય નહીં.

ડ. અપીલકર્તા-વાદીની સદર દલીલ સંપૂર્ણપણે ક્ષતિપૂર્ણ છે.

પ્રતિનિધિઓને ચૂંટવાથી લઈને આ રીતે ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ ડિરેક્ટરની એક બેઠકની ચૂંટણી માટે મતદાર બનવા સુધીની સમગ્ર પ્રક્રિયા, હાલના મતવિસ્તાર જેને પરચૂરણ મંડળીઓ અને વ્યક્તિગત સભ્યોનો મતવિસ્તાર કહેવામાં આવે છે તેની ડિરેક્ટરની એક બેઠકની આખરી ચૂંટણી સાથે અભિન્ન અને ગાઢ રીતે જોડાયેલી છે.

૭. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૫યુ જોગવાઈ કરે છે કે ચૂંટણી સંબંધિત કોઈપણ વિવાદ ટ્રિબ્યુનલને મોકલવામાં આવશે. તેથી, તે એક વ્યાપક શબ્દ છે અને તેમાં ચૂંટણી સાથે જોડાયેલ અથવા ચૂંટણી સંબંધિત હોય તેવી તમામ બાબતોનો સમાવેશ થાય છે.

૮. વ્યક્તિગત સભ્યો અથવા પરચૂરણ મંડળીઓમાંથી ચૂંટાનાર પ્રતિનિધિઓ, ગુજરાત સ્પેસિફાઈડ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ ઇલેક્શન ટુ કમિટી રૂલ્સ, ૧૯૮૨ ના નિયમ ૪ હેઠળ ચૂંટણી અધિકારી દ્વારા પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવનાર કામચલાઉ મતદાર યાદીનો ભાગ બનશે. તેથી, પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી સંબંધિત કોઈપણ વિવાદ સ્પષ્ટપણે સદર મતવિસ્તારના ડિરેક્ટરની એક બેઠકના વિવાદ સંબંધિત વિવાદ બનશે.

૯. આ તબક્કે, નામદાર કોર્ટનું ધ્યાન એનેક્સર-જે પાના નં. ૨૦૫, ચૂંટણી અધિકારી દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ તારીખ ૦૧.૧૨.૨૦૨૦ ના જાહેરનામા તરફ દોરવામાં આવે છે, જે મુજબ જ્યાં સુધી પરચૂરણ મંડળીઓ અને વ્યક્તિગત

સભ્યોના મતવિસ્તારની એક બેઠકની ચૂંટણીનો સંબંધ છે, અપીલકર્તા-વાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા દાવામાં બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ દ્વારા આપવામાં આવેલા સ્ટેના કારણે, સદર બેઠક માટે ચૂંટણી જાહેર કરવામાં આવી નથી. તેથી, અરજદાર-વાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા દાવામાં પસાર કરાયેલા હુકમના કારણે, એક ડિરેક્ટરની સદર બેઠકની ચૂંટણી જાહેર કરવામાં આવી નથી. આથી, સદર મતવિસ્તારની ચૂંટણી પર સીધી અસર પડી છે અને આજ દિન સુધી સદર મતવિસ્તારમાંથી કોઈ ડિરેક્ટર ચૂંટાયા નથી અને બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સમાં સદર મતવિસ્તારનું કોઈ પ્રતિનિધિત્વ નથી. આથી, અપીલકર્તા-વાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા દાવા અને તેમાં પસાર કરાયેલા વચગાળાના હુકમના કારણે ચૂંટણી પર સીધી અસર પડી છે. તેથી, એમ કહી શકાય નહીં કે દાવો ચૂંટણી સંબંધિત નથી.

૧૦. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉપર જણાવ્યા મુજબ, નિયમોના નિયમ ૪ હેઠળ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલી કામચલાઉ મતદાર ચાદીમાં વ્યક્તિગત સભ્યો અને પરચૂરણ મંડળીઓમાંથી ચૂંટાયેલા/પસંદ કરાયેલા પ્રતિનિધિઓના નામોનો સમાવેશ થશે. તેથી, જો આવા પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણીના સંબંધમાં કોઈપણ વિવાદ અથવા પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થાય, તો ચૂંટણી અધિકારી સમક્ષ નિયમ ૬ હેઠળ વાંધા સ્વરૂપે તે યોગ્ય રીતે ઉઠાવી શકાય છે.

૧૧. અપીલકર્તા-વાદી કોઈ પ્રતિનિધિ સામે નિયમ ૬ હેઠળ એમ જણાવીને યોગ્ય રીતે વાંધો ઉઠાવી શકે છે કે પ્રતિનિધિનો મતદાર ચાદીમાં આ

રીતે સમાવેશ કરી શકાયો ન હોત અને વાસ્તવમાં મતદાર ચાદીમાં ઓછા પ્રતિનિધિઓ હોવા જોઈતા હતા અથવા પસંદગી/ચૂંટણીની પ્રક્રિયા ક્ષતિપૂર્ણ છે. તેથી, અપીલકર્તા-વાદી કોઈપણ ઉપાય વિનાના નથી અને નિયમ ૬ હેઠળ ચૂંટણી અધિકારી સમક્ષ આવો વાંધો ઉઠાવી શકે છે.

૧૨. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે નિયમ ૬ ચાદીમાં રહેલા મતદાર સંબંધિત વાંધાને સમાવિષ્ટ કરે છે, એટલે કે હાલના કેસમાં પ્રતિનિધિ સંબંધિત વાંધો ઉઠાવી શકાય છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ચૂંટણી અધિકારી સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવનાર આવા પ્રકારના વાંધાનો તેના વ્યાપમાં સમાવેશ કરવા માટે નિયમ ૬ નું સુમેળભર્યું અને હેતુલક્ષી અર્થઘટન કરવું જરૂરી રહેશે.

૧૩. જો ચૂંટણી અધિકારી આવા વાંધાઓ ગ્રાહ્ય ન રાખે, તો યોગ્ય બાબતમાં ચૂંટણી અધિકારીના હુકમ સામે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ નામદાર કોર્ટની હકૂમતનો આશરો લઈ શકાય છે. તેથી, ચૂંટણી યોજાયા પહેલાં અને પરિણામ જાહેર થયા પહેલાં પણ અપીલકર્તા-વાદી કોઈપણ ઉપાય વિનાના નથી.

૧૪. હાલના કેસમાં લવાઈ સ્યુટમાં જે પડકારવામાં આવ્યું છે તે મતવિસ્તારોના સીમાંકન માટે મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડ (સદર નિર્દિષ્ટ મંડળી) દ્વારા પ્રસિદ્ધ કરાયેલ તારીખ ૧૪.૦૩.૨૦૨૦ અને ૦૮.૦૭.૨૦૨૦ ના જાહેરનામા છે. મતવિસ્તારોનું સીમાંકન

કરવાની સદર સત્તા ગુજરાત સ્પેસિફાઈડ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ રૂલ્સ, ૧૯૮૨ (જે હવે પછી “૧૯૮૨ ના નિયમો” તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ના નિયમ ૩અ(૧) થી ૩અ(૭) હેઠળ સદર નિર્દિષ્ટ મંડળીને ઉપલબ્ધ છે.

૧૫. સદર ૧૯૮૨ ના નિયમો અધિનિયમની કલમ ૧૪૫વાય હેઠળની સત્તાઓની રૂએ ઘડવામાં આવ્યા છે. કલમ ૧૪૫વાય નીચે મુજબ વંચાય છે :-  
કલમ ૧૪૫વાય : આ પ્રકરણના હેતુઓ માટે નિયમો બનાવવાની સત્તાઓ આ અધિનિયમમાં અન્યત્ર સમાવિષ્ટ નિયમો બનાવવાની અન્ય કોઈપણ સત્તાને બાધ આવ્યા વિના, રાજ્ય સરકાર સામાન્ય રીતે ચૂંટણીના વિવિધ તબક્કાઓ સંબંધિત અન્ય તમામ અથવા કોઈપણ બાબતોની જોગવાઈ કરવા અને તેનું નિયમન કરવા માટે (મતદારોની યાદી તૈયાર કરવા સહિત) આ અધિનિયમ સાથે સુસંગત નિયમો બનાવી શકશે. ભારપૂર્વક ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે..

૧૬. આથી, સદર ૧૯૮૨ ના નિયમો નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણીના વિવિધ તબક્કાઓ સંબંધિત અન્ય તમામ અથવા કોઈપણ બાબતોની જોગવાઈ કરવા અને તેનું નિયમન કરવા માટે ઘડવામાં આવ્યા છે.

૧૭. ૧૯૮૨ ના નિયમોનો નિયમ ૩અ નીચે મુજબ વંચાય છે :- નિયમ ૩અ : ચૂંટણીના હેતુ માટે મતવિસ્તારોનું સીમાંકન

(૧) પ્રત્યેક મંડળીમાં જ્યાં એક કરતાં વધુ મતવિસ્તારો હોય, ત્યાં મંત્રી અથવા જ્યાં મંત્રીનું કોઈ પદ ન હોય ત્યાં આવી દરેક મંડળીના ચીફ

એક્ઝિક્યુટિવ ઓફિસર, સમિતિની ચૂંટણી જે વર્ષમાં યોજાવાની નિયત થયેલ હોય તેના અગાઉના વર્ષમાં, મતવિસ્તારોની કામચલાઉ યાદી તૈયાર કરશે.

(૨) આવી યાદીમાં પ્રત્યેક મતવિસ્તારની સીમાઓનું વર્ણન કરવામાં આવશે. મંડળીની દરેક કચેરી અથવા પેટા-કચેરીના નોટિસ બોર્ડ પર મંત્રી દ્વારા અથવા જ્યાં મંત્રીનું કોઈ પદ ન હોય ત્યાં મંડળીના ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ ઓફિસર દ્વારા સહી કરાયેલી નોટિસ સાથે કામચલાઉ યાદીની નકલ પ્રદર્શિત કરવામાં આવશે. નોટિસ સાથે આવી કામચલાઉ યાદીની એક નકલ રજિસ્ટ્રારને અને કલેક્ટરને પણ મોકલવામાં આવશે.

(૩) નોટિસ સાથે આવી યાદીની એક નકલ રજિસ્ટર્ડ પોસ્ટ દ્વારા મંડળીના દરેક સભ્યને પણ મોકલવામાં આવશે.

(૪) પેટા-નિયમ (૨) અને (૩) માં ઉલ્લેખિત નોટિસમાં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવશે કે કામચલાઉ યાદીના સંબંધમાં કોઈપણ વાંધાઓ અથવા સૂચનો કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા મંડળીની કચેરીના નોટિસ બોર્ડ પર કામચલાઉ યાદી પ્રદર્શિત કરવામાં આવે તે તારીખથી ૧૫ દિવસની મુદતની અંદર મંત્રીને અથવા જ્યાં મંત્રીનું કોઈ પદ ન હોય ત્યાં મંડળીના ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ ઓફિસરને મોકલી શકાશે.

(૫) મંડળીનો કોઈપણ સભ્ય કામચલાઉ યાદીમાં દર્શાવેલ નામ અથવા

સરનામું અથવા અન્ય વિગતોના સંબંધમાં કોઈપણ ક્ષતિ અથવા ભૂલ મંડળીના ધ્યાને લાવી શકશે.

(ક) કોઈપણ વાંધો ઉઠાવનાર અથવા સૂચન કરનાર કોઈપણ વ્યક્તિએ મંડળીની કચેરીના નોટિસ બોર્ડ પર કામચલાઉ યાદી પ્રદર્શિત કરવામાં આવે તે તારીખથી ૧૫ દિવસની અંદર તેના કારણો સાથે લેખિતમાં આવો વાંધો અથવા સૂચન મોકલવાનું રહેશે.

(ગ) મંડળી દરેક વાંધા, સૂચન અથવા પેટા-નિયમ (૫) હેઠળ કોઈપણ સભ્ય દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલી કામચલાઉ યાદીમાંની કોઈપણ ભૂલ ધ્યાને લીધા પછી, આખરી યાદી તૈયાર કરશે. આખરી યાદી મંડળીની કચેરી અથવા પેટા-કચેરીના નોટિસ બોર્ડ પર પ્રદર્શિત કરવામાં આવશે અને આવી આખરી યાદીની એક નકલ રજિસ્ટ્રારને અને કલેક્ટરને પણ મોકલવામાં આવશે.

(ઘ) જ્યાં મંડળીનું કાર્યક્ષેત્ર એક કરતાં વધુ ગામોમાં હોય, ત્યાં મતવિસ્તારોની સંખ્યા કલમ ૭૪-બી ના પેટા-કલમ (૧) હેઠળ અનામત રાખવામાં આવેલી બે બેઠકો સિવાયની કુલ બેઠકોની સંખ્યા જેટલી રહેશે.

(ઙ) આ નિયમોમાં અને મંડળીના ઉપનિયમોમાં ગમે તે સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, જ્યાં કોઈપણ સમિતિના સભ્યોની ચૂંટણી મંડળીના હિસાબી વર્ષના અંત પહેલાં યોજાવાની નિયત થયેલ હોય, ત્યાં મતવિસ્તારોનું સીમાંકન

મતદારોની યાદી પ્રસિદ્ધ કરતાં પહેલાં કલેક્ટર દ્વારા કરવામાં આવશે.

૧૮. નિયમ ૩એ નું શીર્ષક સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે તેમ, જોગવાઈ નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણીના હેતુ માટે મતવિસ્તારોના સીમાંકન સંબંધિત છે. તારીખ ૧૪.૦૩.૨૦૨૦ અને ૦૮.૦૭.૨૦૨૦ ના જાહેરનામા જે બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ પડકારનો વિષય છે તે ૧૯૮૨ ના નિયમોના નિયમ ૩એ(૧) થી ૩એ(૭) ની રૂએ છે.

૧૯. આથી, મતવિસ્તારોના સીમાંકનની સત્તાનો ઉપયોગ નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણીના હેતુ માટે છે અને તેથી સદર જાહેરનામા અંગેનો કોઈપણ વિવાદ અધિનિયમની કલમ ૧૪પચુ માં વિચાર્યા મુજબ નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદ સ્પષ્ટપણે ગણાશે. તેથી, આવો વિવાદ માત્ર ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ જ ઉઠાવી શકાય છે અને બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ પાસે આવો વિવાદ ગ્રાહ્ય રાખવાની કોઈ હકૂમત રહેશે નહીં.

૨૦. વાદી-અપીલકર્તા એવી દલીલ કરે છે કે માત્ર કલેક્ટર અથવા તેમના અધિકૃત પ્રતિનિધિ જ નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણી હાથ ધરવાના હોય છે અને માત્ર કલેક્ટર અથવા તેમના અધિકૃત પ્રતિનિધિ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી કાર્યવાહી જ ચૂંટણી સંબંધિત ગણાશે અને તે પહેલાંનો કોઈપણ વિવાદ ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદ ગણવામાં આવશે નહીં. સદર રજૂઆતમાં આંતરિક ભૂલ રહેલી છે. સદર રજૂઆત એ મહત્વપૂર્ણ પાસાની અવગણના કરે છે કે નિર્દિષ્ટ મંડળી નિયમ

૩એ(૧) થી (૭) મુજબ મતવિસ્તારોનું સીમાંકન કરે તે પછી જ કલેક્ટર ચિત્રમાં આવે છે અને નિયમ ૩એ(૮) અને ૩એ(૯) હેઠળની સત્તાઓ કલેક્ટર દ્વારા નિર્દિષ્ટ મંડળી મતવિસ્તારોની યાદી મોકલે તે પછી જ વાપરવામાં આવે છે. આથી, નિયમ ૩એ(૧) થી ૩એ(૭) હેઠળ મતવિસ્તારોની યાદી તૈયાર કરવાની નિર્દિષ્ટ મંડળીની સત્તાને ચૂંટણી પ્રક્રિયાથી અલગ અને વિભાજિત કરી શકાય નહીં. તે સમગ્ર ચૂંટણી પ્રક્રિયાનો એક અભિન્ન અંગ છે અને તે ચૂંટણી પ્રક્રિયાનો આંતરિક ભાગ છે.

૨૧. જો વાદી જે દલીલ કરે છે તે સ્વીકારવામાં આવે તો તેનો અર્થ એ થશે કે નિયમ ૩એ(૧) થી (૭) હેઠળ મંડળી દ્વારા સત્તાઓનો ઉપયોગ ચૂંટણી સંબંધિત નથી જ્યારે નિયમ ૩એ(૮) અને ૩એ(૯) હેઠળ કલેક્ટર દ્વારા સત્તાઓનો ઉપયોગ ચૂંટણી સંબંધિત ગણાશે. નિયમ ૩એ નું વિવિધ ભાગોમાં આવું વિરોધાવેશ સ્વીકાર્ય રહેશે નહીં.

૨૨. તેથી, અપીલકર્તા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલો વિવાદ સ્પષ્ટપણે નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદ છે અને તેથી, બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ દ્વારા ગ્રાહ્ય રાખી શકાય નહીં.

૨૩. વધુમાં, દાવામાં માંગવામાં આવેલી દાદ એટલે કે વ્યક્તિગત સભ્યો અને અન્ય મંડળીઓના મતવિસ્તારની ચૂંટણી જાહેર ન કરવી, તે સીધી રીતે નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદના દાયરામાં આવશે. વધુમાં, બોર્ડ

ઓફ નોમિનીઝ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૭.૧૧.૨૦૨૦ નો હુકમ સદર મતવિસ્તારની ચૂંટણી યોજવા પર સીધો પ્રતિબંધ મૂકે છે જે દર્શાવે છે કે આ વિવાદ સીધો નિર્દિષ્ટ મંડળીના એક મતવિસ્તારની ચૂંટણી અંગેનો છે.

૨૪. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, નિયમ ૩એ ચૂંટણીના હેતુ માટે મતવિસ્તારોના સીમાંકનની જોગવાઈ કરે છે. નિયમ ૩એ(પ) થી આગળ મંડળીના તબક્કે મતદાર યાદી તૈયાર કરવાની જોગવાઈ કરે છે. નિયમ ૩એ(૯) કલેક્ટર દ્વારા સીમાંકન કરવાની જોગવાઈ કરે છે. નિયમ ૪ મતવિસ્તારવાર મતદાર યાદી તૈયાર કરવાની જોગવાઈ કરે છે. વ્યક્તિગત સભ્યો અને અન્ય મંડળીઓના હાલના મતવિસ્તાર માટે, મતદારો નિયત પ્રમાણમાં વ્યક્તિગત સભ્યો અને અન્ય મંડળીઓમાંથી ચૂંટાયેલા/પસંદ કરાયેલા પ્રતિનિધિઓના નામો રહેશે. તેથી, પ્રતિનિધિઓના નામો સામે કોઈપણ વાંધો નિયમ ૬ હેઠળ ઉઠાવી શકાય છે. ઉપરોક્ત બાબત પરથી, તે સ્પષ્ટ બને છે કે નિયમ ૩એ થી નિયમ ૬ અને આગળ સુધીની સમગ્ર પ્રક્રિયા ડિરેક્ટરની એક બેઠકની ચૂંટણી સાથે આંતરિક અને ગાઢ રીતે જોડાયેલી છે. અપીલકર્તા દ્વારા જે પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે તે મુજબ તેને બે ભાગમાં વિભાજિત કરી શકાય નહીં.

૨૫. તેથી, હાલનો મુદ્દો સ્પષ્ટપણે ચૂંટણી સંબંધિત છે અને આથી, કલમ ૧૪પચુ લાગુ પડે છે અને કલમ ૯૬ પ્રતિબંધિત થાય છે.

૨૬. વધુમાં, ઇલેક્શન ટુ કમિટી રૂલ્સ, ૧૯૮૨ ના નિયમ ૮૨ માં જોગવાઈ

કરાયેલ ચૂંટણીને રદબાતલ જાહેર કરવાના કારણો તરફ નામદાર કોર્ટનું ધ્યાન દોરવામાં આવે છે. જે કારણોસર ચૂંટણી રદબાતલ જાહેર કરી શકાય તે પૈકીનું એક કારણ નિયમ ૮૨(ડી)(૩) હેઠળ જોગવાઈ કર્યા મુજબનું છે, એટલે કે કોઈપણ મત અયોગ્ય રીતે સ્વીકારવો, નકારવો અથવા નામંજૂર કરવો અથવા શૂન્ય/રદબાતલ હોય તેવો કોઈપણ મત સ્વીકારવો. તેથી, પ્રતિનિધિ મતદાન કરી શક્યા ન હોત અથવા મતદાર યાદીમાં ખોટી રીતે સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો તેવો કોઈપણ વિવાદ કલમ ૧૪૫યુ હેઠળની ચૂંટણી અરજીમાં ધ્યાને લઈ શકાય છે અને તે કારણોસર ચૂંટણી રદબાતલ જાહેર કરી શકાય છે. તેથી, એકવાર આ કારણોસર કલમ ૧૪૫યુ હેઠળની ચૂંટણી અરજી પોષણક્ષમ બને, એટલે કલમ ૮૬ હેઠળ બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝની હકૂમત સ્પષ્ટપણે બાકાત થઈ જાય છે.

૨૭. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તાનો દાવો સારાંશમાં અન્ય મંડળીઓ અને વ્યક્તિગત સભ્યોના મતવિસ્તારના એક ડિરેક્ટરને ચૂંટવાના હેતુ માટે નિયમ ૪ હેઠળ તૈયાર કરવામાં આવેલી કામચલાઉ મતદાર યાદીમાં કોણ રહેશે તે અંગે વિવાદ ઉઠાવતો દાવો છે. આથી, તે સ્પષ્ટપણે ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદ છે.

૨૮. સામાવાળા-મૂળ અરજદાર ૧૯૯૬(૧) જી.એલ.એચ. ૨૧૨ માં અહેવાલ થયેલ પાના નં. ૨૨૬ પર રજૂ કરાયેલા વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદા પર આધાર રાખે છે. સંબંધિત ફક્કરા નં. ૧૪ થી ૧૬, જેમાં વિદ્વાન સિંગલ જજ ઠરાવે છે કે પ્રાથમિક મંડળીની ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદ બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ

સમક્ષ ઉઠાવી શકાય છે અને અધિનિયમની કલમ ૧૪૫યુ મુજબ નિર્દિષ્ટ મંડળી સંબંધિત વિવાદ બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ લાવવા પર પ્રતિબંધ છે.

૨૯. સામાવાળા વધુમાં એન.પી. પોન્નુસ્વામી વિ. રિટર્નિંગ ઓફિસર, એ.આઈ.આર. ૧૯૫૨ એસ.સી. ૬૪ માં અહેવાલ થયેલ કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાના સંબંધિત ફકરા ૬, ૭ અને ૮ પર આધાર રાખે છે, જેણે "ચૂંટણી" શબ્દનું અર્થઘટન કર્યું છે અને અર્થ આપ્યો છે. નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે "ચૂંટણી" શબ્દને વ્યાપક અર્થ આપવો જોઈએ જેમાં ઉમેદવારને ચૂંટવાની સમગ્ર પ્રક્રિયાનો સમાવેશ થાય છે અને ચૂંટણીમાં ચૂંટણીની જાહેરાત પહેલાંના તબક્કાનો પણ સમાવેશ થશે અને સમગ્ર પ્રક્રિયાનો સમાવેશ થશે. વધુમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જો ચૂંટણી વ્યાજબી રીતે તોળાતી હોય અને જો પ્રક્રિયા વ્યાજબી રીતે ચૂંટણી સાથે જોડાયેલી હોય, તો સદર વિવાદ ચૂંટણી સંબંધિત છે. નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ફકરા નં. ૮ માં ઠરાવ્યું છે કે ચૂંટણી સાથે જોડાયેલી બાબતોમાં બે વાર આક્ષેપ થઈ શકે નહીં, એક ચૂંટણી પ્રક્રિયા દરમિયાન અને બીજો ચૂંટણી યોજાયા પછી. તેથી, ઉપરોક્ત ન્યાયિક ચુકાદા સાથે સુસંગત રહીને કલમ ૮૬ અને ૧૪૫યુ ની જોગવાઈનું અર્થઘટન કરવું જોઈએ.

૩૦. કલમ ૧૪૫યુ માં આપવામાં આવેલી વિશેષ બાધક કલમ (નોન-ઓબ્સ્ટેન્ટે કલમ) ના સંબંધમાં, સામાવાળા (૧૯૮૫) ૪ એસ.સી.સી. ૫૯૦ માં અહેવાલ થયેલ નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાના ફકરા નં. ૨૨ અને ૨૩ પર

આધાર રાખે છે.

૩૧. “ના સંબંધમાં” વાક્યાંશ અંગે, સામાવાળા ૨૦૦૪(૫) એસ.સી.સી. ૬૩૨ માં અહેવાલ થયેલ નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાના ફકરા નં. ૪૭ અને ૪૮ પર આધાર રાખે છે, જે ઠરાવે છે કે સદર વાક્યાંશ સૌથી વ્યાપક વિસ્તાર ધરાવે છે અને તેથી, ઉપરોક્ત ચુકાદાને ધ્યાને લેતાં તેમાં ચૂંટણી સંબંધિત કોઈપણ વિવાદનો સમાવેશ થશે.

૩૨. સામાવાળા ૧૯૮૩ જી.એલ.એચ. માં અહેવાલ થયેલ નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાના ફકરા નં. ૧, ૪ અને ૮ પર આધાર રાખે છે, જેમાં વિવાદ પ્રતિનિધિની ચૂંટણી સંબંધિત હોવા છતાં, નામદાર કોર્ટે ઠરાવ્યું છે કે કલમ ૧૪૫યુ હેઠળ ચૂંટણી અરજી દાખલ કરવાનો ઉપાય છે.

૩૩. ઉપરોક્ત બાબત પરથી, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે વિદ્વાન સિંગલ જજ અરજી મંજૂર કરવામાં સંપૂર્ણપણે વાજબી હતા અને તેમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં.

૩૪. વધુમાં, વાદી-અપીલકર્તાના વર્તન પર પણ વિચારણા કરવાની જરૂર છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વર્ષ ૨૦૧૫ માં યોજાયેલી છેલ્લી ચૂંટણીઓમાં, અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલા પ્રશ્ન હેઠળના હાલના દાવામાં ઉઠાવવામાં આવેલા સમાન મુદ્દાઓ અને દલીલો એટલે કે વિવિધ વ્યક્તિગત સભ્યોનું અવસાન વગેરે ઉઠાવીને બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ, મહેસાણા સમક્ષ લવાઈ

સ્યુટ નં. ૧૮૨/૨૦૧૫ (પાના નં. ૧૭૧ થી ૧૭૯) તરીકે આવો જ એક દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. સદર દાવો પણ ગ્રાહ્ય રાખવામાં આવ્યો હતો અને નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણી પર સ્ટે આપતો વચગાળાનો મનાઈહુકમ આપવામાં આવ્યો હતો. બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝના સદર હુકમને આ નામદાર કોર્ટ સમક્ષ સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૮૩૫૭/૨૦૧૫ દ્વારા પડકારવામાં આવ્યો હતો. સદર અરજીમાં, તારીખ ૩૦.૧૦.૨૦૧૫ ના હુકમ દ્વારા (પાના નં. ૧૬૧-૧૬૩), આ નામદાર કોર્ટે અરજી દાખલ કરી હતી અને અધિનિયમની કલમ ૧૪૫યુ ને ધ્યાને લેતાં બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ પાસે દાવો ગ્રાહ્ય રાખવાની કોઈ હકૂમત નથી તેમ સ્પષ્ટપણે અવલોકન કરીને સ્ટે મંજૂર કર્યો હતો. આથી, વર્ષ ૨૦૧૫ માં દાખલ કરાયેલા આવા જ પ્રકારના દાવા અને તેના પર પસાર કરાયેલા હુકમ પર આ નામદાર કોર્ટ દ્વારા બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ પાસે દાવો ગ્રાહ્ય રાખવાની કોઈ હકૂમત નથી તેવું સ્પષ્ટ અવલોકન કરીને ઉપરોક્ત સંદર્ભિત હુકમ દ્વારા સ્ટે આપવામાં આવ્યો હતો.

૩૫. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સદર દાવો લક્ષ્મીપુરા (ખારા) સેવા સહકારી મંડળી લિમિટેડ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આ વખતે પણ જ્યારે વર્ષ ૨૦૨૦ માં યુનિયનની ચૂંટણીઓ બાકી હતી, ત્યારે આ જ વાદી એટલે કે લક્ષ્મીપુરા (ખારા) સેવા સહકારી મંડળી લિમિટેડે ફરીથી વિવિધ વ્યક્તિગત સભ્યોના અવસાન અંગે અને અમુક ઇતર મંડળીઓની મતદાન કરવાની પાત્રતા અંગે સમાન દલીલો ઉઠાવીને લવાદ સ્યુટ

નં. ૧૫૬/૨૦૨૦ (પાના નં. ૧૮૬ થી ૧૯૪) દાખલ કર્યો હતો. સદર દાવો તારીખ ૩૦.૧૦.૨૦૧૫ ના રોજ પસાર કરાયેલા આ નામદાર કોર્ટના હુકમને છુપાવીને દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. સદર દાવામાં, બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝે શરૂઆતમાં વચગાળાનો મનાઈહુકમ આપ્યો હતો, જોકે, વિવિધ મંડળીઓએ પક્ષકાર તરીકે જોડાવા માટે અરજી કરી હતી અને બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ પાસે કોઈ હકૂમત નથી તેવું પ્રથમદર્શી અવલોકન કરતા આ નામદાર કોર્ટના તારીખ ૩૦.૧૦.૨૦૧૫ ના હુકમ તરફ નિર્દેશ કર્યો હતો.

૩૬. તેથી સદર દાવો સદર વાદી લક્ષ્મીપુરા (ખારા) સેવા સહકારી મંડળી લિમિટેડ દ્વારા તારીખ ૧૦.૧૧.૨૦૨૦ ના રોજ પાછો ખેંચી લેવામાં આવ્યો હતો (પાના નં. ૨૦૩ અને ૨૦૪). ત્યારબાદ, અપીલકર્તાએ તારીખ ૧૩.૧૧.૨૦૨૦ ના રોજ (૩ દિવસની અંદર) લક્ષ્મીપુરા (ખારા) સેવા સહકારી મંડળી લિમિટેડ દ્વારા દાખલ કરાયેલ લવાદ સ્યુટ નં. ૧૫૬/૨૦૨૦ માં ઉઠાવવામાં આવેલી શબ્દશઃ સમાન દલીલો અને કથનો ઉઠાવીને લવાદ સ્યુટ નં. ૧૮૩/૨૦૨૦ તરીકે પ્રશ્ન હેઠળનો દાવો દાખલ કર્યો છે. રસપ્રદ બાબત એ છે કે ઉપરોક્ત સંદર્ભિત બંને દાવાઓના બંને વાદીઓના વકીલ એક જ છે.

૩૭. જો સદર બંને દાવાઓની સરખામણી કરવામાં આવે, તો નામદાર કોર્ટને ખાતરી થશે કે બંને દાવાઓ એકસમાન અને શબ્દશઃ સરખા છે. તેથી, મહત્વપૂર્ણ હકીકત છુપાવવાની દલીલથી બચવા માટે, લક્ષ્મીપુરા (ખારા) દ્વારા દાખલ કરાયેલો દાવો પાછો ખેંચી લેવામાં આવ્યો અને તરત જ અપીલકર્તા દ્વારા

પ્રશ્ન હેઠળનો દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો પરંતુ સદર દાવામાં પણ સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૮૩૫૭/૨૦૧૫ માં આ નામદાર કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમ વિશે કોઈ ઉદ્દેખ કરવામાં આવ્યો નથી. આ બાબત અપીલકર્તાનું વર્તન દર્શાવે છે.

૩૮. તેથી, સદર દાવો કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સિવાય બીજું કંઈ ન હતો અને તેથી, વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પણ યોગ્ય રીતે રદ કરવામાં આવ્યો હતો. ઉપરોક્ત બાબત પરથી, તે સ્પષ્ટ છે કે નામદાર કોર્ટને ખાતરી થાય છે કે વિદ્વાન સિંગલ જજનો હુકમ સંપૂર્ણપણે કાયદેસર અને યોગ્ય છે અને તેમાં હસ્તક્ષેપ કરવાને પાત્ર નથી. તેથી, હાલની અપીલ નામંજૂર કરવામાં આવે.”

૧૨. ઉપર જણાવેલ આવા સંજોગોમાં, શ્રી જોશીએ એવી અરજ કરી હતી કે હાલની અપીલમાં કોઈ તથ્ય ન હોવાથી, તે નામંજૂર કરવામાં આવે. વિશ્લેષણ:

૧૩. પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલશ્રીઓને સાંભળ્યા પછી અને રેકર્ડ પરની સામગ્રીનું અવલોકન કર્યા પછી, અમારી વિચારણા હેઠળ ઉપસ્થિત થતો એકમાત્ર પ્રશ્ન એ છે કે શું વિદ્વાન સિંગલ જજે વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ પસાર કરવામાં કોઈ ભૂલ કરી છે.

૧૪. બંને પક્ષો તરફથી રજૂ કરવામાં આવેલી સામસામી દલીલો તરફ આગળ વધીએ તે પહેલાં, વિદ્વાન સિંગલ જજે તેમના વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં અપનાવેલી તર્કપ્રણાલીનું આપણે અવલોકન કરવું જોઈએ. અમે તે નીચે મુજબ

ટાંકીએ છીએ:

“૬.૧ કલમ ૧૪૫યુ ની જોગવાઈઓ વાંચતાં જણાશે કે તેનું શીર્ષક એવું સૂચવે છે કે ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદો ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવે છે. સદર કલમ “ગમે તે સમાવિષ્ટ હોય તેમ છતાં” શબ્દથી શરૂ થાય છે અને જણાવે છે કે “કલમ ૯૬ માં અથવા આ અધિનિયમની અન્ય કોઈપણ જોગવાઈઓમાં ગમે તે સમાવિષ્ટ હોય તેમ છતાં, ચૂંટણી સંબંધિત કોઈપણ વિવાદ ટ્રિબ્યુનલને મોકલવામાં આવશે”.

૬.૨ અરજ સાથે દાવાની અરજીના કથનો વાંચતાં, લવાદ દાવામાં બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ જે બાબત પડકાર હેઠળ છે તે મતવિસ્તારોના સીમાંકન માટેના તારીખ ૧૪.૦૩.૨૦૨૦ અને ૦૮.૦૭.૨૦૨૦ ના જાહેરનામા છે. સ્પેસિફાઈડ સોસાયટીઝ રૂલ્સના નિયમ ૩એ ની જોગવાઈઓ હેઠળ મતવિસ્તારોનું સીમાંકન કરવાની સત્તા સદર મંડળીને ઉપલબ્ધ છે. સદર નિયમનું શીર્ષક પોતે જ સૂચવે છે કે મતવિસ્તારોનું સીમાંકન ચૂંટણીના હેતુઓ માટે છે. સ્પષ્ટપણે તેથી જ્યારે નિયમ ૩એ ની જોગવાઈઓને કલમ ૧૪૫યુ ના સંદર્ભમાં વાંચવામાં આવે, ત્યારે ભાષા દર્શાવે છે કે આશયની એક સમાનતા રહેલી છે કારણ કે, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૫યુ હેઠળનો ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદ તેના દાયરામાં ચૂંટણીના હેતુને એટલે કે ચૂંટણીના હેતુઓ માટે મતવિસ્તારોના સીમાંકનને સમાવી લેશે. પ્રકરણ ૧૧એ હેઠળ જ કલમ ૧૪૫વાય કે જે આ પ્રકરણના હેતુઓ માટે નિયમો બનાવવાની સત્તાની જોગવાઈ કરે છે તે

સ્થાન ધરાવે છે. કલમ ૧૪૫વાય પણ એવું સૂચવે છે કે મતદારોની યાદી તૈયાર કરવા સહિત, ચૂંટણીના વિવિધ તબક્કાઓ સંબંધિત તમામ અથવા કોઈપણ બાબતોની જોગવાઈ કરવા અને તેનું નિયમન કરવા માટે રાજ્ય સરકારને નિયમો બનાવવાની સત્તા આપવામાં આવી છે. તેથી, શ્રી જાનીની એવી રજૂઆત ગેરસમજભરેલી છે કે લવાદ દાવો દાખલ કરવાનો હેતુ એવા મતદારોની ચૂંટણીના માધ્યમને આડકતરી રીતે પડકારવાનો છે કે જેઓ વ્યવસ્થાપક સમિતિ માટેના પ્રતિનિધિઓ બનશે. અનિવાર્યપણે લવાદ દાવામાં જે બાબત પડકાર હેઠળ છે તે માત્ર ચૂંટણી સંબંધિત અથવા ચૂંટણીના હેતુઓ માટેનો વિવાદ નથી, પરંતુ ચૂંટણીના તબક્કા સામેનો પડકાર છે. સ્વીકૃતપણે તેથી, તે કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એક્ટની કલમ ૮૬ ના દાયરામાં આવશે નહીં. સ્પેસિફિક સોસાયટીઝ રૂલ્સના નિયમ ૩એ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૧૪૫ચુ, ૧૪૫વાય ની જોગવાઈઓ વાંચતાં આ નિષ્કર્ષ સ્પષ્ટ જણાય છે.

૬.૩ વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી જોશી દ્વારા દર્શાવ્યા મુજબ સામાવાળા નં. ૧ ના વર્તન પરથી પણ, તે સ્પષ્ટ છે કે વર્ષ ૨૦૧૫ માં સમાન મુદ્દાઓ અને તકરારો ઉપસ્થિત કરતો એક લવાદ દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અને તે દાવાની વિષયવસ્તુ આ અદાલત સમક્ષ સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૮૩૫૭/૨૦૧૫ માં વિચારણા હેઠળ છે જેમાં આ અદાલતે લવાદ દાવાની કાર્યવાહી પર સ્ટે આપેલ છે, અને તે ઉપરાંત પરત ખેંચી લેવાયેલ લવાદ દાવો નં. ૧૫૬/૨૦૨૦ ના દાવા-અરજીના કથનોની સરખામણી હાલના દાવા એટલે કે

લવાદ દાવો નં. ૧૮૩/૨૦૨૦ સાથે કરતાં, તે સ્પષ્ટ જણાય છે કે લક્ષ્મીપુરા સેવા સહકારી મંડળી લિમિટેડ દ્વારા પરત ખેંચી લેવાયેલ લવાદ દાવો નં. ૧૫૬/૨૦૨૦ ની સરખામણીમાં હાલના દાવામાં સમાન રજૂઆતો અને તકરારો ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલ છે. આ બાબત ખાસ કરીને હકીકતો છુપાવવાનું ટાળવા માટે અને અદાલતના ધ્યાને લાવવા માટે કરવામાં આવી હતી, જે બાબત ધ્યાને લાવવી જોઈતી હતી કે જ્યારે વર્ષ ૨૦૧૫ ના અગાઉના દાવામાં બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ દ્વારા હકૂમત વાપરવા સામે આ અદાલત દ્વારા સ્ટે આપવામાં આવ્યો હતો ત્યારે સદર દાવો ચાલવાપાત્ર નહોતો.

૭ જે મતવિસ્તારોમાં ડેપ્યુટી કલેક્ટર સમક્ષ લવાદ દાવો પડકારનો વિષય છે તે મતવિસ્તારો સિવાય અન્ય મંડળીઓની ચૂંટણીઓ આગળ ધપી તે હકીકત પોતે પણ એવું સૂચવે છે કે આ વિવાદ ચૂંટણી વિવાદ સંબંધિત છે.”

૧૫. આમ, વિદ્વાન સિંગલ જજના મતે, હાલના અપીલકર્તાએ સદર ૧૯૬૧ ના અધિનિયમની કલમ ૯૬ હેઠળના વિવાદના સ્વરૂપમાં બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ ચૂંટણી સંબંધિત (પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી હોઈ શકે) મુદ્દાઓ ઉપસ્થિત કર્યા હોવાથી, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૫યુ ની જોગવાઈઓ તાત્કાલિક અમલમાં આવી જશે અને તે જોગવાઈ આવા દાવાને બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ કાયદાની દ્રષ્ટિએ ટકવાપાત્ર નહિ બનાવે. વિદ્વાન સિંગલ જજના મતે, સદર ૧૯૮૨ ના નિયમોના નિયમ ૭૪ અનુસાર ચૂંટણી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ દાખલ કરવાની થતી ચૂંટણી અરજી દ્વારા જ પડકાર ફેંકી શકાય છે.

મંડળીના ઉપ-નિયમો:

૧૬. આપણે સદર સંઘના કેટલાક સુસંગત ઉપ-નિયમોનું પણ અવલોકન કરવું જરૂરી છે. અમે નીચે મુજબ ટાંકીએ છીએ:

“૩(૨) “વ્યવસ્થાપક સમિતિ” એટલે આ ઉપ-નિયમોની જોગવાઈઓ અનુસાર નિમાયેલી સમિતિ.

૩(૫) “સભ્ય મંડળી” એટલે આ સહકારી સંઘ સાથે જોડાયેલી કોઈપણ દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળી અથવા હવે પછી જણાવેલ ઉપ-નિયમો નં. ૬(એ)(૧) અને ૬(એ)(૨) માં દર્શાવેલી કોઈપણ સહકારી મંડળી.

૬(એ) સદર સહકારી સંઘનું સભ્યપદ નીચે મુજબ રહેશે: ...(૨) ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ યુનિયનના કાર્યક્ષેત્રમાં નોંધાયેલી સહકારી મંડળીઓ અને કૃષિ સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓમાં રોકાયેલી હોય તેવી સહકારી મંડળીઓ પરંતુ, જેનો ઉપ-નિયમ નં. ૬(એ)(૧) માં સમાવેશ થતો નથી, તેઓ શેર ખરીદ્યા પછી સભ્ય બની શકે છે. આવી દસ સભ્ય સહકારી મંડળીઓમાંથી કોઈપણ એક પ્રતિનિધિને મતદાનનો અધિકાર રહેશે. આવા પ્રતિનિધિ ઉપરોક્ત ઉપ-નિયમ નં. ૬(એ)(૨) અનુસાર સભ્ય સહકારી મંડળીઓ દ્વારા ચૂંટાશે.

૬(એ)(૩) આશ્રયદાતા વ્યક્તિગત સભ્યો કે જેઓ આ સહકારી સંઘની નોંધણી પહેલાં સદર સહકારી સંઘના સભ્યો હતા તેઓ સદર સહકારી સંઘના

સભ્યો તરીકે ચાલુ રહેશે. હવે પછી, નવા આશ્રયદાતા સભ્યોની નોંધણી કરવામાં આવશે નહીં. હાલના વ્યક્તિગત આશ્રયદાતા સભ્યોને ૧:૨૫ ના પ્રમાણમાં મતદાનનો અધિકાર રહેશે. ૨૫ આશ્રયદાતા સભ્યો એક પ્રતિનિધિ ચૂંટશે. આવા પ્રતિનિધિઓ વ્યક્તિગત સભ્યો દ્વારા ચૂંટાશે. આવા વ્યક્તિગત પ્રતિનિધિઓની સંખ્યા દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓના પ્રતિનિધિઓના ૧૦% થી વધુ રહેશે નહીં.

૨૮(ઈ). ઉપ-નિયમો નં. ૬(એ)(૨) અને ૬(એ)(૩) મુજબ અન્ય સહકારી મંડળીઓના પ્રતિનિધિઓ અને વ્યક્તિગત સભ્યોના પ્રતિનિધિઓ ચૂંટણીમાં મતદાન કરવા માટે હકદાર રહેશે.

૩૫. વ્યવસ્થાપક સમિતિમાં ૨૧ સભ્યો રહેશે.

(એ) ઉપ-નિયમ ૬(એ)(૧) મુજબ ચૂંટાવાના થતા ૧૫ સભ્યો, જેઓ તેમના સંબંધિત મતવિસ્તારની દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓ દ્વારા ચૂંટાશે. ૧૫ માંથી, ૩ બેઠકો મહિલાઓ માટે અનામત રહેશે.

(૧) ચૂંટણીની બેઠકો નીચે મુજબના તાલુકાઓ અનુસાર ફાળવવામાં આવી છે:-

૧. કડી – એક

૨. કલોલ અને ગોઝારિયા – એક

૩. ખેરાલુ, વડનગર અને સતલાસણા – એક

૪. ચાણસ્મા અને બહુચરાજી – એક

૫. પાટણ અને વાગડોદ – એક

૬. મહેસાણા – એક

૭. માણસા – એક

૮. વિજાપુર – એક

૯. વલસનગર – એક

૧૦. સમી અને હારીજ – એક

૧૧. સિદ્ધપુર અને ઊંઝા – એક ઉપરોક્ત અગિયાર બેઠકોમાંથી, ત્રણ બેઠકો મહિલાઓ માટે અનામત રહેશે જે પ્રત્યેક ચૂંટણીમાં બદલાશે. નોંધ:- નંબર ૧ થી ૩ પૂર્ણ થતાં, નવા સભ્યની ગણતરી નં. ૪ થી આગળ કરવામાં આવશે.

(૨) સદર સહકારી સંઘને તાલુકાવાર પૂરા પાડવામાં આવતા દૂધના જથ્થાને ધ્યાને લઈને વ્યવસ્થાપક સમિતિ દ્વારા ચાર બેઠકો ફાળવવામાં આવે છે. (બી) અન્ય કૃષિ સહકારી મંડળીની અને વ્યક્તિગત સભ્યોની એમ બે શ્રેણીઓમાં આવતી એક બેઠક તેમના તે પ્રતિનિધિઓ મારફતે ફાળવવામાં આવે છે જેઓ ઉપ-નિયમ નં. ૬(એ)(૨) અને ઉપ-નિયમ નં.

૬(એ)(૩) અનુસાર ચૂંટાયેલા હોય. (સી) એક વ્યક્તિ રજિસ્ટ્રાર દ્વારા નામાંકિત કરવામાં આવશે. (ડી) એક વ્યક્તિ એન.ડી.ડી.બી. જેવી નાણાકીય સંસ્થાઓમાંથી રહેશે. જો પ્રતિનિધિ પાસેથી નાણાકીય સહાય મેળવવામાં આવી હોય તો અન્ય એક પ્રતિનિધિ મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ સેન્ટ્રલ કો-ઓપરેટિવ બેંકમાંથી રહેશે. બે પ્રતિનિધિઓ દર વર્ષે બદલાશે. (ઈ) સદર સહકારી સંઘના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર હોદ્દાની રૂએ સભ્ય રહેશે. (એફ) એક પ્રતિનિધિ ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક માર્કેટિંગ ફેડરેશનમાંથી રહેશે.

(૨) બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સની સભા માટે ૫૦ ટકા સભ્યોની હાજરીથી કોરમ થશે.

(૩) બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સ ત્રણ વર્ષ માટે ચૂંટાશે અથવા આગામી ચૂંટણી સુધી તે કાર્યરત રહેશે. ૧૬ સભ્યો નીચે મુજબ રહેશે:- જોડાણ ધરાવતી દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓમાંથી ૧૨ પ્રતિનિધિઓ (મહિલાઓ માટે ૩ અનામત) પ્રતિનિધિ મળીને કુલ ૧૫ સભ્યો થશે. ઉપ-નિયમ નં. ૩૫(૧)(બી) મુજબ અન્ય સહકારી મંડળીઓ/વ્યક્તિગત સભ્યોના પ્રતિનિધિઓમાંથી એક સભ્ય ચૂંટાશે. જો સભ્યના મૃત્યુના કારણે અથવા અન્ય કારણોસર કોઈ બેઠક ખાલી પડે, તો તે બેઠક કોઈપણ પાત્ર સભ્યને સહ-વરણ કરીને ભરવામાં આવશે અને આવા સહ-વરણની મુદત બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સની આગામી ચૂંટણી સુધી અમલમાં રહેશે. આવા ડિરેક્ટર

નિવૃત્ત થશે અને ફરીથી ચૂંટાવવા માટે પાત્ર રહેશે.

(૪) જો સંબંધિત તાલુકાઓમાંથી મહિલા પ્રતિનિધિની ચૂંટણીનો વારો આવે, અને જો આવા તાલુકાઓમાંથી ત્રણ કરતાં ઓછા ઉમેદવારો હોય, તો બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સ બાકીના સમયગાળા માટે આવા તાલુકા જૂથમાંથી કોઈપણ પાત્ર મહિલા સભ્યની સહ-વરણ દ્વારા નિમણૂક કરશે. જો તેણી નિવૃત્ત થાય, તો તેણી ફરીથી ચૂંટાવવા માટે હકદાર બનશે.

(૫) ઉપર મુજબ રચાયેલ કોઈપણ બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર ચેરમેન અને વાઈસ ચેરમેનની ચૂંટણી કરશે.

(૬) રજિસ્ટ્રાર, કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ, નાણાકીય સંસ્થાઓ દ્વારા નામાંકિત પ્રતિનિધિઓ, આ સહકારી સંઘના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, ફેડરેશન/એન.ડી.ડી.બી. ના પ્રતિનિધિઓ પ્રમુખ અથવા ઉપપ્રમુખ માટે ઉમેદવાર બનવા હકદાર રહેશે નહીં.

૪૧(૨૩). વ્યક્તિગત સભ્યોમાંથી પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી અને અન્ય કૃષિ સહકારી મંડળીઓમાંથી પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી દર ૩ વર્ષે યોજવામાં આવશે. બને ત્યાં સુધી, પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી અગાઉથી યોજવામાં આવશે. વ્યક્તિગત સભ્યોમાંથી અને અન્ય સહકારી મંડળીઓમાંથી પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી દર ત્રણ વર્ષે વહેલામાં વહેલી તકે યોજવામાં આવશે. નોંધ:- અગાઉ એટલે કે તારીખ ૭મી એપ્રિલ, ૨૦૧૫ પહેલાં, વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોની મુદત

પ્રથમ બેઠક યોજાય તે તારીખથી ત્રણ વર્ષની હતી. ગુજરાત એક્ટ નં. ૧૨/૨૦૧૫ ના સુધારા દ્વારા, કલમ ૭૪સી(૨)(આઈ) પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવી છે અને હવે, વ્યવસ્થાપક સમિતિના ચૂંટાયેલા સભ્યોની મુદત ચૂંટણીની તારીખથી ૫ વર્ષની છે.

#### **૪૫. મતદાર યાદી તૈયાર કરવા માટે:**

દર વર્ષની ૩૧મી માર્ચના રોજ, બે અલગ મતદાર યાદી તૈયાર કરવામાં આવશે. એક યાદી અન્ય કૃષિ સહકારી મંડળીઓ અને વ્યક્તિગત સભ્યોના બનેલા મતદારોની રહેશે. મતદારોની બીજી યાદી તમામ દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓની રહેશે. બંને મતદાર યાદી અલગથી તૈયાર કરવામાં આવશે. જે સભ્યો ૩૧મી માર્ચ પછી દાખલ થયા હોય તેઓ તે વર્ષની ચૂંટણીમાં ભાગ લેવા માટે પાત્ર રહેશે નહીં.

૪૬. બે અલગ મતવિસ્તારો રહેશે અને બે અલગ મતદાર યાદી તૈયાર કરવામાં આવશે. વ્યવસ્થાપક સમિતિના ૧૫ સભ્યોને ચૂંટવા માટે એક મતદાર યાદી મતવિસ્તારવાર તૈયાર કરવાની રહેશે. આ મતદાર યાદીને નં. ૧ મતદાર યાદી આપવામાં આવશે. બીજી મતદાર યાદી અન્ય કૃષિ સહકારી મંડળીઓ અને પ્રતિનિધિઓના વ્યક્તિગત સભ્યોની શ્રેણીમાંથી રહેશે. આ યાદી મતદાર યાદી નં. ૨ રહેશે.

૪૬(એ). મતદાર યાદી નં. ૧ માં મહેસાણા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક

પ્રોડ્યુસર્સ કો-ઓપરેટિવ યુનિયન લિમિટેડના સભ્યો હોય તેવી તમામ દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓ લિમિટેડનો સમાવેશ થશે. આ મતદાર યાદીમાં, પ્રાથમિક સહકારી મંડળીઓ દ્વારા અધિકૃત કરાયેલા પ્રતિનિધિના નામો, સહકારી મંડળીઓનું નામ અને તેનું સરનામું દર્શાવવામાં આવશે.

૪૬(બી). મતદાર યાદી નં. ૨ માં, વ્યક્તિગત સભ્યોમાંથી ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ અને અન્ય કૃષિ સહકારી મંડળીઓમાંથી ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓના નામો રહેશે.

૪૭. મતદાર યાદી નં. ૧ માં દર્શાવેલ મતદારો અને મતદાર યાદી નં. ૨ માં દર્શાવેલ મતદારો જ્યારે તેમની બેઠકો ખાલી પડે ત્યારે દર ૩ વર્ષે સમિતિના સભ્યને ચૂંટશે. નોંધ:- અગાઉ એટલે કે તારીખ ૭મી એપ્રિલ, ૨૦૧૫ પહેલાં, વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોની મુદત પ્રથમ બેઠક યોજાય તે તારીખથી ત્રણ વર્ષની હતી. ગુજરાત એક્ટ નં. ૧૨/૨૦૧૫ ના સુધારા દ્વારા, કલમ ૭૪સી(૨) (આઈ) પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવી છે અને હવે, વ્યવસ્થાપક સમિતિના ચૂંટાયેલા સભ્યોની મુદત ચૂંટણીની તારીખથી ૫ વર્ષની છે.”

૧૭. સમગ્ર વિવાદ સદર ૧૯૬૧ ના અધિનિયમની કલમ ૧૪૫યુ માં સમાવિષ્ટ વિશેષ બાધક કલમ (નોન-ઓબ્સ્ટેન્ટે કલોઝ) ની પ્રસ્તુતતાની આસપાસ ફરે છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, સદર અધિનિયમના પ્રકરણ ૧૧એ માં આવતી કલમ ૧૪૫યુ માં સમાવિષ્ટ “ચૂંટણી સંબંધિત કોઈપણ વિવાદ”

શબ્દપ્રયોગને કયો અર્થ આપવો જોઈએ. વિદ્વાન સિંગલ જજ જણાવે છે કે વિશેષ બાધક કલમને ધ્યાને લેતાં, બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ દાવો દાખલ કરી શકાયો ન હોત કારણ કે આવા દાવાને ગ્રાહ્ય રાખવાની બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ પાસે કોઈ હકૂમત નથી તેમ કહી શકાય.

### વિશેષ બાધક કલમ (નોન-ઓબ્સ્ટેન્ટે કલોઝ):

૧૮. વિશેષ બાધક કલમ (નોન-ઓબ્સ્ટેન્ટે કલોઝ) ના સંબંધમાં, આ અદાલત કેટલાક ચુકાદાઓ ધ્યાને લેવાનું ઉચિત માને છે:

(૧) સ્ટેટ ઓફ વેસ્ટ બેંગાલ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, એ.આઈ.આર.

૧૯૬૩ એસ.સી. ૧૨૪૧ માં, નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

“અદાલતે માત્ર જે કલમોનું અર્થઘટન કરવાનું હોય તેના તરફ જ નહીં પરંતુ સમગ્ર અધિનિયમ તરફ પોતાનું ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને વિધાનમંડળનો આશય નક્કી કરવો જોઈએ; અદાલતે સદર કલમની કાયદાના અન્ય ભાગો સાથે અને જે પરિપ્રેક્ષ્યમાં અર્થઘટન કરવાની કલમ આવે છે તે પરિપ્રેક્ષ્ય સાથે સરખામણી કરવી જોઈએ.”

(૨) યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. મેજર આઈ.સી. લાલા, એ.આઈ.આર.

૧૯૭૩ એસ.સી. ૨૨૦૪ માં, સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે વિશેષ બાધક કલમનો અર્થ એવો થતો નથી કે કાયદાની સદર સમગ્ર જોગવાઈને લાગુ

કરવાની છે અથવા અન્ય કાયદાને સંપૂર્ણપણે બિન-અમલી બનાવવાનો છે. સંઘર્ષ ટાળવો અને જોગવાઈઓનું એવી રીતે અર્થઘટન કરવું કે જેથી તેઓ સુમેળભરી બને તે અદાલતની ફરજ છે.

(૩) યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. જી.એમ. કોકિલ, એ.આઈ.આર. ૧૯૮૪ એસ.સી. ૧૦૨૨ માં, સુપ્રીમ કોર્ટે, ફકરા ૧૦ માં, નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

“તે સુવિદિત છે કે વિશેષ બાધક કલમ એ એક કાયદાકીય પ્રયુક્તિ છે જેનો સામાન્ય રીતે તે જ અધિનિયમમાં અથવા અન્ય કોઈ અધિનિયમમાં જોવા મળતી કોઈ વિપરીત જોગવાઈ પર ચોક્કસ જોગવાઈને પ્રાધાન્ય આપવા માટે ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, એટલે કે, તમામ વિપરીત જોગવાઈઓના અમલ અને અસરને ટાળવા માટે.”

(૪) ચંદાવરકર સીતા રત્ન રાવ વિ. આશાલતા એસ. ગુરમ, [૧૯૮૬] ૪ એસ.સી.સી. ૪૪૭ માં, ફકરા ૬૭ માં, સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

“૬૭. “આ અધિનિયમમાં અથવા આ અધિનિયમની કોઈ ચોક્કસ જોગવાઈમાં અથવા કોઈ ચોક્કસ અધિનિયમમાં અથવા તે સમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈપણ કાયદામાં, અથવા કોઈપણ કરારમાં ગમે તે સમાવિષ્ટ હોય તેમ છતાં” શબ્દપ્રયોગથી શરૂ થતી કલમ, મોટાભાગે કલમની શરૂઆતમાં સંઘર્ષના કિસ્સામાં સદર કલમના અમલીકરણના ભાગને સદર અધિનિયમની જોગવાઈ અથવા વિશેષ બાધક કલમમાં

દર્શાવેલા કરાર પર પ્રાધાન્ય આપવાના હેતુથી જોડવામાં આવે છે. તે એવું કહેવા સમાન છે કે સદર અધિનિયમ અથવા વિશેષ બાધક કલમમાં દર્શાવેલા અન્ય કોઈપણ અધિનિયમની જોગવાઈ અથવા દર્શાવેલા કોઈપણ કરાર કે દસ્તાવેજ હોવા છતાં તેની પછી આવતો કાયદો તેનો સંપૂર્ણ અમલ ધરાવશે અથવા વિશેષ બાધક કલમમાં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ કાયદાના અમલ માટે કોઈ અવરોધ બનશે નહીં. આ સંબંધમાં ધી સાઉથ ઈન્ડિયા કોર્પોરેશન (પી.) લિમિટેડ વિ. ધી સેક્ટરી, બોર્ડ ઓફ રેવન્યુ, ત્રિવેન્દ્રમ અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૪ એસ.સી. ૨૦૭ પાના નં. ૨૧૫ પર - [૧૯૬૪] ૪ એસ.સી.આર. ૨૮૦ માં આ અદાલતના અવલોકનો જુઓ.”

(૫) વિશીન એન. કંચંદાની વિ. વિદ્યા લક્ષ્મનદાસ ખાનચંદાની, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૦ એસ.સી. ૨૭૪૭ માં, ફરરા ૧૧ માં, સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે, “તેમાં કોઈ શંકા નથી કે વિશેષ બાધક કલમ દ્વારા વિધાનમંડળ એવા સાધનો ધડે છે કે જે સામાન્ય રીતે તે જ અધિનિયમમાં અથવા અન્ય કોઈ કાયદામાં જોવા મળતી કેટલીક વિપરીત જોગવાઈઓ પર ચોક્કસ જોગવાઈઓને પ્રાધાન્ય આપવા માટે લાગુ કરવામાં આવે છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો આવી કલમનો ઉપયોગ તમામ વિપરીત જોગવાઈઓના અમલ અને અસરને ટાળવા માટે થાય છે. આ શબ્દસમૂહ એ દર્શાવવા સમાન છે કે સદર અધિનિયમ અભિપ્રેત પગલાં માટે કોઈ

અવરોધરૂપ બનશે નહીં. આ શબ્દસમૂહની પ્રસ્તુતતા આકર્ષવા માટે, સમગ્ર કલમ, સદર અધિનિયમની યોજના અને જે હેતુઓ અને કારણોસર આવો કાયદો ઘડવામાં આવ્યો છે તે બાબતો ધ્યાનમાં રાખવી પડશે.”

(૬) આઈસીઆઈસીઆઈ બેંક લિમિટેડ વિ. સિડકો લેધર્સ લિમિટેડ, [૨૦૦૬] ૬૭ એસ.સી.એલ. ૩૮૩ (એસ.સી.) માં, સુપ્રીમ કોર્ટે, ફકરા ૩૪, ૩૬ અને ૩૭ માં, નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

“૩૪. કંપનીઝ એક્ટની કલમ ૫૨૯-એ માં કોઈ શંકા વિના વિશેષ બાધક કલમ સમાવિષ્ટ છે પરંતુ તેની જોગવાઈઓનું અર્થઘટન કરવામાં, જે હેતુ અને ઉદ્દેશ માટે તે ઘડવામાં આવી હતી તે નક્કી કરવું આવશ્યક છે....

૩૬. કોઈ જોગવાઈનું વિશેષ બાધક સ્વરૂપ ભલે વ્યાપક ફલક ધરાવતું હોય, પરંતુ તેની અર્થઘટન પ્રક્રિયાને કાયદાકીય નીતિ પૂરતી જ મર્યાદિત રાખવી જોઈએ....

૩૭. સંસદનો જે હદ સુધી આશય હતો તે હદ સુધી જ વિશેષ બાધક કલમને અમલી બનાવવી જોઈએ અને તેનાથી આગળ નહીં.”

(૭) સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા વિ. સ્ટેટ ઓફ કેરળ, [૨૦૦૯] ૪ એસ.સી.સી. ૯૪ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટે, ફકરા ૧૦૩ થી ૧૦૭ માં, વિશેષ બાધક કલમ અંગેના અનેક કેસો ધ્યાને લીધા હતા, જે નીચે મુજબ

ટાંકવામાં આવે છે,

“૧૦૩. સામાન્ય રીતે કોઈ ચોક્કસ કલમને અથવા સમગ્ર કાયદાને સર્વોપરી અસર આપવા માટે કાયદામાં વિશેષ બાધક કલમ (નોન ઓબ્સ્ટેન્ટે કલોઝ) નો સમાવેશ કરવામાં આવે છે. વિશેષ બાધક કલમનું અર્થઘટન કરતી વખતે, અદાલતે એ શોધવું જરૂરી છે કે વિધાનમંડળ કઈ હદ સુધી તેમ કરવા માંગતું હતું અને કયા સંદર્ભમાં વિશેષ બાધક કલમનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. અર્થઘટનનો આ નિયમ અનેક ચુકાદાઓમાં લાગુ કરવામાં આવ્યો છે.

૧૦૪. સ્ટેટ બેંક ઓફ વેસ્ટ બેંગાલ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, [(૧૯૬૪) ૧ એસ.સી.આર. ૩૭૧] માં, એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે:

“૬૮... અદાલતે માત્ર જે કલમોનું અર્થઘટન કરવાનું હોય તેના તરફ જ નહીં પરંતુ સમગ્ર અધિનિયમ તરફ પોતાનું ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને વિધાનમંડળનો આશય નક્કી કરવો જોઈએ; અદાલતે સદર કલમની કાયદાના અન્ય ભાગો સાથે અને જે પરિપ્રેક્ષ્યમાં અર્થઘટન કરવાની કલમ આવે છે તે પરિપ્રેક્ષ્ય સાથે સરખામણી કરવી જોઈએ.”

૧૦૫. માધવરાવ જીવાજીરાવ સિંધિયા વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય [(૧૯૭૧) ૧ એસ.સી.સી. ૮૫] માં, હિદાયતુલ્લાહ, મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિએ અવલોકન કર્યું હતું કે વિશેષ બાધક કલમ કોઈ શંકા વિના તે જ કાયદાની અથવા

અન્ય કાયદાની અન્ય જોગવાઈઓમાંથી ઉદ્ભવતા દરેક મુદ્દાને બાકાત રાખવા માટે અભિપ્રેત અત્યંત શક્તિશાળી કલમ છે પરંતુ "માત્ર તે જ કારણસર આપણે તે જોગવાઈનો વ્યાપ ચુસ્તપણે નક્કી કરવો જોઈએ". જ્યારે સદર કલમ ધરાવતી કલમ જે ચોક્કસ જોગવાઈઓ પર સર્વોપરી થવા માંગે છે તેનો કોઈ ઉલ્લેખ કરતી નથી પરંતુ સામાન્ય રીતે કાયદાની જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરે છે, ત્યારે તે સમગ્ર અધિનિયમને બાકાત રાખે છે અને પોતાની મેળે તદ્દન અલગ રહે છે તેવું ઠરાવવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. તેથી, કઈ જોગવાઈ સદર વર્ણનને અનુરૂપ છે અને કઈ નથી તે નક્કી કરવાના ઉદ્દેશથી તપાસ કરવી પડશે.

૧૦૬. આર.એસ. રઘુનાથ વિ. સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક અને અન્ય [(૧૯૯૨) ૧ એસ.સી.સી. ૩૩૫] માં, ત્રણ-ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે અશ્વિની કુમાર ઘોષ વિ. અરબિંદા બોઝ [એ.આઈ.આર. ૧૯૫૨ એસ.સી. ૩૬૯], ડોમિનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. શીરીનબાઈ એ. ઇરાની [એ.આઈ.આર. ૧૯૫૪ એસ.સી. ૫૯૬], યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. જી.એમ. કોકિલ [૧૯૮૪ (પૂરક) એસ.સી.સી. ૧૯૬], ચંદાવરકર સીતા રત્ન રાવ વિ. આશાલતા એસ. ગુરમ [(૧૯૮૬) ૪ એસ.સી.સી. ૪૪૭] ના અગાઉના ચુકાદાઓનો સંદર્ભ આપ્યો અને અવલોકન કર્યું:

“... સંઘર્ષના કિસ્સામાં જોગવાઈના અમલીકરણના ભાગને પ્રાધાન્ય આપવાના ઉદ્દેશથી જોગવાઈ સાથે વિશેષ બાધક કલમ જોડવામાં આવે છે. પરંતુ વિશેષ બાધક કલમ કાયદાની સ્પષ્ટ શરતોમાં કાપ મૂકવાની અસર ધરાવવા માટે કાર્યકારી ભાગ સાથે અનિવાર્યપણે અને હંમેશા સહ-

વિસ્તૃત હોવી જરૂરી નથી અને જો કાયદાના શબ્દો સ્પષ્ટ હોય અને શબ્દોના સાદા અને વ્યાકરણિક અર્થઘટન પર સ્પષ્ટ અર્થઘટન કરવા સક્ષમ હોય તો વિશેષ બાધક કલમ અર્થઘટનમાં કાપ મૂકી શકતી નથી અને તેના અમલના વ્યાપને મર્યાદિત કરી શકતી નથી. આવા કિસ્સાઓમાં વિશેષ બાધક કલમને સમગ્ર સ્થિતિ સ્પષ્ટ કરતી હોવા તરીકે વાંચવી જોઈએ અને વિધાનમંડળ દ્વારા વિશેષ નિયમોના વ્યાપ અને કાર્યક્ષેત્રને મર્યાદિત કરવાના માર્ગ તરીકે નહીં પરંતુ અત્યંત સાવચેતીના ભાગરૂપે કાયદામાં સમાવિષ્ટ કરવામાં આવી હોવાનું સમજવું જોઈએ.”

૧૦૭. એ.જી. વરદરાજુલુ વિ. સ્ટેટ ઓફ તમિલનાડુ [(૧૯૯૮) ૪ એસ.સી.સી. ૨૩૧] માં, આ અદાલતે અશ્વિની કુમાર ઘોષના કેસ પર આધાર રાખ્યો હતો. તમિલનાડુ લેન્ડ રિક્વોર્મ્સ (ફિક્સેશન ઓફ સીલિંગ ઓન લેન્ડ) એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૨૧-એ માં સમાવિષ્ટ વિશેષ બાધક કલમનું અર્થઘટન કરતી વખતે અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે:-

“તે સુપ્રસ્થાપિત છે કે વિશેષ બાધક કલમ સાથે કામ કરતી વખતે, કે જેના હેઠળ વિધાનમંડળ કોઈ કલમને પ્રાધાન્ય આપવા માંગે છે, ત્યારે અદાલતે એ શોધવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ કે વિધાનમંડળ એક જોગવાઈને બીજી જોગવાઈ પર કઈ હદ સુધી પ્રાધાન્ય આપવા માંગતું હતું. આ સંબંધમાં વિધાનમંડળનો આવો આશય કલમના અમલીકરણના ભાગ પરથી મેળવવાનો રહે છે. અશ્વિની કુમાર ઘોષ વિ. અરબિંદા બોઝ

[એ.આઈ.આર. ૧૯૫૨ એસ.સી. ૩૬૯] માં, પતંજલિ શાસ્ત્રી, ન્યાયમૂર્તિએ અવલોકન કર્યું હતું કે:

“જ્યાં તે સ્પષ્ટ હોય ત્યાં કાયદાના અમલીકરણના ભાગને વિશેષ બાધક કલમને નિયંત્રિત કરતો ગણવો જોઈએ જ્યાં બંનેને સુમેળભરી રીતે વાંચી શકાતા નથી;””

૧૯. સંઘર્ષના કિસ્સામાં, કલમના અમલીકરણના ભાગને, વિશેષ બાધક કલમમાં દર્શાવેલા તે જ અધિનિયમની અથવા અન્ય અધિનિયમની જોગવાઈ પર પ્રાધાન્ય આપવાના ઉદ્દેશથી સામાન્ય રીતે કોઈ કલમ સાથે વિશેષ બાધક કલમ (નોન-ઓબ્સ્ટેન્ટે કલોઝ) જોડવામાં આવે છે. તે એવું કહેવા સમાન છે કે વિશેષ બાધક કલમમાં દર્શાવેલ જોગવાઈઓ અથવા અધિનિયમ હોવા છતાં, તેની પછી આવતી જોગવાઈ તેનો સંપૂર્ણ અમલ ધરાવશે અથવા વિશેષ બાધક કલમમાં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ કાયદાના અમલ માટે અથવા જે જોગવાઈમાં વિશેષ બાધક કલમ આવે છે તેના અમલ માટે કોઈ અવરોધ બનશે નહીં. [જુઓ 'પ્રિન્સિપલ્સ ઓફ સ્ટેચ્યુટરી ઇન્ટરપ્રિટેશન', ૯મી આવૃત્તિ, ન્યાયમૂર્તિ જી.પી. સિંહ દ્વારા, પ્રકરણ ૫, સિનોપ્સિસ જ, પાના નં. ૩૧૮ અને ૩૧૯ પર]

૨૦. સામાન્ય રીતે કાયદાકીય જોગવાઈમાં વિધાનમંડળ દ્વારા 'આ અધિનિયમમાં વિપરીત કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોય તેમ છતાં' જેવા શબ્દસમૂહનો ઉપયોગ એવું કહેવા સમાન છે કે સદર અધિનિયમ તે પગલાં માટે કોઈ અવરોધ

બનશે નહીં [જુઓ લો લેકિસકોન શબ્દો 'નોટવિથસ્ટેનિંગ એનીથિંગ ઇન ધીસ એક્ટ ટુ ધી કોન્ટ્રી']. આવા શબ્દપ્રયોગનો ઉપયોગ એવું કહેવાની બીજી રીત છે કે જે જોગવાઈમાં વિશેષ બાધક કલમ આવે છે તે સામાન્ય રીતે સદર અધિનિયમની અન્ય જોગવાઈઓ પર પ્રભાવી રહેશે. આમ, વિશેષ બાધક કલમોને હંમેશા રદબાતલ કરતી કલમો તરીકે અથવા કાયદાની અન્ય કોઈપણ જોગવાઈનું સ્પષ્ટપણે કે સંપૂર્ણપણે સ્થાન લેતી કલમો તરીકે ગણવાની નથી, પરંતુ માત્ર એવી કલમો તરીકે ગણવાની છે કે જે મુખ્ય અમલીકરણ જોગવાઈ કે જેની સાથે વિશેષ બાધક કલમ જોડાયેલી છે તેના અમલના માર્ગમાં અન્ય કોઈપણ કાયદાની જોગવાઈઓમાંથી ઉદ્ભવતા તમામ અવરોધોને દૂર કરે છે. [જુઓ બિપથુમ્મા અને અન્ય વિ. મરિયમ બીબી; ૧૯૬૬(૧) મૈસૂર લો જર્નલ પાના નં. ૧૬૨, પાના નં. ૧૬૫ પર]. પ્રોહિબિશનની રિટ:

૨૧. બંને પક્ષે કરવામાં આવેલી રજૂઆતો પર ધ્યાન આપતાં પહેલાં, હાઈકોર્ટ દ્વારા રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન ક્યારે જારી કરી શકાય તે અંગે સુપ્રીમ કોર્ટના કેટલાક ચુકાદાઓ ટાંકવા પ્રસ્તુત છે. રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન ત્યારે જ જારી કરવામાં આવે છે જ્યારે અધિકારક્ષેત્રનો સ્પષ્ટ અભાવ જણાઈ આવે. એ સાચું છે કે અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ કામ કરતી હાઈકોર્ટ યુનાઈટેડ કિંગડમમાં સર્ટિઓરારી, પ્રોહિબિશન અને મેન્ડામસ જેવી વિશેષાધિકાર રિટ જારી કરવા માટે લાગુ પડતા તકનીકી નિયમોથી બંધાયેલી નથી, તેમ છતાં રિટને લાગુ પડતા મૂળભૂત સિદ્ધાંતો અને ધોરણો ધ્યાનમાં રાખવા જ જોઈએ, જેવું કે એ.આઈ.આર. ૧૯૫૪

એસ.સી. ૪૪૦ માં અહેવાલ થયેલ ટી. સી. બસપ્પા વિ. નાગપ્પા ના કેસમાં ભારતીય સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું.

૨૨. રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન અને રિટ ઓફ સર્ટિઓરારી એ બે પૂરક રિટ છે. કોઈ કાર્યવાહીના હુકમને સુધારવા માટે, નીચલી કોર્ટ સમક્ષ પેઝિંગ કોઈ દાવા અથવા બાબતની કાર્યવાહીનો રેકૉર્ડ ઉપલી કોર્ટ સમક્ષ વિચારણા અર્થે મોકલવાની જરૂરિયાત માટે રિટ ઓફ સર્ટિઓરારી જારી કરવામાં આવે છે. ટ્રિબ્યુનલ પાસે કાર્યવાહી ચલાવવાનું કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી તેવા કારણોસર, તેમાં પેઝિંગ કાર્યવાહી આગળ ચલાવતી અટકાવવા માટે રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન જારી કરવામાં આવે છે. રિટ ઓફ સર્ટિઓરારી ઉપચારાત્મક છે જ્યારે રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન નિવારક છે.

૨૩. શોર્ટ એન્ડ મેલોર્સ પ્રેક્ટિસ ઓફ ધ કાઉન ઓફિસ, ૨૭ આવૃત્તિમાં, રિટ ઓફ પ્રોહિબિશનને ઉચ્ચ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી કોર્ટમાંથી નીકળતી એક ન્યાયિક રિટ અથવા પ્રક્રિયા તરીકે સમજાવવામાં આવી છે, જે નીચલી કોર્ટને કાયદેસર રીતે સોંપાયેલ ન હોય તેવા અધિકારક્ષેત્રનો દુરુપયોગ કરતી અટકાવવાના હેતુથી અથવા ન્યાયિક ફરજો સોંપાયેલ અદાલતોને તેમના અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદામાં રહેવા માટે ફરજ પાડવા માટે નીચલી કોર્ટ તરફ નિર્દેશિત કરવામાં આવે છે.

૨૪. મેસર્સ ઇસ્ટ ઇન્ડિયા કોમર્શિયલ કંપની લિમિટેડ કલકત્તા વિ. કલેક્ટર

ઓફ કસ્ટમ્સ, કલકત્તા [એ.આઈ.આર. ૧૯૬૨ એસ.સી. ૧૮૯૩, ૧૮૯૮ પર (પેરાગ્રાફ ૨૬)], માં મેકોનોચી વિ. લોર્ડ પેન્ઝાન્સ (૧૮૮૧) ૬ અપીલ કેસીસ ૪૨૪ નું અનુસરણ કરીને, સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે “રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન એ નીચલી ટ્રિબ્યુનલ તરફ નિર્દેશિત કરવામાં આવેલો એવો હુકમ છે જે તેને તેવા આધારે તેમાં કાર્યવાહી ચાલુ રાખવાની મનાઈ કરે છે કે તે કાર્યવાહી અધિકારક્ષેત્ર વિનાની છે અથવા અધિકારક્ષેત્ર કરતાં વધુ છે અથવા દેશના કાયદાઓથી વિપરીત છે, વૈધાનિક હોય કે અન્યથા.”

૨૫. એ.આઈ.આર. ૧૯૬૭ એસ.સી. ૧૨૭૪ માં અહેવાલ થયેલ એસ. ગોવિંદન મેનન વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા ના કેસમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન આપવાનું અધિકારક્ષેત્ર મુખ્યત્વે સુપરવાઈઝરી છે અને સદર રિટનો ઉદ્દેશ્ય અદાલતો અથવા નીચલી ટ્રિબ્યુનલોને જે અધિકારક્ષેત્ર તેમની પાસે બિલકુલ નથી તેનો ઉપયોગ કરતાં અટકાવવાનો અથવા તો તેમને તેમના અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદાઓ ઓળંગતાં અટકાવવાનો છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ઉદ્દેશ્ય નીચલી અથવા મર્યાદિત અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલોને તેમની મર્યાદામાં સીમિત રાખવાનો છે. રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન માત્ર અધિકારક્ષેત્રના અતિક્રમણ માટે કે અધિકારક્ષેત્રના અભાવ માટે જ નહીં, પરંતુ કુદરતી ન્યાયના નિયમોથી વિચલન થવાના કિસ્સામાં પણ લાગુ પડે છે. પરંતુ સદર રિટ નીચલી ટ્રિબ્યુનલની કાર્યપદ્ધતિ, પ્રથા અથવા પ્રક્રિયાને સુધારવા માટે અથવા કાર્યવાહીના ગુણદોષ પરના ખોટા નિર્ણયને સુધારવા માટે લાગુ પડતી

નથી. કાયદાકીય ભૂલ માટે કોર્ટ અથવા નીચલી ટ્રિબ્યુનલને રિટ જારી કરી શકાતી નથી જ્યાં સુધી તે ભૂલ તેને તેના અધિકારક્ષેત્રની બહાર લઈ જતી ન હોય. તેથી, અધિકારક્ષેત્રના અભાવ અને જે રીતે તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે તે વચ્ચે સ્પષ્ટ તફાવત જાળવવો જરૂરી છે. જો અધિકારક્ષેત્રનો અભાવ હોય તો બાબત કોરમ નોન જ્યુડિસ બને છે અને અધિકારક્ષેત્ર કરતાં વધુ કાર્યવાહી તેમાં ચાલુ રાખવાની મનાઈ ફરમાવતી રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન કોર્ટ અથવા નીચલી ટ્રિબ્યુનલ સામે લાગુ પડશે. (૧૯૫૩) ૨ ડબ્લ્યુ.એલ.આર. ૭૬૦ માં અહેવાલ થયેલ રેજીના વિરુદ્ધ કંટ્રોલર જનરલ ઓફ પેટન્ટ્સ એન્ડ ડિઝાઇન્સ ના નિર્ણયનું અનુસરણ કરીને આ મત લેવામાં આવ્યો હતો.

૨૬. એ. વી. વેંકટેશ્વરન વિ. વાધવાણી [૧૯૬૧ એ.આઈ.આર. ૧૫૦૬] માં, વૈકલ્પિક ઉપાય અસ્તિત્વમાં હોવાની હાજરીમાં રિટ અરજી દાખલ કરવા પરના પ્રતિબંધનો ઉલ્લેખ કરતી વખતે સુપ્રીમ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું:

“.....વિદ્વાન સોલિસિટર-જનરલની દલીલ એવી હતી કે જ્યાં સુધી (૧) વાદગ્રસ્ત પગલાં લેવા માટે અધિકારી અથવા સત્તાધિકારીમાં અધિકારક્ષેત્રનો સંપૂર્ણ અભાવ ન હોય, અથવા (૨) જ્યાં રિટ અરજદારને નુકસાનકર્તા હુકમ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ઉલ્લંઘનમાં પસાર કરવામાં આવ્યો હોય અને તેથી તેને રદબાતલ અથવા શૂન્ય ગણી શકાય, તે સિવાય બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ અરજી દાખલ કરવા સામે વૈકલ્પિક ઉપાયનું અસ્તિત્વ એક પ્રતિબંધ હતું. અન્ય તમામ કેસોમાં,

તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે, અદાલતોએ અનુરુદ્ધે ૨૨૬ હેઠળ અરજીઓ ધ્યાને લેવી જોઈએ નહીં.....આ કોર્ટના ચુકાદાઓમાં અમે જે ફક્ત ટાંક્યા છે તે દર્શાવે છે કે (૧) પર્યાપ્ત વૈકલ્પિક ઉપાયના અસ્તિત્વની અસર અંગેના સામાન્ય નિયમ માટે વિદ્વાન સોલિસિટર-જનરલે ઘડેલા બે અપવાદો કોઈપણ રીતે સંપૂર્ણ નહોતા, અને (૨) તેનાથી પણ આગળ, વૈકલ્પિક ઉપાય હોવા છતાં અરજી ધ્યાને લેવા અને અરજદારને રાહત આપવા માટે હાઈકોર્ટમાં વિવેકબુદ્ધિ નિહિત હતી. અમારે માત્ર એટલું જ ઉમેરવાની જરૂર છે કે અદાલતે જે સામાન્ય સિદ્ધાંતો પર કાર્ય કરવું જોઈએ તેની વ્યાપક રૂપરેખા સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત કરવામાં આવી હોવાથી, દરેક વિશિષ્ટ કેસની હકીકતો પર તેનો અમલ અનિવાર્યપણે વિવિધ વ્યક્તિગત હકીકતો પર નિર્ભર હોવો જોઈએ કે જે અદાલતની વિવેકબુદ્ધિના યોગ્ય ઉપયોગને નિયંત્રિત કરે છે, અને આવી બાબતમાં જે મુખ્યત્વે વિવેકબુદ્ધિની બાબત છે, તેમાં અણનમ નિયમો ઘડવાનું શક્ય નથી અથવા જો હોય તો પણ, અદાલત સમક્ષ આવતા દરેક કેસમાં જડતાપૂર્વક લાગુ કરવા યોગ્ય રહેશે નહીં.”

૨૭. ફરીથી ઇશા બીવી વિ. ટેક્સ રિકવરી ઓફિસર [૧૯૭૫ એ.આઈ.આર. ૨૧૩૫] માં, સુપ્રીમ કોર્ટે વૈકલ્પિક ઉપાયના અસ્તિત્વ અને રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન જારી કરવાના મુદ્દાની વિચારણા કરતી વખતે ઠરાવ્યું હતું:

“વૈકલ્પિક ઉપાયનું અસ્તિત્વ સામાન્ય રીતે રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન જારી

કરવા સામે પ્રતિબંધ નથી. પરંતુ હાઈકોર્ટ અથવા સુપ્રીમ કોર્ટ પાસેથી રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન મેળવવાના અધિકારને સમર્થન આપવા માટે, અરજદારે જે અધિકારી અથવા સત્તાધિકારી સામે ફરિયાદ કરવામાં આવી છે તેના તરફથી આગળ વધવા માટે અધિકારક્ષેત્રનો સંપૂર્ણ અભાવ દર્શાવવો પડશે.....”

૨૮. એમ. વી. એસ. પ્રસાદ રાવ વિ. સ્ટેટ ઓફ એ. પી. [૧૯૮૫ લેબ. આઈ. સી. ૪૩૮] માં સુપ્રીમ કોર્ટે રિટ ઓફ પ્રોહિબિશનના વ્યાપ અને અસરની સમજૂતી આપતાં ઠરાવ્યું હતું:

“રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન એ નીચલી ટ્રિબ્યુનલ અથવા સત્તાધિકારીને કાર્યવાહી ચાલુ રાખવાની મનાઈ ફરમાવતો એવો હુકમ છે જે એવી ધારણા પર આધારિત છે કે તે અધિકારક્ષેત્ર કરતાં વધુ છે અથવા કાયદાકીય સત્તા વિનાની છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, સત્તાધિકારીઓને કાયદા અથવા અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદામાં રાખવા માટેની આ એક સુપરવાઈઝરી સત્તા છે.”

૨૯. તિરુમાલા તિરુપતિ દેવસ્થાનમ અને અન્ય વિ. થક્ષપક્કા અનંતાચાર્યુલુ અને અન્ય (૨૦૦૩) ૮ એસ.સી.સી. ૧૩૪ માં પેરાગ્રાફ ૧૪ પર, સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

“ચુકાદાઓના આધારે એ સ્પષ્ટ છે કે સુપ્રીમ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટ પાસે રિટ

ઓફ પ્રોહિબિશન સહિતની રિટ જારી કરવાની સત્તા છે. રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન સામાન્ય રીતે ત્યારે જ જારી કરવામાં આવે છે જ્યારે નીચલી કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલ (એ) અધિકારક્ષેત્ર વિના અથવા અધિકારક્ષેત્ર કરતાં વધુ કામ કરવા આગળ વધે છે, (બી) કુદરતી ન્યાયના નિયમોના ઉલ્લંઘનમાં કામ કરવા આગળ વધે છે, (સી) એવા કાયદા હેઠળ કામ કરવા આગળ વધે છે જે પોતે અલ્ટ્રા વાયર્સ અથવા ગેરબંધારણીય છે, અથવા (ડી) મૂળભૂત અધિકારના ભંગમાં કામ કરવા આગળ વધે છે. આવી સત્તાના ઉપયોગને નિયંત્રિત કરતા સિદ્ધાંતોનું ચુસ્તપણે પાલન થવું જોઈએ. રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન માત્ર અત્યંત દુર્લભ કિસ્સાઓમાં જ જારી થવી જોઈએ. આવી રિટ જારી કરતી વખતે ઉચ્ચતમ કક્ષાની ન્યાયિક શિસ્ત જાળવવી પડશે. એ યાદ રાખવું જોઈએ કે રિટ અધિકારક્ષેત્ર એ મૂળ અધિકારક્ષેત્ર છે જે અપીલ અધિકારક્ષેત્રથી અલગ છે. અપીલને રિટના રૂપમાં છદ્મવેશે ચલાવવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આ સત્તાનો ઉપયોગ છૂપી અપીલના બહાના તરીકે કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. આવી સત્તાનો શિથિલ ઉપયોગ તાબેદાર અદાલતની ગરિમા અને અખંડિતતાને હાનિ પહોંચાડશે અને અરાજકતાપૂર્ણ પરિણામો તરફ પણ દોરી શકે છે. તે તાબેદાર અદાલતના આત્મવિશ્વાસને નબળો પાડશે. સિવિલ કોર્ટમાં અધિકારક્ષેત્રનો સંપૂર્ણ અભાવ હતો તેવી દલીલ પણ કરવામાં આવી નહોતી. એ વાતનો ઇનકાર

કરી શકાય તેમ નહોતો કે સિવિલ કોર્ટ, જેની સમક્ષ દાવો પેન્ડિંગ હતો, તેની પાસે દાવાની ટકવાપાત્રતા અંગે અને તેના અધિકારક્ષેત્રના પ્રશ્ન પર નિર્ણય કરવાની સત્તા હતી. સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪ દ્વારા અથવા રેસ જ્યુડિકેટા/એસ્ટોપેલ ના સિદ્ધાંતો પર દાવો પ્રતિબંધિત હતો કે કેમ તે નક્કી કરવાનું અધિકારક્ષેત્ર સિવિલ કોર્ટ પાસે હતું. આમ, જ્યાં સુધી કોઈ અત્યંત પ્રતીતિકારક અથવા મજબૂત કારણ ન હોય ત્યાં સુધી હાઈકોર્ટે સક્ષમ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી કોર્ટને આ પ્રશ્નોનો નિર્ણય કરતાં અટકાવવી જોઈતી નહોતી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો હાઈકોર્ટે આ પ્રશ્નોનો નિર્ણય કરવા માટે સિવિલ કોર્ટના અધિકારક્ષેત્ર પર અતિક્રમણ કરવું જોઈએ નહીં. વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં સિવિલ કોર્ટને આ પ્રશ્નોનો નિર્ણય કરવાની મંજૂરી કેમ ન આપી શકાય તે અંગે કોઈ કારણ, પ્રતીતિકારક અથવા મજબૂત કારણ તો દૂર રહ્યું, આપવામાં આવ્યું નથી. વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં એવું દર્શાવવામાં આવ્યું નથી કે સિવિલ કોર્ટે કાં તો અધિકારક્ષેત્ર વિના અથવા અધિકારક્ષેત્ર કરતાં વધુ કામ કર્યું હતું અથવા તેણે કુદરતી ન્યાયના નિયમોના ઉલ્લંઘનમાં કામ કર્યું હતું અથવા તે અલ્ટ્રા વાયર્સ કે ગેરબંધારણીય કાયદા હેઠળ કામ કરવા આગળ વધી હતી અથવા મૂળભૂત અધિકારોના ભંગમાં કામ કરવા આગળ વધી હતી. વાદગ્રસ્ત ચુકાદો એ દર્શાવતો નથી કે શા માટે હાઈકોર્ટે સિવિલ કોર્ટને દાવાની ટકવાપાત્રતા અથવા તેના પોતાના અધિકારક્ષેત્રના પ્રશ્નો પર નિર્ણય કરવાની મંજૂરી આપવાનું યોગ્ય ન ગણ્યું. વાદગ્રસ્ત ચુકાદો એ દર્શાવતો નથી કે સદર

અધિનિયમની કલમ ૧૪ ના આધારે અથવા રેસ જ્યુડિકેટા/એસ્ટોપેલના સિદ્ધાંત પર દાવો પ્રતિબંધિત હતો કે નહીં તે નક્કી કરવાની મંજૂરી સિવિલ કોર્ટને કેમ ન આપવામાં આવે. એ ચાદ રાખવું જોઈએ કે જ્યારે સક્ષમ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી અદાલત તેની સમક્ષની બાબતોનો સાચો કે ખોટો નિર્ણય કરી રહી હોય ત્યારે કોઈ મૂળભૂત અધિકારનું ઉલ્લંઘન થતું નથી.”

૩૦. આમ, સુપ્રીમ કોર્ટે ચેતવણીનો સૂર ઉચ્ચાર્યો હતો કે જ્યાં સુધી કોઈ અત્યંત પ્રતીતિકારક અથવા મજબૂત કારણો ન હોય ત્યાં સુધી, હાઈકોર્ટે “અધિકારક્ષેત્રના અભાવ” ના પ્રશ્ન સહિત તેની સમક્ષ ઉપસ્થિત કરાયેલા વિવિધ પ્રશ્નોનો નિર્ણય કરતાં સક્ષમ ફોરમને અટકાવવું જોઈએ નહીં. એવું પણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે સક્ષમ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી અદાલતને કેસ સાથે આગળ વધવાની અને તેનો સાચો કે ખોટો નિર્ણય કરવાની મંજૂરી આપવાથી કોઈ મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન થશે નહીં.

૩૧. અમારા મતે, ઉપર ચર્ચા કરાયેલા ચુકાદાઓનું ચોખ્ખું તારણ નીચે મુજબ છે:

(એ) મેન્ડામસ, સર્ટિઓરારી અને પ્રોહિબિશનની રિટ, અને તે બાબતે તમામ ઉચ્ચ વિશેષાધિકાર રિટ, સામાન્ય રીતે જ્યાં સમાન રીતે કાર્યક્ષમ અને પર્યાપ્ત વૈકલ્પિક ઉપાય અસ્તિત્વમાં હોય ત્યાં જારી કરવામાં આવતી

નથી. (બી) પરંતુ એવો કોઈ અણનમ નિયમ નથી કે જ્યાં અદાલત તેમ કરવું ન્યાયી અને અનુકૂળ માને ત્યાં આવી રિટ જારી કરી શકાતી નથી. હકીકત એ છે કે તે સામાન્ય રીતે તેમ કરતી નથી તે અધિકારક્ષેત્રના અભાવનો પ્રશ્ન નથી પરંતુ યોગ્યતાનો પ્રશ્ન છે. (સી) વૈકલ્પિક ઉપાય સમાન રીતે અસરકારક અથવા પર્યાપ્ત છે કે નહીં તે દરેક કેસમાં નક્કી કરવાનો હકીકતનો પ્રશ્ન છે. (ડી) જ્યાં કોઈપણ વૈધાનિક જોગવાઈ હેઠળ કરવામાં આવેલા અથવા કર્યાનું માનવામાં આવતા કોઈપણ કૃત્ય સામે ફરિયાદ કરવામાં આવે છે, ત્યાં ખુદ કાયદામાં જ સંભવિત ઉપાય અસ્તિત્વમાં છે તે હકીકત ધ્યાનમાં લેવા જેવી એક મહત્વપૂર્ણ હકીકત છે. જ્યાં આવી જોગવાઈઓ અસ્તિત્વમાં હોય ત્યાં અદાલત ઉચ્ચ વિશેષાધિકાર રિટ દ્વારા દખલ કરવા માટે અત્યંત અનિચ્છુક રહેશે અને ખાસ કરીને જો અરજદારે વાસ્તવમાં કાયદા હેઠળના તેના ઉપાયનો આશરો લીધો હોય. (ઈ) પરંતુ કાયદા હેઠળ ઉપાય અસ્તિત્વમાં છે તે હકીકત યોગ્ય કેસોમાં રિટ જારી કરવા માટે અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રને છીનવી લેતી નથી. (એફ) નીચેના કેસોમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે વૈકલ્પિક ઉપાય હોવા છતાં, પછી ભલે તે વૈધાનિક જોગવાઈ હેઠળ હોય કે અન્યથા, રિટ ઓફ પ્રોહિબિશન જારી કરવામાં આવશે: - (જી) જ્યાં નીચલી ટ્રિબ્યુનલ અધિકારક્ષેત્ર ધારણ કરે છે અને અધિકારક્ષેત્રનો અભાવ પ્રથમ દ્રષ્ટિએ જ સ્પષ્ટ હોય; (ચ) જ્યાં જે કાર્યવાહી સામે ફરિયાદ કરવામાં આવી છે તે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોની વિરુદ્ધ હોય; અને (૩) જ્યાં વૈકલ્પિક

ઉપાય ખૂબ ખર્ચાળ અથવા બિનઅસરકારક હોય અથવા એવો વિલંબ કરતો હોય કે અરજદારને ન પૂરી શકાય તેવી હાનિ થાય અથવા ઉપાય મૂલ્યહીન સાબિત થઈ શકે.

### નિર્ણાયક ચર્ચા:

૩૨. અમે અમારી સમક્ષ ઉત્તર આપવા માટે એક પ્રશ્ન ઉપસ્થિત કરી રહ્યા છીએ કે શું બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ લવાદ દાવો દાખલ કરતી વખતે સદર અધિનિયમના પ્રકરણ ૧૧-એ હેઠળ કલ્પના કર્યા મુજબ નિર્દિષ્ટ મંડળીની સમિતિના સભ્ય અથવા સભ્યોની ચૂંટણી સંબંધિત કોઈ વિવાદ હતો? “ચૂંટણી” શબ્દ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૫બી(બી) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે અને તેનો અર્થ નિર્દિષ્ટ મંડળીની સમિતિના સભ્ય અથવા સભ્યોની ચૂંટણી થાય છે. “નિર્દિષ્ટ મંડળી” એટલે સદર અધિનિયમની કલમ ૭૪સી માં નિર્દિષ્ટ કરેલી કોઈપણ શ્રેણીમાં આવતી મંડળી. ઉપર ઉલ્લેખિત નિયમો, ૧૯૬૫ ના નિયમ ૧૫ માં સંબંધિત તારીખ સુધી સભ્યપદમાં પ્રવેશ મેળવેલી મંડળીઓની સંખ્યાના દસમા ભાગ જેટલા અથવા દર પચીસ વ્યક્તિગત સભ્યો દીઠ એક પ્રતિનિધિ (અપૂર્ણાંકને અવગણીને), બેમાંથી જે ઓછું હોય તેટલા પ્રતિનિધિઓ ચૂંટવાની પ્રક્રિયા નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે. આ રીતે ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ હિસાબો તૈયાર કરવાની આગામી તારીખ પછી તેમના અનુગામીઓ ચૂંટાય ત્યાં સુધી હોદ્દા પર ચાલુ રહેશે. નિયમ ૧૫(એ) ની પરંતુક જોગવાઈ વધુમાં એવી જોગવાઈ કરે છે કે જો વ્યક્તિગત સભ્યોની કુલ સંખ્યા પચીસ કરતાં ઓછી

હોય, તો તેઓ એક પ્રતિનિધિ ચૂંટશે. નિયમ ૧૫(બી) સ્પષ્ટ કરે છે કે પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી મંડળીના પેટા-નિયમોની જોગવાઈઓ અનુસાર યોજવામાં આવશે. પોતાના વ્યક્તિગત સભ્યો ધરાવતી ફેડરલ મંડળીના કિસ્સામાં, આવા વ્યક્તિગત સભ્યોનો મત આપવાનો અધિકાર ઉપર ઉલ્લેખિત નિયમો, ૧૯૬૫ ના નિયમ ૧૫ દ્વારા નિયંત્રિત થાય છે. નિયમ ૧૫ ના સાદા વાંચનથી એક પ્રસ્તુત બાબત ખૂબ જ સ્પષ્ટ થાય છે કે વ્યક્તિગત સભ્યોને પ્રતિનિધિત્વ આપવું, પરંતુ, આપું પ્રતિનિધિત્વ વ્યક્તિગત સભ્યોના પ્રતિનિધિઓ દ્વારા છે, જેઓ વ્યક્તિગત સભ્યોમાંથી ચૂંટાઈ શકે છે. જ્યારે વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યની ચૂંટણી મતદારક્ષેત્ર મુજબ થાય છે, જેમાં અન્ય બાબતો સાથે વ્યક્તિગત સભ્યોના મતદારક્ષેત્રનો સમાવેશ થઈ શકે છે, ત્યારે માત્ર તે તબક્કે આવા પ્રતિનિધિઓએ સંબંધિત નિયમો સાથે સદર અધિનિયમના પ્રકરણ ૧૧-એ સાથે વાંચતા સદર અધિનિયમની કલમ ૭૪સી મુજબ વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોની ચૂંટણી યોજવાની હોય ત્યારે મતદારો તરીકે કાર્ય કરવાનું હોય છે. પેટા-નિયમો અનુસાર વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોની ચૂંટણીના તબક્કે જ સદર અધિનિયમના પ્રકરણ ૧૧-એ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી ચૂંટણીની અન્ય પ્રક્રિયા સાથે ૧૯૮૨ ના નિયમોનો નિયમ ૪ અમલમાં આવશે.

૩૩. નિયમો, ૧૯૮૨ ના નિયમ ૪ ની પ્રયોજ્યતા ત્યારે અમલમાં આવશે જ્યારે વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોની ચૂંટણી યોજવાની હોય અને વ્યક્તિગત

સભ્યોમાંથી પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી યોજવાની હોય તે સમયે નહીં.

૩૪. નિયમો, ૧૯૮૨ ના નિયમ ૪ અનુસાર પણ, કામચલાઉ યાદી માત્ર પેટા-નિયમોમાં જોગવાઈ કર્યા મુજબ મતદારક્ષેત્ર મુજબ તૈયાર કરવાની નથી, પરંતુ, મતદારોના નામો પણ પેટા-નિયમોમાં નિર્ધારિત કર્યા મુજબ મતદારક્ષેત્ર મુજબ ગોઠવવાના છે. તેથી, નિયમો ૧૯૬૫ ના નિયમ ૧૫ ની પ્રયોજ્યતા, વિશેષ કરીને જ્યાં સુધી તે પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી યોજવા સંબંધિત છે, તે પ્રકરણ ૧૧ અનુસાર વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યોની ચૂંટણી યોજવા પહેલાંના તબક્કે અમલમાં આવશે.

૩૫. જ્યાં સુધી હાલના કેસનો સંબંધ છે, પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી ઉપર ઉદ્દેખિત પેટા-નિયમ નં. ૪૬ અનુસાર થાય છે. આવી ચૂંટણી વ્યક્તિગત જૂથો અને અન્ય સહકારી મંડળીઓના જૂથના સભ્યોમાંથી થાય છે. આ ચૂંટણી પેટા-નિયમો અને ઠરાવો હેઠળ તેમને આપવામાં આવેલી સત્તાઓની રૂએ મંડળીના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દ્વારા યોજવામાં આવે છે. એ વિવાદમાં નથી કે તે મેનેજિંગ ડિરેક્ટર છે, જેઓ તમામ વ્યક્તિગત સભ્યોને અને અન્ય સહકારી મંડળીઓની શ્રેણીમાં આવતી તમામ સહકારી મંડળીઓને નોટિસ આપે છે. મેનેજિંગ ડિરેક્ટર રૂપ : ૧ ના ગુણોત્તરમાં વ્યક્તિગત સભ્યોમાંથી પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી યોજે છે. મેનેજિંગ ડિરેક્ટર ૧ પ્રતિનિધિ દીઠ ૧૦ મંડળીઓના આધારે અન્ય સહકારી મંડળીઓના પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી પણ યોજે છે. એકવાર મેનેજિંગ ડિરેક્ટર પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી પૂર્ણ કરે, પછી ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ મતદારો બનશે.

મતદારો બનતા તે તમામ ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓના નામો જિલ્લા કલેક્ટરને અને જિલ્લા રજિસ્ટ્રારને પણ મોકલવામાં આવે છે. જિલ્લા કલેક્ટર, ચૂંટણી અધિકારી તરીકેની તેમની ક્ષમતામાં, તેમના નામો મતદારો તરીકે પ્રસિદ્ધ કરશે અને મતદારોની આખરી યાદીમાં તેમના નામોને અંતિમ રૂપ આપશે, અને તે પછી, એક બેઠક માટે ચૂંટણી યોજવા આગળ વધશે.

૩૬. ઉપર જે અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે તે ધ્યાને લેતાં, એક બાબત સ્પષ્ટ છે કે જો ડેલિગેટ્સની ચૂંટણી સંબંધમાં કોઈ વિવાદ હોય, તો તે ચૂંટણી અધિકારી તરીકેની તેમની હેસિયતમાં જિલ્લા કલેક્ટરના અધિકારક્ષેત્રની બહાર રહેશે. ડેલિગેટ્સની ચૂંટણી સંબંધિત કોઈપણ વિવાદને સમિતિના સભ્યોની ચૂંટણી સંબંધિત કોઈપણ વિવાદ સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી. એ સાચું છે કે નિર્દિષ્ટ મંડળીના સભ્યોની ચૂંટણી યોજવામાં ડેલિગેટ્સની ભૂમિકા હોય છે, પરંતુ તે બાબત આપોઆપ ડેલિગેટ્સની ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદને સદર અધિનિયમના પ્રકરણ ૧૧-એ હેઠળ લાવશે નહીં જેથી સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૫-યુ આકર્ષાય.

૩૭. દાવો દાખલ કરીને અપીલકર્તા - વાદીએ બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ શું દર્શાવ્યું હતું? અપીલકર્તાએ દર્શાવ્યું હતું કે કુલ ૯૮ વ્યક્તિગત સભ્યોમાંથી, ૪૯ સભ્યો મૃત્યુ પામ્યા હતા અને હયાત નહોતા. તેમ છતાં, તારીખ ૮મી જુલાઈ, ૨૦૨૦ ના જાહેરનામામાં તમામ ૯૮ દર્શાવવામાં આવ્યા હતા. તે તમામ વ્યક્તિગત સભ્યોના મરણના દાખલા દાવા સાથે દસ્તાવેજી પુરાવાના સ્વરૂપમાં

રેકર્ડ પર મૂકવામાં આવ્યા હતા. અપીલકર્તા – વાદીએ દર્શાવ્યું હતું કે તેણે યુનિયનના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દ્વારા પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલા મતવિસ્તારોના જાહેરનામા સામે લેખિત વાંધાઓ રજૂ કર્યા હતા. વધુમાં એવું દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે મતવિસ્તારો જાહેર કરતા જાહેરનામામાં કુલ ૧૬૮ સભ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં અપીલકર્તા – વાદી ક્રમ નંબર નં. ૧૬૩ પર હતા. મતદાર યાદીમાં, દૂધ સંઘના ઉપર ઉલ્લેખિત પેટા-નિયમ ૬(એ)(૨) અનુસાર અન્ય મંડળીઓના ૧૦ સભ્યોમાંથી એક પ્રતિનિધિને અને પેટા-નિયમ ૬(એ)(૩) અનુસાર ૨૫ વ્યક્તિગત સભ્યોમાંથી એક પ્રતિનિધિને મત આપવાનો અધિકાર આપવામાં આવ્યો છે. અપીલકર્તા – વાદીએ દર્શાવ્યું હતું કે તેના મતવિસ્તારમાં આશરે ૭૦ અન્ય મંડળીઓ છે અને તે મુજબ, પેટા-નિયમ ૬(એ)(૨) અનુસાર ૭ પ્રતિનિધિઓને મતદાનનો અધિકાર ઉપલબ્ધ છે; અને આશરે ૯૮ વ્યક્તિગત સભ્યો છે; અને તે મુજબ, પેટા-નિયમ ૫(એ)(૩) અનુસાર ૪ પ્રતિનિધિઓને મતદાનનો અધિકાર ઉપલબ્ધ છે. આમ, અપીલકર્તા – વાદી દ્વારા દાવામાં જે સૌથી મહત્વની બાબત પ્રકાશમાં લાવવામાં આવી હતી તે એ હતી કે વ્યક્તિગત સભ્યોની નોંધણી વર્ષ ૧૯૬૦ માં એટલે કે જ્યારે દૂધ સંઘની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી તે સમયે કરવામાં આવી હતી. તે સભ્યોમાંથી લગભગ ૯૦% સભ્યો અવસાન પામ્યા હતા. જો વ્યક્તિગત સભ્યોના અસ્તિત્વ અંગે યોગ્ય તપાસ કર્યા પછી મતવિસ્તાર જાહેર કરતું જાહેરનામું અને મતદાર યાદી પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી હોત, તો મૃતક સભ્યોના નામો દૂર કરવાને કારણે દૂધ સંઘના પેટા-નિયમ ૬(એ)

(૩) અનુસાર અપીલકર્તા – મંડળીના મતદારમંડળમાં વ્યક્તિગત સભ્યોમાંથી જ સભ્યોના બદલે માત્ર ૧ સભ્ય જ મત આપવા માટે હકદાર બન્યો હોત.

૩૮. લવાદ દાવો મારફતે બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ જે બીજી બાબત પ્રકાશમાં લાવવામાં આવી હતી તે એ હતી કે જોકે પેટા-નિયમ નં. ૪૮(૧)(એ) એવી જોગવાઈ કરે છે કે જો કોઈ મંડળી ૩૧મી માર્ચના રોજ એટલે કે ચૂંટણી પહેલાં યુનિયન સાથે સંલગ્ન ન હોય, તો તેનું નામ મતદાર યાદીમાં સમાવિષ્ટ કરવામાં આવશે નહીં, તેમ છતાં ૩૧મી માર્ચ, ૨૦૧૯ સુધીમાં યુનિયન દ્વારા ૩૮ મંડળીઓને પ્રવેશ આપવામાં આવ્યો હતો, અને યુનિયનના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા તારીખ ૮મી જુલાઈ, ૨૦૨૦ ના જાહેરનામામાં આવી તમામ મંડળીઓનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

૩૯. આમ, એ બાબત દર્શાવતા બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો કે જિલ્લા રજિસ્ટ્રાર દ્વારા યોગ્ય રીતે મંજૂર કરાયેલા મંડળીના પેટા-નિયમો અનુસાર ડેલિગેટ્સની ચૂંટણી કરવામાં આવી ન હતી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, સંબંધિત પેટા-નિયમોનું ઉલ્લંઘન થયું હોવાનું કહી શકાય. તેમ છતાં, હાલની અપીલકર્તા – મંડળી દ્વારા રજૂ કરાયેલા વાંધાઓ ધ્યાને લીધા વિના તારીખ ૮મી જુલાઈ, ૨૦૨૦ ના રોજ ડેલિગેટ્સ ચૂંટવા માટેની આખરી મતદાર યાદીનું જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું હતું.

૪૦. ઉપર દર્શાવેલ બાબતોને ધ્યાને લેતાં, શું એવું કહી શકાય કે આ

વિવાદ નિર્દિષ્ટ મંડળીની સમિતિના સભ્ય અથવા સભ્યોની ચૂંટણીને લગતો વિવાદ છે? વિદ્વાન સિંગલ જજ જણાવે છે કે નિયમ ૩૨ નું શીર્ષક પોતે જ સૂચવે છે કે મતવિસ્તારોનું સીમાંકન નિર્દિષ્ટ મંડળીની સમિતિના સભ્યોની ચૂંટણીના હેતુઓ માટે છે. વિદ્વાન સિંગલ જજ જણાવે છે કે સદર નિયમોના નિયમ ૩૨ ને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૫-યુ સાથે જોડીને વાંચવો જોઈએ. આખરે, વિદ્વાન સિંગલ જજે જણાવ્યું હતું કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૫-યુ હેઠળ ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદ ચૂંટણીના હેતુને એટલે કે ચૂંટણીના હેતુઓ માટે મતવિસ્તારોના સીમાંકનને પોતાના દાયરામાં સમાવી લેશે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, વિદ્વાન સિંગલ જજના મત મુજબ, બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ લવાદ દાવામાં પડકારાયેલી વિષયવસ્તુ માત્ર ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદ અથવા ચૂંટણીની પ્રક્રિયાના મધ્યવર્તી તબક્કાને પડકાર હોવાનું કહી શકાય, અને તેથી, તે સદર અધિનિયમની કલમ ૮૬ ના દાયરામાં આવશે નહીં. અત્યંત નમ્રતાપૂર્વક, અમે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી આવી તર્કશૈલી સાથે સંમત થવાની સ્થિતિમાં નથી.

૪૧. નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણી સદર અધિનિયમના પ્રકરણ ૧૧-એ અને તે હેઠળ આવા હેતુ માટે ઘડવામાં આવેલા નિયમો દ્વારા ખાસ રીતે સંચાલિત થાય છે. એકવાર પેટા-નિયમોમાં મહેસૂલી તાલુકાવાર મતવિસ્તારોની જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય, જે રજિસ્ટ્રાર દ્વારા મંજૂર થઈ શકે તેવા આવા મતવિસ્તારમાંના કોઈપણ ફેરફારને આધીન હોય, તો માત્ર હાલના પેટા-

નિયમોમાં જોગવાઈ કરવામાં આવેલ મતવિસ્તારને જ નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણી યોજવાના હેતુ માટે માન્ય રાખવાનો રહે છે. નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણીના હેતુ માટેનો મતવિસ્તાર એ તેના પેટા-નિયમોમાં નિર્દિષ્ટ કર્યા મુજબનો ચૂંટણી વિભાગ છે. તેથી, ચૂંટણી પેટા-નિયમોમાં નિર્દિષ્ટ મતવિસ્તારો માટે જ યોજવાની રહે છે. એ સુસ્થાપિત છે કે સહકારી મંડળી દ્વારા ઘડવામાં આવેલા પેટા-નિયમો મંડળી અને તેના સભ્યો પર બંધનકર્તા છે અને મંડળી કે તેના સભ્યોમાંથી કોઈને પણ મંડળી દ્વારા અપનાવવામાં આવેલા પેટા-નિયમોથી વિરુદ્ધ વર્તવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. નિયમ ૩એ માત્ર મતવિસ્તારોના મતદારોને દરેક મતવિસ્તારની સીમાઓના નિર્ધારણ વિશે અને મતવિસ્તારોની સીમાઓમાં થયેલા કોઈપણ ફેરફાર વિશે વાકેફ કરવાના હેતુ માટે જ છે. સદર નિયમોના નિયમ ૩એ ના સાદા વાંચનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે તે માત્ર મતવિસ્તારની કામચલાઉ યાદી પ્રસિદ્ધ કરીને અને મતવિસ્તારની આવી કામચલાઉ યાદીમાં કોઈ ક્ષતિ સામે મતદારો પાસેથી સૂચનો આમંત્રિત કરીને દરેક મતવિસ્તારની સીમા વર્ણવવા માટે જ છે, જેથી મતદારોની કામચલાઉ યાદી પ્રસિદ્ધ કરવા માટે આગળનું કોઈ પગલું ભરવામાં આવે તે પહેલાં કામચલાઉ યાદીમાં વર્ણવેલ દરેક મતવિસ્તારની સીમાઓ સુધારી શકાય.

૪૨. સદર નિયમોના નિયમ ૩એ(૮) નો ઉદ્દેશ્ય ભૌગોલિક એટલે કે પ્રાદેશિક અથવા ઝોનવાર ક્ષિત્તિજન અથવા વિભાજન કરવાનો છે. એકવાર કોઈપણ મંડળીનું કાર્યક્ષેત્ર એક કરતાં વધુ ગામ હોય, ત્યારે પેટા-નિયમ (૮)

અમલમાં આવશે અને મતવિસ્તારોની સંખ્યાની જરૂરિયાત, સદર અધિનિયમની કલમ ૭૪બી હેઠળ જોગવાઈ કરાયેલ સંવર્ગો માટે અનામત રાખવામાં આવેલી બે બેઠકોને બાદ કરતાં, બેઠકોની કુલ સંખ્યા જેટલી રહેશે.

૪૩. વધુમાં, નિયમ ૩એ ના પેટા-નિયમ (૯) ની ભાષા સ્પષ્ટ કરે છે કે નિયમ બનાવનાર સત્તામંડળે મતદાર યાદી પ્રસિદ્ધ કરતાં પહેલાં મતવિસ્તાર/મતવિસ્તારોનું સીમાંકન કરવાની સત્તા કલેક્ટરને આપી છે. મતવિસ્તાર/મતવિસ્તારોનું સીમાંકન મતદાર યાદીની તૈયારી પહેલાં અને/અથવા કોઈપણ સંજોગોમાં મતદાર યાદી તૈયાર કરવાની સાથે સાથે થવું જોઈએ, પરંતુ મતદાર યાદી મતવિસ્તારોના સીમાંકન મુજબ જ હોવી જોઈએ.

૪૪. સદર અધિનિયમની કલમ ૭૪સી હેઠળ નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણી સાથે વિશેષ રૂપે કામ પાર પાડવા માટે પ્રકરણ ૧૧-એ ની જોગવાઈઓ ઘડવામાં આવી હતી અને નિયમો બનાવવામાં આવ્યા હતા. કલમ ૧૪૫(વાચ) જોગવાઈ કરે છે કે ચૂંટણીના વિવિધ તબક્કાઓમાં મતદારોની યાદી તૈયાર કરવાનો પણ સમાવેશ થશે. એકવાર કાયદો એવી જોગવાઈ કરે કે મતદાર યાદી તૈયાર કરવી એ ચૂંટણી પ્રક્રિયાનો ભાગ રહેશે, ત્યારે એવું કહી શકાય કે મતદાર યાદી તૈયાર કરવી એ નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણીની પ્રક્રિયામાં એક મધ્યવર્તી તબક્કો છે. નિયમોનું અવલોકન દર્શાવે છે કે મતદારોની કામચલાઉ યાદી તૈયાર કરવી, મતદારોની કામચલાઉ યાદી સામે વાંધો દાખલ કરવો, કલેક્ટર દ્વારા વાંધાની વિચારણા કરવી અને મતદારોની યાદીને આખરી ઓપ આપવો એ બધું જ ચૂંટણીની સમગ્ર

પ્રક્રિયાને આવરી લેતા નિયમોમાં સમાવિષ્ટ છે. નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણી માટે ઘડવામાં આવેલા નિયમો એ કામચલાઉ મતદાર ચાટી તૈયાર કરવાના તબક્કાથી શરૂ કરીને, કલેક્ટર દ્વારા વાંધા પરનો નિર્ણય, મતદાર ચાટી આખરી કરવી, ચૂંટણી યોજવી અને ચૂંટણીનું પરિણામ જાહેર કરવા સુધીની ચૂંટણીની સમગ્ર પ્રક્રિયા માટેની કાર્યવાહીમાં એક સંપૂર્ણ સંહિતા છે. પ્રશ્ન એ છે કે શું સદર અધિનિયમની કલમ ૨૮(૮) સાથે વાંચતા સદર નિયમો, ૧૯૬૫ ના નિયમ ૧૫ અનુસાર ડેલિગેટ્સની ચૂંટણી, જેના આધારે સદર નિયમો, ૧૯૮૨ ના નિયમ ૩એ હેઠળ મતવિસ્તારનું સીમાંકન થાય છે, તેને પણ નિર્દિષ્ટ મંડળીની વ્યવસ્થાપક સમિતિની રચના માટેની ચૂંટણી પ્રક્રિયાનો ભાગ ગણવો જોઈએ? આ જ મુદ્દો છે જે બાબતે અમે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલા મત સાથે સંમત નથી. પુનરાવર્તનના જોખમે પણ, ડેલિગેટ્સની ચૂંટણી સદર અધિનિયમના પ્રકરણ ૧૧-એ હેઠળ આવતી નથી. તે મંડળીના પેટા-નિયમોને લગતો વિવાદ છે અને માત્ર સદર અધિનિયમની કલમ ૯૬ હેઠળના બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ પાસે જ ડેલિગેટ્સની ચૂંટણીની કાયદેસરતા અને માન્યતાના આવા મુદ્દાઓની તપાસ કરવાનું અધિકારક્ષેત્ર છે.

૪૫. એ સાચું છે કે ડેલિગેટ્સ કોઈ એક ચોક્કસ બેઠક માટે મતદાન કરશે, પરંતુ, શું તે બાબત પોતે જ દાવામાં ઉપસ્થિત કરવામાં આવેલા વિવાદને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૫-બી(બી) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબનો ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદ બનાવી દેશે કે જેથી સદર અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૧૪૫-

યુ નો સ્પષ્ટ બાધ આકર્ષાય? એવું કહેવું અતિરેકપૂર્ણ ગણાશે કે મંડળીના બંધારણ, સંચાલન અથવા કારોબારને સ્પર્શતા કોઈપણ વિવાદના કિસ્સામાં કોઈપણ વ્યક્તિ અથવા કોઈપણ મંડળી બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ જઈ શકતી નથી, ભલે આવો વિવાદ નિર્દિષ્ટ મંડળીની સમિતિના સભ્ય અથવા સભ્યોને ચૂંટવા માટે યોજનારી આખરી ચૂંટણી સાથે દૂરથી કે અપ્રત્યક્ષ રીતે સંબંધિત હોય. એકવાર વિવાદ મંડળીના પેટા-નિયમોના ભંગ અથવા ઉલ્લંઘન સાથે સંબંધિત હોય, ત્યારે તે વિવાદ સદર અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૯૬ હેઠળ દર્શાવ્યા મુજબ મંડળીના બંધારણ, સંચાલન અથવા કારોબારને સ્પર્શતા વિવાદના દાયરામાં આવશે અને નિર્દિષ્ટ મંડળીના સભ્યોની ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદમાં નહીં.

૪૬. અપીલકર્તા – વાદી દ્વારા લવાઈ દાવો મારફતે બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ જે પડકારવામાં આવ્યું હતું તે યુનિયનના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો આદેશ હતો કે જેના દ્વારા નિયમ ૩(એ)(૧) હેઠળ મતવિસ્તાર નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો અને એક બેઠકના મતદારો દર્શાવવામાં આવ્યા હતા. અપીલકર્તા – વાદીએ ડેલિગેટ્સને ચૂંટવા માટે તે તમામ સભ્યોની પાત્રતા અંગે વાંધાઓ ઉઠાવ્યા હતા. સદર અધિનિયમની કલમ ૨૮(૮) અને સદર ૧૯૬૫ ના નિયમોના નિયમ ૧૫ સાથે વાંચતા સદર નિયમો, ૧૯૮૨ ની યોજનામાં, સહકારી મંડળીના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર ૪ ડેલિગેટ્સની ચૂંટણી યોજશે. આ ડેલિગેટ્સના નામ સદર નિયમો, ૧૯૮૨ ના અનુક્રમે નિયમ ૪ અને ૫ હેઠળ મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દ્વારા

કલેક્ટરને સુપરત કરવામાં આવી શકે તેવી કામચલાઉ મતદાર યાદીમાં સ્થાન પામશે. આવી યાદી મળ્યા પછી, કલેક્ટર પાસે નામ બાકાત રહી ગયું હોય તે અથવા નામો કે સરનામાં સંબંધિત ક્ષતિ શોધવા સિવાયની ખૂબ જ મર્યાદિત ભૂમિકા ભજવવાની રહે છે. જેમના નામ કામચલાઉ મતદાર યાદીમાં દર્શાવેલ છે તેવા ડેલિગેટ્સની ચૂંટણીની શુદ્ધતા કે કાયદેસરતા તપાસવાનું કોઈ અધિકારક્ષેત્ર કલેક્ટર પાસે નથી.

૪૭. સદર નિયમો, ૧૯૮૨ નો નિયમ ૭૪ એવી જોગવાઈ કરે છે કે કલમ ૧૪૫-યુ અને સદર નિયમોની જોગવાઈઓ અનુસાર ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવેલી ચૂંટણી અરજી સિવાય અન્ય કોઈપણ રીતે કોઈપણ ચૂંટણીને પડકારી શકાશે નહીં. કલમ ૧૪૫-યુ ની પેટા-કલમ (૨) નો પરંતુક વધુમાં એવી જોગવાઈ કરે છે કે જ્યાં સુધી ચૂંટણીનું આખરી પરિણામ જાહેર ન થાય ત્યાં સુધી કોઈ ચૂંટણી અરજી દાખલ કરી શકાશે નહીં. સદર નિયમો, ૧૯૮૨ ના નિયમ ૭૪ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૫-યુ કોઈ ઉદ્દેશ્ય સિદ્ધ કરવાને બદલે સમય જતાં માત્ર ન્યાયની મજાક તરફ જ દોરી ગઈ છે. ધારાસભાએ જ્યારે એવી જોગવાઈ કરવાનું યોગ્ય માન્યું છે કે ચૂંટણી સંબંધિત કોઈપણ વિવાદ ટ્રિબ્યુનલને સંદર્ભિત કરવામાં આવશે અને ચૂંટણીનું આખરી પરિણામ જાહેર થયા પછી જ ચૂંટણી અરજી દાખલ કરી શકાય છે, ત્યારે તેણે એ કઠોર વાસ્તવિકતા તરફ આંખ આડા કાન કર્યા છે કે જ્યાં સુધીમાં ચૂંટણી અરજીઓ પર ન્યાયનિર્ણય લેવાય અને નિર્ણય થાય, ત્યારે સુધીમાં સમિતિના જે સભ્યની ચૂંટણી પડકારવામાં આવી

હોય તેની સમગ્ર મુદત અથવા જો સમગ્ર ચૂંટણી પડકારવામાં આવી હોય તો સમગ્ર મુદત સમાપ્ત થઈ ગઈ હશે, અને ત્યારબાદ કંઈ બાકી રહેશે નહીં. હવે સમય પાકી ગયો છે કે રાજ્ય ધારાસભા અમે કરેલા અવલોકનો પર વિચાર કરે. રાજ્ય ધારાસભા ચૂંટણી અરજી પર ન્યાયનિર્ણય કરવા અને તેનો આખરી નિકાલ કરવા માટે ટ્રિબ્યુનલને વાજબી ફરજિયાત સમયગાળો આપવા પર વિચારણા કરી શકે છે.

૪૮. જો અમે મૂળ રિટ અરજદારો તરફે રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલનો સ્વીકાર કરીએ અને વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલા અભિપ્રાય સાથે પણ સંમત થઈએ, તો તેનો અર્થ એવો થાય કે કોઈ પણ વ્યક્તિ અથવા કોઈ પણ મંડળી નિર્દિષ્ટ મંડળીની ચૂંટણીની પ્રક્રિયામાં કોઈ પણ વચગાળાના તબક્કા પહેલાં પણ આચરવામાં આવી હોવાનો આક્ષેપ હોય તેવી કોઈ પણ ગેરકાયદેસરતા કે અનિયમિતતા સામે પ્રશ્ન ઉઠાવી શકે નહીં. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જ્યાં સુધી નિર્દિષ્ટ મંડળીની સમિતિના સભ્ય અથવા સભ્યોની ચૂંટણીનું આખરી પરિણામ અંતિમતા પ્રાપ્ત ન કરે ત્યાં સુધી પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી સંબંધે યુનિયનના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દ્વારા આચરવામાં આવેલી ગેરકાયદેસરતાઓની પણ તપાસ થઈ શકે નહીં. અમે આવા અભિપ્રાય સાથે સંમત થતા નથી.

૪૯. ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં, અમારે તમિલનાડુ કલ્યાણ મંડપમ એસોસિએશન વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય [(૨૦૦૪) ૮ એસ.સી.સી.

૬૩૨] ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાને ધ્યાને લેવો જરૂરી છે, જેના પર “પરટેઈનિંગ ટુ”, “ઈન રિલેશન ટુ” અને “એરાઈઝિંગ આઉટ ઓફ” જેવા શબ્દપ્રયોગોનો સાચો ભાવાર્થ અને અર્થ સમજવાના હેતુસર મૂળ રિટ અરજદારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા ભારપૂર્વક આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. અમે ફકરા ૪૭, ૪૮ અને ૪૯ નીચે મુજબ ટાંકીએ છીએ:

“૪૭. સંસદની કાયદાકીય સક્ષમતા પણ ફાઈનાન્સ એક્ટમાં સમાવિષ્ટ કરપાત્ર સેવાની વ્યાખ્યા હેઠળ મંડપ-કીપર્સ દ્વારા વાસ્તવમાં કોઈ સેવાઓ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવી છે કે નહીં તેના પર નિર્ભર નથી. આપેલ કેસમાં કરપાત્ર સેવાઓ પૂરી પાડવામાં આવી છે કે નહીં તે કાયદાના અર્થઘટન અને કાયદાની જોગવાઈઓ હેઠળ ન્યાયનિર્ણયની બાબત છે અને તે કાયદાની બંધારણીય કાયદેસરતા અને/અથવા સંસદની કાયદાકીય સક્ષમતાને અસર કરતી નથી. વાસ્તવમાં, જ્યાં સુધી મંડપ-કીપર્સનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી કરપાત્ર સેવાઓની વ્યાખ્યામાં સેવાઓની એક વિશાળ શ્રેણીનો સમાવેશ થાય છે. સદર વ્યાખ્યામાં “કોઈ પણ રીતે મંડપના ઉપયોગના સંબંધમાં” પૂરી પાડવામાં આવતી સેવાઓનો સમાવેશ થાય છે અને “આવા ઉપયોગના સંબંધમાં ગ્રાહકને પૂરી પાડવામાં આવતી સુવિધાઓ” તેમજ “કેટરર તરીકે પૂરી પાડવામાં આવતી” સેવાઓનો પણ સમાવેશ થાય છે. “ઈન રિલેશન ટુ” એટલે કે “ના સંબંધમાં” શબ્દસમૂહનું આ કોર્ટ દ્વારા સૌથી વિશાળ વ્યાપ ધરાવતું

અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું છે. મેસર્સ ડોયપેક સિસ્ટમ્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય (૧૯૮૮) ૨ એસ.સી.સી. ૨૯૯ પાના નં. ૩૦૨ પર, આ કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

"કાલ્પનિક જોગવાઈમાં વપરાયેલા 'પરટેઈનિંગ ટુ', 'ઈન રિલેશન ટુ' અને 'એરાઈઝિંગ આઉટ ઓફ' શબ્દપ્રયોગો વિસ્તૃત અર્થમાં વાપરવામાં આવ્યા છે. 'એરાઈઝિંગ આઉટ ઓફ' શબ્દપ્રયોગ એ અર્થમાં વાપરવામાં આવ્યો છે કે તેમાં કાનપુર અંડરટેકિંગમાંથી ઉદ્ભવતી આવકમાંથી શેર અને જમીનની ખરીદીનો સમાવેશ થાય છે. "પરટેઈનિંગ ટુ" અને "ઈન રિલેશન ટુ" શબ્દો સમાન વ્યાપક અર્થ ધરાવે છે અને અન્ય કારણો ઉપરાંત, જેમાં ઉત્તમ ડ્રાઈટિંગમાં અનુસરવામાં આવતી પદ્ધતિ મુજબ એક જ કલમ કે વાક્યમાં સમાન શબ્દસમૂહના પુનરાવર્તનને ટાળવાનો સમાવેશ થઈ શકે છે, તે કારણોસર એકબીજાના સ્થાને પરસ્પર વાપરવામાં આવ્યા છે. 'પરટેઈન' શબ્દ 'રિલેટ' શબ્દનો સમાનાર્થી છે. 'રિલેટ' શબ્દને સાથે જોડવું અથવા સંબંધ સ્થાપિત કરવો એવા અર્થ તરીકે પણ વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે. 'ઈન રિલેશન ટુ' (તેમજ 'પરટેઈનિંગ ટુ') શબ્દપ્રયોગ એક ખૂબ જ વ્યાપક શબ્દપ્રયોગ છે જે અન્ય કોઈ વિષયવસ્તુની પૂર્વધારણા રાખે છે. આ સર્વગ્રાહી શબ્દો છે જે સંદર્ભના આધારે પ્રત્યક્ષ મહત્વ તેમજ પરોક્ષ મહત્વ બંને ધરાવી શકે છે."

જટ. રેણુસાગર પાવર કંપની લિમિટેડ વિ. જનરલ ઇલેક્ટ્રિક કંપની અને

અન્ય (૧૯૮૪) ૪ એસ.સી.સી. ૬૭૯ માં, આ કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

"કરાર "માંથી ઉદ્ભવતા" અથવા "બાબતે" અથવા "સાથેના જોડાણમાં" અથવા "ના સંબંધમાં" અથવા "ના પરિણામ સ્વરૂપે" અથવા "ને લગતા" અથવા "સંબંધિત" જેવા શબ્દપ્રયોગો અત્યંત વિશાળ વ્યાપ અને વિષયવસ્તુ ધરાવે છે અને તેમાં આબિટ્રેશન કરારના અસ્તિત્વ, કાયદેસરતા અને અસર (કાર્યક્ષેત્ર) અંગેના પ્રશ્નોનો પણ સમાવેશ થાય છે."

૪૯. થિસેન સ્ટાહલ્યુનિયન જી.એમ.બી.એચ. વિ. સ્ટીલ ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ (૧૯૯૯) ૯ એસ.સી.સી. ૩૩૪ માં, આ કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

"“લવાઈ કાર્યવાહીના સંબંધમાં” શબ્દસમૂહને માત્ર લવાઈ સમક્ષ લવાઈની કાર્યવાહી પેન્ડિંગ હોવા પૂરતો મર્યાદિત સંકુચિત અર્થ આપી શકાય નહીં. તે માત્ર લવાઈ સમક્ષ પેન્ડિંગ કાર્યવાહીને જ આવરી લેશે નહીં પરંતુ કોર્ટ સમક્ષની કાર્યવાહી અને ચુકાદો (એવોર્ડ) તેની કલમ ૧૭ હેઠળ હુકમનામું બને તે માટે જૂના અધિનિયમ હેઠળ કરવી જરૂરી હોય તેવી કોઈ પણ કાર્યવાહી તેમજ તેમાંથી ઉદ્ભવતી અપીલને પણ આવરી લેશે. જો એવું સ્વીકારવામાં આવે કે “લવાઈ કાર્યવાહીના સંબંધમાં” શબ્દપ્રયોગમાં

એવોર્ડના અમલીકરણ માટેની કાર્યવાહીનો પણ સમાવેશ થાય છે, તો કલમ ૮૫(૨)(એ) નો બીજો ભાગ અપ્રસ્તુત બની જશે તેવી દલીલ સ્વીકારી શકાય નહીં.””

૫૦. આમ, સુપ્રીમ કોર્ટે કાયદાના સિદ્ધાંત તરીકે ઠરાવ્યું કે ઉપર ઉલ્લેખિત શબ્દપ્રયોગોનું અત્યંત વ્યાપક ફલક અને વિષયવસ્તુ ધરાવતા શબ્દો તરીકે અર્થઘટન થવું જોઈએ. જ્યારે આપણે કહીએ છીએ કે આવા શબ્દપ્રયોગો અત્યંત વિશાળ વ્યાપ અને વિષયવસ્તુ ધરાવે છે, ત્યારે તે ચોક્કસ કાયદાના અથવા કાયદાની ચોક્કસ જોગવાઈના હેતુના સંદર્ભમાં ધ્યાને લેવાવા જોઈએ. ઉપર દર્શાવેલા સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાના ફક્ત ૪૭ માં, ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૧૯૮૪ ની કલમ ૬૬, ૬૭(ઓ) અને સર્વિસ ટેક્સ રૂલ્સ, ૧૯૮૪ ના નિયમ ૨ (૧)(ડી)(૯) ની બંધારણીય કાયદેસરતા પર વિચાર કરતી વખતે, સુપ્રીમ કોર્ટે જણાવ્યું હતું કે આપેલ કેસમાં કરપાત્ર સેવાઓ પૂરી પાડવામાં આવી હોવાનું કહી શકાય કે નહીં તે કાયદાના અર્થઘટન અને કાયદાની જોગવાઈઓ હેઠળ ન્યાયનિર્ણયની બાબત રહેશે અને તે કાયદાની બંધારણીય કાયદેસરતાને અસર કરશે નહીં. સુપ્રીમ કોર્ટે આગળ એવું અવલોકન કર્યું કે જ્યાં સુધી મંડપ-કીપર્સનો સંબંધ હતો ત્યાં સુધી કરપાત્ર સેવાઓની વ્યાખ્યામાં સેવાઓની વિશાળ શ્રેણીનો સમાવેશ થઈ શકે છે. આવા સંજોગોમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે જણાવ્યું કે “ના સંબંધમાં” શબ્દપ્રયોગ એક ખૂબ જ વ્યાપક શબ્દપ્રયોગ છે જે અન્ય કોઈ વિષયવસ્તુની પૂર્વધારણા રાખે છે. તેવી જ રીતે, રેણુસાગર પાવર કંપની લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં, સુપ્રીમ કોર્ટે લવાઈ

કરારના સંદર્ભમાં આવા શબ્દપ્રયોગો વિશે જણાવ્યું હતું. સુપ્રીમ કોર્ટે જણાવ્યું કે કરારમાં રહેલા વિવિધ શબ્દપ્રયોગો અત્યંત વ્યાપક ફલક અને સંદર્ભ ધરાવતા હોવાનું કહી શકાય અને તેમાં લવાદ કરારના અસ્તિત્વ, કાયદેસરતા અને અસર અંગેના પ્રશ્નોનો પણ સમાવેશ થશે.

૫૧. અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૫-યુ માં રહેલા “ચૂંટણીના સંબંધમાં” શબ્દપ્રયોગમાં દૂધ સંઘના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દ્વારા યોજવામાં આવેલી પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણીના સંદર્ભમાં મંડળીના પેટા-નિયમોના ભંગ/ઉલ્લંઘનને લગતા કોઈ પણ વિવાદનો પણ સમાવેશ થાય છે તેમ કહેવું અતિશયોક્તિભર્યું ગણાશે, જેને ૧૯૮૨ ના નિયમોના નિયમ ૪ કે નિયમ ૬ લાગુ પડતા નથી કે સદર અધિનિયમનું સમગ્ર પ્રકરણ ૧૧-એ પણ લાગુ પડતું નથી. તેનો અર્થ એવો થાય છે કે ભલે ૯૦% વ્યક્તિગત સભ્યો મૃત્યુ પામ્યા હોવાનું જણાવવામાં આવ્યું હોય અને પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણીના સંબંધમાં વિવિધ ગેરકાયદેસરતાઓ અને અનિયમિતતાઓ દર્શાવવામાં આવી હોવા છતાં, જો આખરે ડિરેક્ટરની એક બેઠક માટે મતદાન કરવામાં આવે અને તે નિર્દિષ્ટ મંડળીની સમિતિના કોઈ સભ્ય અથવા સભ્યોની ચૂંટણીના આખરી પરિણામને અસર કરતું હોય, તો તેને ૧૯૮૨ ના નિયમોના નિયમ ૮૨ સાથે વંચાણે લેતાં નિયમ ૭૪ મુજબ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ માત્ર ચૂંટણી અરજી દાખલ કરીને જ પડકારી શકાય.

૫૨. મૂળ રિટ અરજદારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે

હસમુખભાઈ જુગતરામ રાવલ વિ. કલેક્ટર અને અન્ય [(૧૯૮૩) ૨ જી.એલ.આર. ૧૩૦૧] ના કેસમાં આ હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા પર પણ ભારપૂર્વક આધાર રાખ્યો હતો. સદર ચુકાદા પર એવી રજૂઆતને સમર્થન આપવા માટે આધાર રાખવામાં આવ્યો છે કે જો પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી અંગે કોઈ વિવાદ હોય તો પણ તેને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૫-એ હેઠળ પડકારી શકાય છે, કારણ કે તે ચૂંટણીના નિર્ણયની તારીખથી બે મહિનાના સમયગાળામાં ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ ચૂંટણીના સંબંધમાં કોઈ પણ વિવાદ ઉઠાવવા માટે એક અસરકારક તંત્ર પૂરું પાડે છે.

૫૩. ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ, અમારા દ્વારા લેવાયેલા અભિપ્રાયને ધ્યાને લેતાં, અમે હસમુખભાઈ જુગતરામ રાવલ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાના કાનૂની સિદ્ધાંત સાથે સંમત નથી. સદર કેસમાં, અદાલતે એવા કારણોસર રિટ અરજી ગ્રાહ્ય રાખવાનો ઈનકાર કર્યો હતો કે માત્ર ચૂંટણી તોળાઈ રહી હતી એટલું જ નહીં પરંતુ વ્યવહારિક રીતે તે મતદાનના તબક્કા સુધી પૂર્ણ થઈ ચૂકી હતી અને ૧૨૪ પ્રતિનિધિઓ પહેલેથી જ બિનહરીફ જાહેર થઈ ગયા હતા. માત્ર મતગણતરી અને ત્યારપછી ડિરેક્ટરોની ચૂંટણી કરવાની બાબત જ બાકી રહી હતી. પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણીની પ્રક્રિયા સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૫-એ ના દાયરામાં આવરી લેવામાં આવશે તેવા તેમાં લેવાયેલા અભિપ્રાય સાથે અમે સંમત નથી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા લેવાયેલો અભિપ્રાય એવો છે કે જો પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણીમાં

કંઈ ખોટું થયું હોય તો પણ સહકારી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ ચૂંટણી અરજી દાખલ કરીને તેને સુધારી શકાય છે.

૫૪. અપીલકર્તા તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી જાની દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી મુખ્ય દલીલ જે વિચારણાને પાત્ર છે તે એ છે કે ૧૯૬૫ ના નિયમોના નિયમ ૧૫(૧) સાથે વંચાણે લેતાં ૧૯૬૧ ના અધિનિયમની કલમ ૨૮(૮) નું સંયુક્ત વાંચન દર્શાવે છે કે સહકારી મંડળીમાં પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી મંડળીના નિયમો અને પેટા-નિયમો દ્વારા નિયંત્રિત થાય છે અને વધુમાં, પ્રતિનિધિઓની આવી ચૂંટણી ૧૯૬૧ ના અધિનિયમના પ્રકરણ ૧૧-એ હેઠળ આવરી લેવામાં આવી નથી, જે નિર્દિષ્ટ સહકારી મંડળીઓની સમિતિના સભ્યોની ચૂંટણી યોજવા સંબંધિત છે. લવાદ દાવો દાખલ કરીને બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ જે બાબતને પડકારવામાં આવી હતી તે ૧૯૮૨ ના નિયમોના નિયમ ૩(એ)(૧) હેઠળ મતવિસ્તારોના સીમાંકન અને એક બેઠકના મતદારોની પાત્રતા સંબંધે દૂધ સંઘના મેનેજિંગ ડિરેક્ટરનો હુકમ હતો. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, પ્રતિનિધિઓને ચૂંટવા માટે તે સભ્યોની પાત્રતા. અમારા મતે, આવા નિર્ણયને ૧૯૬૧ ના અધિનિયમના પ્રકરણ ૧૧-એ ના સંદર્ભમાં કહી શકાય નહીં.

૫૫. અમે અમારો આખરી નિષ્કર્ષ નીચે મુજબ સારાંશિત કરીએ છીએ:

[૧] વ્યક્તિગત સભ્યોની ફેડરલ મંડળીના કિસ્સામાં, જેમાં તેમના

પ્રતિનિધિઓ દ્વારા સામાન્ય સભા તેમજ સમિતિમાં પ્રતિનિધિત્વ હોય, વ્યક્તિગત સભ્યો વચ્ચે પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી એ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૫-બી(બી) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબની ચૂંટણી નથી અને તેનું સંચાલન મંડળીના પેટા-નિયમો અનુસાર મંડળીના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર દ્વારા કરવાનું રહે છે અને કલેક્ટર દ્વારા નહીં. જો પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણીમાંથી કોઈ વિવાદ ઉદ્ભવે, તો તે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૫-ચુ હેઠળ આવરી લેવાશે નહીં અને તેને સદર અધિનિયમની કલમ ૮૬ હેઠળ નિર્દેશિત કરી શકાય છે. ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ ચૂંટણી અરજી માત્ર વ્યવસ્થાપક સમિતિની ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદ સામે જ થઈ શકશે. નિર્દિષ્ટ ફેડરલ મંડળીની ચૂંટણી પ્રક્રિયામાં કલેક્ટરની ભૂમિકા વ્યક્તિગત સભ્યોમાંથી પ્રતિનિધિઓની ચૂંટણી થયા પછી અને જોડાણ ધરાવતી મંડળી દ્વારા તેમના સભ્યોને નામાંકિત કરતા ઠરાવો પસાર કર્યા પછી જ શરૂ થશે. આ પ્રક્રિયા સંબંધિત કોઈ વિવાદના કિસ્સામાં, તેને કલમ ૮૬ હેઠળ બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ મોકલી શકાય છે અને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૫-ચુ હેઠળ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ નહીં.

૫૬. ઉપરોક્ત તમામ કારણોસર, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે વિદ્વાન સિંગલ જજ સર્શિયોરેરિક્સાઈડ પ્રોહિબિશનની રિટ જારી કરવી જોઈતી ન હતી.

૫૭. પરિણામે, આ અપીલ સફળ થાય છે અને આથી મંજૂર કરવામાં આવે છે. વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ રદ કરવામાં આવે છે. અમે ઠરાવીએ છીએ કે હાલના અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ

કરવામાં આવેલ બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષનો લવાદ દાવો કાયદાની દ્રષ્ટિએ ટકવાપાત્ર છે.

૫૮. અમે સ્પષ્ટતા કરીએ છીએ કે અમે દાવામાં અપીલકર્તા - વાદી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા કેસના ગુણદોષ પર અન્યથા કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો નથી. દાવામાં દર્શાવ્યા મુજબ બાબતના તમામ પ્રસ્તુત પાસાઓની તપાસ કરવી અને તેના પર વિચાર કરવો તે બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝનું કામ છે. લવાદ દાવામાં બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વચગાળાના હુકમ પર પણ અમે કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરતા નથી. મૂળ રિટ અરજદારો લવાદ દાવામાં પક્ષકાર પ્રતિવાદી તરીકે જોડાઈને પોતાના ગુણદોષના આધારે તેનો વિરોધ કરે તે માટે હંમેશા મુક્ત છે. જો પક્ષકાર તરીકે જોડાવા માટેની આવી કોઈ અરજ દાખલ કરવામાં આવે, તો બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝે ઝડપથી તેની તપાસ કરવી અને કાયદા અનુસાર તેનો નિર્ણય કરવો.

૫૯. હલકી કક્ષાનો દાવો દાખલ કરવામાં હાલના અપીલકર્તા (વાદી) ના કથિત શંકાસ્પદ વર્તન વિશે ઘણું બધું કહેવામાં આવ્યું છે. અમે આ વિવાદમાં પણ પડવા માંગતા નથી અને જ્યારે કોઈ વિવેકાધીન કે ન્યાયસંગત રાહત આપવાની વાત આવે ત્યારે તેના પર વિચાર કરવાનું બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝના ઉચિત વિવેકબુદ્ધિ પર છોડીએ છીએ.

૬૦. પરિણામે, સંબંધિત સિવિલ એપ્લિકેશનનો પણ નિકાલ કરવામાં

આવે છે.

(જે. બી. પારડીવાલા, ન્યાયમૂર્તિ)

(નિરલ આર. મહેતા, ન્યાયમૂર્તિ)

### વિશેષ હુકમ

ચુકાદો જાહેર થયા પછી, મૂળ રિટ અરજદારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશીએ ૪ અઠવાડિયાના સમયગાળા માટે આ ચુકાદાના અમલ પર સ્ટે આપવા માટે ઉત્કટ અરજ કરી હતી.

અપીલકર્તા (મૂળ વાદી) તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી જાની નિવેદન કરે છે કે તેમનો અસીલ આજથી ૪ અઠવાડિયાના સમયગાળા માટે બોર્ડ ઓફ નોમિનીઝ સમક્ષ દાવાની કાર્યવાહી આગળ ચલાવશે નહીં.

શ્રી જાની દ્વારા કરવામાં આવેલા આવા નિવેદનને ધ્યાને લેતાં, આજે અમારા દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલા ચુકાદા અને હુકમના અમલ પર સ્ટે આપવાની કોઈ જરૂર નથી.

(જે. બી. પારડીવાલા, ન્યાયમૂર્તિ)

(નિરલ આર. મહેતા, ન્યાયમૂર્તિ)

*This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.*

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====